

**2005 PROGRAMINDAKİ
8. SINIFA YÖNELİK
YAZMA EĞİTİMİ ETKİNLİKLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ.
(AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ)**

Filiz DOĞAN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Celal DEMİR

Eylül, 2012

Afyonkarahisar

**T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**2005 PROGRAMINDAKİ
8. SINIFA YÖNELİK
YAZMA EĞİTİMİ ETKİNLİKLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ
(AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ)**

**Hazırlayan
Filiz DOĞAN**

**Danışman
Doç. Dr. Celal DEMİR**

AFYONKARAHİSAR 2011

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**2005 Programındaki 8. Sınıf Yönelik Yazma Eğitimi Etkinliklerinin Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar Örneği)**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

09/11/2012

Filiz DOĞAN

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

İmza

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Celal DEMİR .....

Jüri Üyeleri : Yrd.Doç.Dr.Ahmet KARAMAN .....

: Yrd.Doç.Dr.Bayram ÇETİNKAYA .....

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Filiz DOĞAN'ın “**2005 Programındaki 8. Sınıfa Yönelik Yazma Eğitimi Etkinliklerinin Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar Örneği)**” konulu tezinin savunma tarihinin ve jüri üyelerinin” başlıklı tezini değerlendirmek üzere 21.09.2012 günü saat14:30'da Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

ÖZET

2005 PROGRAMINDAKİ 8. SINIFA YÖNELİK YAZMA EĞİTİMİ ETKİNLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ)

Filiz DOĞAN

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Eylül 2012

Danışman: Doç. Dr. Celal DEMİR

Bu araştırmada, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerle yazma becerisi arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma sürecinde, Afyonkarahisar ilköğretim okullarında görev yapan Türkçe öğretmenlerine yazma eğitimi etkinliklerine yönelik hazırlanan anket uygulanmıştır. Bu anket çalışmasıyla yazma etkinliklerini derslerinde uygulayan, kısmen uygulayan ve uygulamayan Türkçe öğretmenleri belirlenmiştir. Ali Çetinkaya İlköğretim Okulunun yazma etkinliklerini uyguladığı, Susuz İlköğretim Okulunun kısmen uyguladığı ve Selçuklu İlköğretim Okulunun uygulamadığı tespit edilmiştir. Okullar tespit edildikten sonra, bu okullarda öğrenim gören öğrencilere yazma çalışmaları yaptırılmıştır. Öğrencilerin yazma çalışmaları “Yazılı Anlatımı Değerlendirme Formu” ile rakamsal ifadelerle dönüştürülmüştür. Yazılı anlatımı değerlendirme formundan elde edilen veriler SPSS programı yardımıyla değerlendirilmiştir. Okul seviyesi açısından öğrencilerin yazma eğitimi başarı düzeyini belirlemek için “Tek Yönlü Varyans Analizi” yöntemi kullanılmıştır.

Cinsiyet açısından öğrencilerin yazma eğitimi başarı düzeylerini belirlemek için “Bağımsız Değişkenler İçin T-testi” yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, 2005 programında önerilen etkinlik temelli ve uygulamalı yazma eğitimiyle öğrencilerin yazma becerilerinin geliştiği grlmştr.

Anahtar Kelimeler : Yazma, yazma becerisi, yazma alışkanlığı

ABSTRACT

**EVALUATION OF WRITING TRAINING ACTIVITIES FOR 8. CLASS IN THE
2005 PROGRAMME (EXAMPLE OF AFYONKARAHİSAR)**

Filiz DOĞAN

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF TURKISH EDUCATION**

September 2012

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Celal DEMİR

In this research, it is tried to determine relationship between primary 8 classroom activities to develop students' writing skills and writing skills.

During the research process, Turkish teachers working in primary schools of Afyonkarahisar were given a survey prepared for the activities of writing instruction. In this survey, Turkish teachers who applies to writing activities, partially implements and does not implement have been determined. It is identified that Ali Cetinkaya Elementary School have implemented writing activities, Susuz Elementary school has partially implemented, and the Selçuk Elementary School Elementary School do not apply writing activities. After schools were identified, the students attending these schools were asked to do the work of writing. Writing exercises of students "Written Expression Evaluation Form" were converted into numerical expressions. The data obtained from the written narrative evaluation form was evaluated with the help of SPSS software. "One-Way Analysis of Variance" method was used to determine the level of success in terms of the level of education of school students' writing, "T-test for independent variables" method was used to determine the level of success of students' writing in terms of gender.

In the results of the study, it has been witnessed that students' writing skills have been developed with activity-based and practical training in writing which have been offered in the 2005 Writing Program.

Key Words: Writing, writing skills, writing habits.

ÖN SÖZ

Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve etkili kullanması çok önemlidir. Türkçe öğretiminde, öğrencilerin dört temel dil becerisi olan okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma ile dil bilgisi becerilerini geliştirmesi beklenmektedir. Bu nedenle, Türkçeyi iyi bir şekilde kullanacak olan çocuklarımız, sözlü ve yazılı şekilde kendilerini ifade ederken, iletişim kurarken, düşünürken zorluk çekmeyecektir. Dilini iyi öğrenen bir birey okul ve toplum hayatında başarılı olacaktır.

Bu araştırma, ilköğretim 8. sınıfa yönelik yazma eğitimi etkinliklerinin, öğrencilerin yazma becerisini geliştirip geliştirmediğini değerlendirmek için yapılmıştır. Araştırma; Giriş, 6 Bölüm ve Eklerden oluşmuştur.

Ana Dili ve Ana Dili Eğitimi bölümünde dil ve ana dili kavramları açıklanmıştır. Türkçe Öğretim Programlarının Tarihi Gelişimi ve Bu Programlarda Yazma Eğitimi bölümünde cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemde uygulanan Türkçe Eğitim Programlarının genel özellikleri ve bu programlardaki yazma eğitiminin gelişimi açıklanmıştır. 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Programda Yazma Eğitimi bölümünde 2005 programının genel özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Programda yazma eğitimi geliştirmek için hedeflenen amaçlar ele alınıp incelenmiştir. Yazma Becerileri ve Eğitimi bölümünde yazma becerileri ve eğitimi ile ilgili yayınlanan kaynaklardan faydalanarak yazma becerisi ve eğitiminin özellikleri hakkında bilgiler yer almıştır. Bulgular ve Yorumlar bölümünde araştırmacı tarafından geliştirilen yazma becerisini ölçme formundan elde edilen verilerin SPSS paket programı yardımıyla çözümlenmeleri ve değerlendirmeleri yapılmıştır. Sonuç ve Öneriler bölümünde verilerden elde edilen bulgulardan hareketle araştırmanın sonucuna ve önerilerine yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

Bu tezin oluşturulmasında ve yürütülmesinde destek ve yardımlarını esirgemeyen değerli tez danışmanım Doç. Dr. Celal DEMİR'e, çalışmamda yardımını esirgemeyen Türkçe öğretmeni arkadaşlarım Asuman Sümeyra ÇETİNKAYA, Ahmet AKYOL ve Burcu SANDIKCIOĞLU'na, her zaman yanımda olan aileme teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

YEMİN METNİ	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLOLAR LİSTESİ	xiv
EKLER DİZİNİ	xv
KISALTMALAR DİZİNİ	xvi

GİRİŞ

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	1
2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	1
3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	1
4. PROBLEM DURUMU	2
4.1. PROBLEMİN ALT DURUMU	3
5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI.....	3
6. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	3
7. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	4
8. KULLANILAN YÖNTEM VE ARAÇLAR	4
9. VERİLERİN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	5
10. TANIMLAR	5

BİRİNCİ BÖLÜM

ANA DİLİ VE ANA DİLİ EĞİTİMİ

1. DİLE GENEL BİR BAKIŞ	7
2. ANA DİLİ	8

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TARİHİ GELİŞİMİ

VE BU PROGRAMLARDA YAZMA EĞİTİMİ

1. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEMDE İLKÖĞRETİM	12
2. CUMHURİYET DÖNEMİNDE İLKÖĞRETİM	14
3. TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA YAZMA BECERİSİ	14
3. 1. 1340 (1924) İLK MEKTEP MÜFREDAT PROGRAMINDA YAZMA BECERİSİ	14
3. 2. 1929 ORTAMEKTEP TÜRKÇE PROGRAMINDA YAZMA BECERİSİ	17
3. 3. 1931-1932 DERS SENESİ TADİLATI TÜRKÇE PROGRAMINDA YAZMA BECERİSİ	22
3. 4. 1938 ORTAOKUL TÜRKÇE PROGRAMINDA YAZMA BECERİSİ	22
3. 5. 1949 ORTAOKUL TÜRKÇE PROGRAMINDA YAZMA BECERİSİ	23
3. 6. 1962 ORTAOKUL TÜRKÇE PROGRAMINDA YAZMA BECERİSİ	27
3. 7. 1981 İLKÖĞRETİM TÜRKÇE EĞİTİM PROGRAMINDA YAZMA BECERİSİ	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

2005 İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI VE BU PROGRAMDA YAZMA EĞİTİMİ

1. İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	33
1. 1. PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI	38
1. 2. PROGRAMIN TEMEL AMAÇLARI	39
1. 3. PROGRAMIN TEMEL YAKLAŞIMI	40
2. 2005 İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YAZMA EĞİTİMİ	40
2. 1. PROGRAMDA YAZMA ALANLARINA AİT KAZANIMLAR.....	42
2. 1. 1. Yazma Kurallarını Uygulama.....	42
2. 1. 2. Planlı Yazma.....	43
2. 1. 3. Farklı Türlerde Metinler Yazma	44

2. 1. 4. Kendi Yazdıklarını Değerlendirme	44
2. 1. 5. Kendini Yazılı Olarak İfade Etme Alışkanlığı Kazanma.....	44
2. 1. 6. Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama.....	45
2. 2. 2005 İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE YAZMA YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	46
2. 3. 2005 İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA ÖNERİLEN YAZMA ETKİNLİKLERİ.....	48

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM YAZMA BECERİLERİ VE EĞİTİMİ

1. YAZMANIN TANIMI.....	50
2. YAZMANIN AMAÇLARI.....	52
3. YAZMA ÇALIŞMALARINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR.....	53
4. YAZILI ANLATIM ÇALIŞMALARINDA YAZMA AŞAMALARI.....	54
4. 1. HAZIRLIK AŞAMASI.....	56
4. 2. TASLAK OLUŞTURMA AŞAMASI.....	57
4. 3. DÜZENLEYEREK YAZMA AŞAMASI	57
4. 4. TASHİH (REDAKSİYON) AŞAMASI	58
4. 5. YAYIMLAMA VE PAYLAŞIM AŞAMASINDA	58
5. YAZILI ANLATIMDA METİN TÜRLERİYLE ÖĞRETİM.....	58
5. 1. OLAYA DAYALI TÜRLERLE ÖĞRETİM.....	59
5. 1. 1. Olay	61
5. 1. 2. Kahraman	62
5. 1. 3. Çevre (Yer)	62
5. 1. 4. Zaman	63
5. 1. 5. Mesaj	63
5. 1. 6. Plan	63
5. 1. 7. Dil Birimleri ve Dil Pratikleri (Anlatım Teknikleri).....	64
5. 1. 8. Tür Bilgileri	64
5. 2. DÜŞÜNCEYE DAYALI TÜRLERLE ÖĞRETİM	65
5. 2. 1. Plan (Düşünce Yazısı Planı)	66
5. 2. 2. Başlık.....	67
5. 2. 3. Konu	67
5. 2. 4. Bakış Açısı.....	67

5. 2. 5. Ana Fikir ve Ana Fikir Cümlesi	67
5. 2. 6. Yardımcı Fikirler	68
5. 2. 7. Paragraf (Düşünce Paragrafı) ve Yapısı	68
5. 2. 8. Tür Bilgileri	68
5. 3. DUYGUYA DAYALI TÜRLERLE ÖĞRETİM.....	68
5. 3. 1. Varlıklar	69
5. 3. 2. Sıfatlar	69
5. 3. 3. İmajlar, Çağrışımlar, Benzetmeler	69
5. 3. 4. Duygu	70
5. 3. 5. Başlık	70
5. 3. 6. Biçim.....	70
6. SINIF İÇİ YAZMA ÇALIŞMALARINI (YAZILI ANLATIM BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEDE BAŞVURULACAK TEKNİKLER)	70
6. 1. KONTROLLÜ YAZMA.....	71
6. 1. 1. Sınıf İçinde Kontrollü Yazma Çalışmalarına Dönük	
Alıştırmalar.....	71
6. 2. GÜDÜMLÜ YAZMA.....	72
6. 2. 1. Sınıf İçinde Güdümlü Yazma Çalışmalarına Dönük	
Alıştırmalar.....	73
6. 3. SERBEST YAZMA	74
6. 3. 1. Sınıf İçinde Güdümlü Yazma Çalışmalarına Dönük	
Alıştırmalar.....	75
7. ANLATIM BİÇİMLERİ (YAZILI ANLATIM TÜRLERİ).....	77
7. 1. BETİMLEYİCİ ANLATIM.....	77
7. 1. 1. Nesne Betimlemesi.....	78
7. 1. 2. Mekân (Yer) Betimlemesi.....	78
7. 1. 3. Kişi Betimlemesi	78
7. 2. ÖYKÜLEYİCİ ANLATIM.....	79
7. 3. AÇIKLAYICI ANLATIM.....	80
7. 4. TARTIŞMACI ANLATIM.....	80
8. YAZMA ÖDEVLERİ	82
8. 1. YAZMA ÖDEVLERİNDE DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR	82

8. 2. YAZMA ÖDEVLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	83
8. 3. YAZMA ÖDEVLERİNİN DÜZELTİLMESİ	84
8. 3. 1. Kendi Kendine Düzeltme.....	85
8. 3. 2. Karşılıklı Düzeltme	86
8. 3. 3. Öğretmenin Öğrencisiyle Birlikte Düzeltmesi.....	87
8. 3. 4. Sınıfça Düzeltme.....	87
8. 3. 5. Öğretmenin Düzeltmesi	87
9. YAZMA SORUNLARI.....	89

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

1. OKUL SEVİYESİ AÇISINDAN ÖĞRENCİLERİN YAZMA EĞİTİMİ BAŞARI DÜZEYLERİ.....	95
2. CİNSİYET AÇISINDAN ÖĞRENCİLERİN YAZMA EĞİTİMİ BAŞARI DÜZEYLERİ	102

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

1. SONUÇLAR	108
2. ÖNERİLER	111
KAYNAKÇA	114
EKLER.....	119

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Öğrenci Sayıları	93
Tablo 2. Birinci Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Okullar Arası Seviye Düzeyine Göre Karşılaştırılması	95
Tablo 3. İkinci Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Okullar Arası Seviye Düzeyine Göre Karşılaştırılması	97
Tablo 4. Üçüncü Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Okullar Arası Seviye Düzeyine Göre Karşılaştırılması	98
Tablo 5. Dördüncü Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Okullar Arası Seviye Düzeyine Göre Karşılaştırılması	99
Tablo 6. Beşinci Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Okullar Arası Seviye Düzeyine Göre Karşılaştırılması	100
Tablo 7. Altıncı Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Okullar Arası Seviye Düzeyine Göre Karşılaştırılması	101
Tablo 8. Okulların Birinci Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	102
Tablo 9. Okulların İkinci Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	103
Tablo 10. Okulların Üçüncü Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	104
Tablo 11. Okulların Dördüncü Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	105
Tablo 12. Okulların Beşinci Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	106
Tablo 13. Okulların Altıncı Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	107

EKLER DİZİNİ

EK-1: ÖĞRETMENLERE UYGULANAN ANKET	119
EK-2: YAZMA BECERİSİNİ DEĞERLENDİRME FORMU	143
EK-3: YAZILI ÇALIŞMA ÖRNEĞİ-1.....	144
EK-4: YAZILI ÇALIŞMA ÖRNEĞİ-2.....	145
EK-5: YAZILI ÇALIŞMA ÖRNEĞİ-3.....	146
EK-6: YAZILI ÇALIŞMA ÖRNEĞİ-4.....	147
EK-7: YAZILI ÇALIŞMA ÖRNEĞİ-5.....	148
EK-8: YAZILI ÇALIŞMA ÖRNEĞİ-6.....	149

KISALTMALAR DİZİNİ

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

TDK : Türk Dil Kurumu

AÇ İO : Ali Çetinkaya İlköğretim Okulu

Su. İO : Susuz İlköğretim Okulu

Se. İO : Selçuklu İlköğretim Okulu

SPSS : Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi (Statistical Package for the Social Sciences)

GİRİŞ

2005 programına göre Türkçe öğretiminin temel amacı, okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmektir. Türkçe dersi, dört temel dil becerilerinin gelişmesini sağlayan bir beceri kazandırma dersidir. Bu çalışma, yazma becerisinin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin düzeyine uygun etkinliklerle geliştirilebileceğini savunmaktadır. Bu bölümde araştırmanın konusu, amacı, önemi, problem durumu, varsayımları, hipotezleri, sınırlılıkları, araştırmada kullanılan yöntem ve araçlar, verilerin analizi ve değerlendirilmesi ile tanımlar açıklanmıştır.

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Türkçe öğretiminin temel dil beceri alanlarından biri olan yazma becerisini geliştirmeye yönelik, 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 8. sınıfa yönelik önerilen yazma eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, temel dil beceri alanlarından biri olan yazma becerisini geliştirmeye yönelik önerilen etkinliklerin değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirlenen etkinlikler ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde denenmiştir.

3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ana dili eğitiminin gelişmesi için temel dil becerilerinin gelişmesi gerekmektedir. Dört temel dil becerilerinden biri olan yazma, ilköğretimde üzerinde durulması gereken bir beceridir. İnsan, yazma ile duygularını ve düşüncelerini dışarıya yansıtır. Yazma becerisinin gelişmesini sağlamanın tek yolu uygulamaktır. Öğrenciler ancak yazarak yazma becerisini geliştirebilirler.

Türkçe Öğretim Programında yazma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak yazılı anlatım kurallarına uygun bir şekilde anlatmaları, yazmayı

kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Öğretmen farklı yöntemlere uygun etkinliklerle yazı yazmayı öğrencilere zevkli hâle getirerek öğrencilerin yazma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmalıdır.

Yazma çalışmalarının istenilen amaçlara ulaşabilmesi, yapılan etkinliklerin değerlendirilmesi ile mümkündür. Programda, öğrencinin kendi yazdıklarını değerlendirme ölçütlerine yer vererek yalnızca öğretmenin değil öğrencilerin de bu sürece katılması amaçlanmıştır.

“Yazma becerisinin bilgi, birikim ve dili etkili kullanmayı gerektirdiği göz önüne alınarak bu sürecin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve dil bilgisi etkinlikleriyle de desteklenmesi gerekmektedir” (MEB, 2006: 7).

2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre yazma etkinlikleri şunlardır: Adım Adım Dergicilik, Adımı Sen Koy!, Araştırma, Atatürk'ü Tanıyorum, Ayın Hikâyesi, Ayın Konusu, Aynadaki İzler, Balon Doldurma, Ben Bir Organizatörüm, Ben Bir Seyyahım, Ben Büyüyünce..., Ben Hazırladım Sen Çöz, Ben Olsaydım..., Benim Kahramanlarım, Benim Şiirim, Bul Düzelt, Canlan Biraz, Çizgiler Ne Söyler, Denemeler, Düzenleme, Kışı Hatırla, Macera Peşinde, Onu Tanıyorum, Perde Açılıyor, Proje Hazırlama, Renklerin Dünyası, Sana Özel, Serbest Kürsü, Sergi, Soru Hazırlama, Şair Gibiyim, Tasarı Yazma, Toplantı Var, Yangın Var!, Yaşayan Zaman, Yerimi Kaybettim Bulur Musun?, Yönergelere Dikkat, Yuvarlak Masa Yazarlığı, Zamanla Değişir Her Şey, Zihin Haritası Oluşturma, İz Peşinde, Geçmiş Yolculuk” tur.

2005 programında yazma becerisini geliştirmek amacıyla çok fazla etkinliğe yer verilmiştir. 2005 programında yer verilen etkinlikler öğrencinin yazma becerisini geliştirmeyi amaçladığından büyük önem taşımaktadır. Bu durum yapacağımız çalışmanın önemini artırmaktadır.

4. PROBLEM DURUMU

2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan yazma etkinlikleri öğrencilere yazma becerisi kazandırma konusunda yeterli midir?

4.1. PROBLEM ALT DURUMU

Öğrencilerin yazma becerisi kazanma düzeyleri;

- Okullar arası başarı düzeylerine göre,
- Cinsiyet farklılıklarına göre,
- Olay ve düşünce yazıları yazma çalışmalarına göre değişiklik göstermekte midir?

5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

- Araştırmada kullanılan örneklemin evreni temsil ettiği düşünülmektedir.
- Öğretmenlere uygulanan anketin geçerli ve güvenilir olduğu düşünülmektedir.
- Öğretmenlerin ankette kendilerine yöneltilen sorulara içtenlikle ve tarafsızca cevap verdikleri düşünülmektedir.
- Öğrencilere yazdırılan yazma çalışmalarının öğrencilerin düzeylerine uygun olduğu düşünülmektedir.
- Araştırmada kullanılan ölçme aracının, öğrencilerin yazma becerisi kazanma düzeyini doğru ölçeceği düşünülmektedir.
- Ölçme aracı için kullanılacak yazma çalışmalarını yazmaları için öğrencilere verilen sürenin yeterli olduğu düşünülmektedir.
- Öğrencilerden elde edilen verileri analiz etmek için kullanılan SPSS paket programının verileri doğru ölçtüğü düşünülmektedir.

6. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

- 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında önerilen yazma etkinlikleri öğrencilere yazma becerisi kazandırma konusunda okul seviyesine göre değişiklik göstermektedir.
- Öğrencilerin yazma becerisi kazanma düzeyleri cinsiyet farklılıklarına göre değişiklik göstermektedir.

7. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma,

- Afyonkarahisar ilköğretim okullarında görev yapmakta olan Türkçe öğretmenlerini kapsamaktadır.
- Afyonkarahisar ilindeki ilköğretim okullarında öğrenim gören 8. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.
- 2010-2011 eğitim ve öğretim yılı ile sınırlıdır.
- 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan beceri alanlarından yazma beceri alanı etkinlikleri ile sınırlıdır.
- Yazılı anlatım çalışmaları, olaya ve düşünceye dayalı türlerle sınırlıdır.

8. KULLANILAN YÖNTEM VE ARAÇLAR

Bu araştırmada Afyonkarahisar il merkezi ve merkez köylerinde görev yapan 20 Türkçe öğretmeni seçilmiştir. Seçilen öğretmenlere 2005 programında yer alan yazma etkinliklerine yönelik anket uygulanmıştır. Anket sonucuna göre, yazma etkinliklerini uygulayan, kısmen uygulayan ve uygulamayan okullar belirlenmiştir. Belirlenen okulların Türkçe öğretmenleriyle görüşülmüştür. Öğretmenlerin dersine girdiği 8. sınıf öğrencilerine yazma çalışmaları yaptırılmıştır.

Öğrencilerin yıl içerisindeki gelişimlerinin gözlemlenebilmesi için, ilk dönem ve ikinci dönem üçer tane yazma çalışması yaptırılmıştır. Yazma çalışması yazdırmada aksaklık yaşandığında, öğretmenin yaptığı yazılı kâğıtlarının fotokopileri alınmıştır.

Öğrencilerin yazma çalışmaları, “Yazma Becerisini Değerlendirme Formu” ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin yazdığı altı yazma çalışmasına 0-100 arası puanlar verilmiştir.

Araştırmanın evrenini Afyonkarahisar'da öğrenim görmekte olan 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise, Ali Çetinkaya İlköğretim Okulu, Susuz İlköğretim Okulu ve Selçuklu İlköğretim Okulunun 8. sınıf öğrencileridir.

Materyal olarak Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu kullanılmıştır. Bu kılavuzda yer alan yazma becerisine yönelik yöntem, teknik ve etkinlikler tek tek incelenmiştir.

9. VERİLERİN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerine yönelik yazma becerilerini ölçmek için yapılan bu araştırmada elde edilen veriler, SPSS paket programıyla analiz edilmiştir. Elde edilen veriler okul başarı düzeyi ve cinsiyet farklılıkları açısından incelenmiştir. Ayrıca her yazma çalışmasının verileri tablolar halinde gösterilmiştir.

10. TANIMLAR

Yazma: Duyguların, düşüncelerin, isteklerin, tasarıların yazılı olarak ifade edilmesidir.

Yazılı anlatım: Bireylerin kendini doğru ve amacına uygun olarak ifade etmesinde ve iletişim kurmasında en etkili araçlardan biridir.

Kazanım: Öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri ve alışkanlıkları kapsamaktadır (MEB, 2006: 8).

Etkinlik: Öğrencinin aktif öğrenmesi için bir beceriyi öğrenmesi, geliştirmesi, pekiştirmesi amacıyla tasarlanmış şekillerdir.

Aritmetik Ortalama: Bir diziyi oluşturan sayısal değerler toplamının o dizide yer alan değerler sayısına bölünmesiyle elde edilen sonuçtur.

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i = \frac{1}{n} (x_1 + \dots + x_n)$$

Standart Sapma: Gruptaki puanların aritmetik ortalamadan farkları kareleri ortalamasının kareköküdür.

$$SS = \sqrt{\frac{\sum X_i^2 - \frac{(\sum X_i)^2}{n}}{n-1}} = \sqrt{\frac{\sum (X_i - \bar{X})^2}{n-1}}$$

Serbestlik Derecesi: Bir dağılımda birbirinden bağımsız veya değişkenlik göstermede serbest olan gözlemlerin sayısını ya da değerlerini gösteren ve t-

testi uygulamalarında istatistiksel anlamlılığı belirtmede olasılığı veya şansı tanımlayan matematiksel bir kavramdır.

$$df = (n_1 + n_2) - 2$$

Kuder Richardson-21 Formülü: Testteki tüm maddelerin aynı değişkeni ölçtüğü varsayımına dayanan ve iç tutarlılık anlamında güvenilirliği hesaplayan bir formüldür (Tekin, 1996: 63-64).

$$KR_{21} = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{K\bar{X} - \bar{X}^2}{KS_x^2} \right]$$

K = Testin soru sayısı

p = Madde güçlüğü

S_x^2 = Testin varyansı

BİRİNCİ BÖLÜM

ANA DİLİ VE ANA DİLİ EĞİTİMİ

1. DİLE GENEL BİR BAKIŞ

İnsanlar, günlük hayatta duygularını, üzüntülerini, sevinçlerini, başkalarına anlatabilmek için anlaşma aracı olan dile gereksinim duyarlar. Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan önemli bir araçtır. Geçmişten günümüze kadar iletişimde ve insanlar arasındaki ilişkilerde önemli olan dil üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Araştırmacılar dilin tanımını şu şekilde yapmışlardır:

“Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan ve bütün öğrenme faaliyetlerinde anahtar rol oynayan doğal bir araçtır” (MEB, 2006:2).

“İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle ve işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban” (TDK Türkçe Sözlük, 2009:526).

“Dil insanlar arasında iletişi sağlayan, kültürün geleceğe aktarılmasında vazgeçilmez öneme sahip bir sistemler bütünüdür” (Nuhoğlu, 2007:1).

“Bir toplumu oluşturan kişilerin düşünce ve duygularının o toplumda ses ve anlam bakımından geçerli ortak öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir” (Korkmaz vd., 2001: 2).

“Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai müessesedir” (Boz, 2003:3).

“Dil, insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir” (Banguoğlu, 2004: 9).

Yukarıdaki tanımlara bakıldığı zaman dil, insanların birbirleriyle iletişimini sağlayan, kendi kuralları bulunan, bütün öğrenme faaliyetlerinin anahtarı olan gelişmiş bir sistemdir.

Dil, toplumun kültür birikimini nesilden nesile aktarır. Her toplum bireylere kendi dilini etkili bir şekilde öğretmelidir. Kültür bir milletin geçmişten günümüze kadar getirdiği maddi ve manevi değerlerin hepsidir. Her toplum kültürünü

başkalarına aktarırken dilden faydalanır. Kültür, geçmişte yaşamış insanların hayat biçimleri, yaşadıkları dönemin ve edebiyatın özellikleri gibi konuları dil sayesinde gelecekteki insanlara aktarır.

2. ANA DİLİ

Kişilerin kendisini başkalarına ifade edebilmesi ve başkalarıyla sağlıklı bir iletişim kurabilmesi ana dilini iyi kullanmakla mümkün olacaktır. Yule (akt. Kıran, 1986: 118) hangi dilde, hangi millette olursa olsun bütün insanların, beyinlerinde doğuştan bir dil bilgisi sistemine sezgisel olarak sahip olduklarını söyler. Buradan da anlaşılacağı gibi çocuk dünyaya geldiği andan itibaren dil yeteneğine sahiptir. Önceden var olduğu düşünülen yetenek, çevrenin etkisiyle gelişmektedir. İnsanlar hayatının her döneminde ana dilini kullanır. Bu sebepten çocuğun dil öğrenmesi önemlidir. Ana dili toplumu birbirine bağlayan, toplumun bilincini uyandıran bir öğedir. Ana dilini doğru öğrenmek ve geliştirmek bu bakımdan önemlidir.

Ana dilinin önemini daha iyi anlamak için, ana dilinin ne olduğunu bilmek gerekir. Araştırmacılar ana dilinin tanımını şu şekilde yapmışlardır.

“Ana dili; insanın çocukken ailesinden ve soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği dildir” (TDK Türkçe Sözlük, 2005: 93).

“Ana dili bireyin başlangıçta annesinden, yakın aile çevresinden daha sonra da ilişkili bulunulan çevreden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin, topluma en güçlü bağlarını oluşturan dildir” (Yılmaz, 2007:2).

“Ana dili, anadan öğrenilen dildir” (Nas, 2003: 3).

“Ana dili, çocuğun genel anlamda ana merkezli öğrenme yaşantılarıyla oluşan, duygu, düşünce ve dilin kültürel iklimiyle beslenip gelişen, kişinin düşünmesini, duygu ve düşüncesini başkalarıyla paylaşmasını sağlayan iletişim ve etkileşim aracıdır” (Korkmaz vd., 2008: 325).

“Ana dili, insanın içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dildir” (Vardar, akt. Sever, 2004: 23).

Tanımlardan da anlaşılacağı gibi çocuk ana dilini, ilk olarak çevrede kendisine yakın olan anneden ve aile bireylerinden öğrenir. Çocuk, öğrendiği sözcükleri taklit yoluyla tekrar eder ve kelimeleri bilinçaltına yerleştirir. Okul çağına

gelene kadar yakın çevresinden ana dilini öğrenmeye devam eder. Dinleme yoluyla ilk eğitimine başlayan çocuk, büyüdükçe dinleyerek öğrendiği kelimeleri konuşmaya başlar.

Ana dili belli bir zaman diliminde öğrenilmez. Hayatımızın belli bir kısmında karşımıza çıkan bir varlık da değildir. İnsanın ilk dil bilinci doğduğu andan itibaren anasından duyduğu seslerle başlar. Çevresinden edindiği sesleri de taklit edip bilinçaltına yerleştirir. Ana dili, ilk olarak aile ve yakın çevreden öğrenildiği için planlı ve programlı değildir. Böylelikle ana dili eğitimi plansız ve programsız başlar.

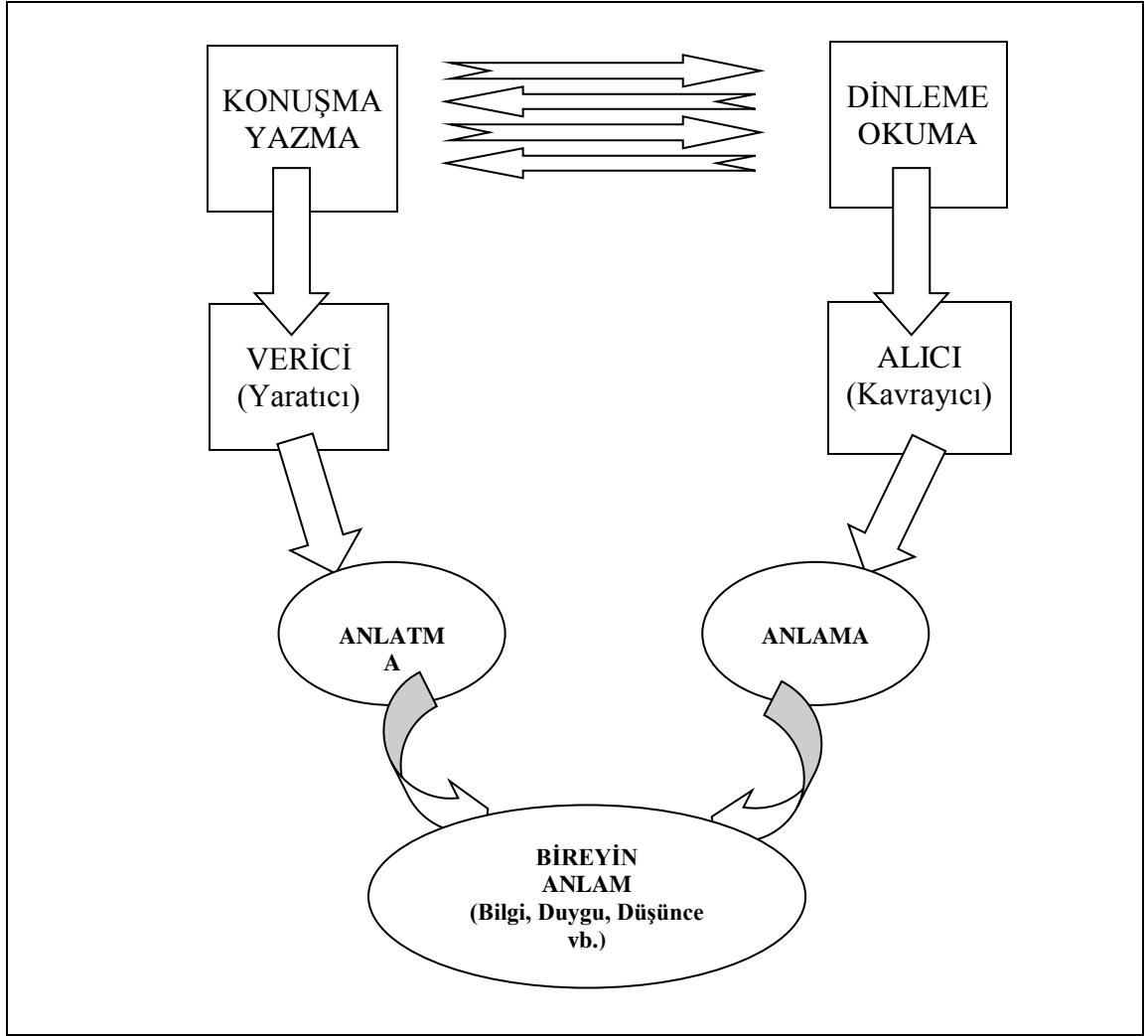
Ana dili, planlı ve programlı bir şekilde okullarda öğretilmektedir. İlköğretim birinci ve ikinci kademede yer alan bütün derslerin temelini ana dili eğitimi oluşturmaktadır. Kendi dilinin kurallarını çok iyi kavrayan bir bireyin anlama, anlatma, yorumlama becerileri de gelişecektir.

Kişiler arası iletişimin en temel ögesi durumunda olan dilin etkili kullanımı, hem bireylerin toplum içinde diğer bireylerle iyi bir iletişim kurmasını, hem de temel dil becerileri olarak kabul edilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine bağlı olarak, eğitim alanındaki öğrenmelerin daha etkili bir şekilde gerçekleşmesine olanak sağlar (Yılmaz, 2007: 2-3).

Ana dili öğretimine gerekli önem verilmeli ve bu beceriyi geliştirmek için etkinlikler düzenlenmelidir.

Ana dili eğitimi dört temel dil becerilesi olan okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin gelişmesine yardımcı olur. Okuma ve dinleme anlama becerisi, yazma ve konuşma ise anlatma becerisidir. Sağlıklı bir iletişimin sağlanması için anlama ve anlatma becerilerinin gelişmesi gerekmektedir. Çocukta ilk olarak anlama becerisinden dinleme gelişir. Dinleme becerisi geliştikten sonra, sırasıyla konuşma, okuma ve yazma becerileri gelişir.

Dili öğretirken kendi kültür değerlerimizi, inançlarımızı, geleneklerimizi de öğretmiş oluruz. Bir milletin kullandığı ana dili, toplumda bulunan bütün insanları birbirlerine yaklaştırır ve sosyalleştirir. İnsanların birbirleriyle anlaşmasını, birbirine karşı sorumluluk sahibi olmasını sağlayan dildir. Bu nedenle eğitim ve kültür aktarımında dil çok önemlidir.

Anadili Öğretiminin Etkinlik Alanları (Sever, 2004: 27)

Şekilde görüldüğü gibi, bireyin anlam evrenini konuşma, dinleme, yazma ve okuma oluşturmaktadır. Anlatma becerisini konuşma ve yazma, anlama becerisini dinleme ve okuma becerileri oluşturmaktadır. Anlatma “verici (yaratıcı)”, anlama ise “alıcı (kavrayıcı)” olmayı gerektirir. Anlama (dinleme, okuma) becerisini kazanan bir kişi, anlatma (konuşma, yazma) becerisini de kazanmakta ve dönüt verebilmektedir.

Anlama sürecinde, gelen iletinin kavranması; düşüncelerin ayrıştırılması, karşılaştırılması ve yeniden biçimlendirilmesiyle gerçekleşir. Anlatma sürecinde ise birey verici durumundadır. Sezgi, duygu ve düşünceleri belli kurallara göre birleştirip bir bütün olarak aktarmak zorundadır. Bu süreç yaratıcı olmayı gerektirir (Sever, 2004: 27-28).

Dinleme, konuşma, okuma, yazma etkinlikleri, bilgi vermekten çok uygulamalarla anlam kazanır. Çünkü dinleme, konuşma, okuma, yazmanın ilke ve kuramlarına ilişkin verilecek bilgiler ne denli önemli ve kapsamlı olursa olsun, bunların öğrencilerin yaşamlarında yerleşik davranışlara dönüşebilmesi için uygulamalarla sınanması gerekir (Sever, 2006: 17).

Şimdiye kadar hazırlanan programlarda dört temel dil beceriyi ve dil bilgisi becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalara yer verilmiştir. Türkçe Öğretiminde dört temel beceriyi geliştirmek büyük önem taşımaktadır. Hazırlanan bütün programlarda okuma, yazma ve konuşma becerileri ayrı başlıklar halinde yer almaktadır. Ancak, dinleme becerisinden ilk kez 1981 programında bahsedilmiştir. Hazırlanan programlarda yer alan beceri alanlarının ana dili gelişimine katkı sağladığı görülmüştür.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TARİHİ GELİŞİMİ VE BU PROGRAMLARDA YAZMA EĞİTİMİ

Bu bölümde günümüze kadar hazırlanan Türkçe Öğretim Programları kısaca tanıtılmış ve programlardaki yazma becerisinin gelişimi üzerinde durulmuştur.

1. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEMDE İLKÖĞRETİM

Cumhuriyetin ilan edilmesinden önce Osmanlı Devleti'nde eğitime çok önem verilmiştir. Osmanlılarda eğitim Sübyan mekteplerinde yapılmaktaydı. Sübyan mekteplerinin hazırlanmış bir eğitim programı yoktu.

Sübyan Mekteplerinin amacı:

Bu okullarda yürütülmekte olan eğitim-öğretim etkinliklerinin önceden tasarlanmış bir amacı bulunmamakla birlikte, çalışmaların çocuklara "Müslümanlığın ana ilkelerini belletmek", buna bağlı olarak "Kur'an metinlerinin yanlışsız okuyup telaffuz edecek bir yetenek kazandırmak" ve biraz da günlük yaşamda işlerine yaraması açısından "dört işlemi öğretmek" esasına dayandırıldığı söylenebilir (Tazebay, 2000: 10-11).

Sübyan mekteplerinde amaç dini bilgileri yani Müslümanlığın ana kurallarını öğrencilere öğretmektir. Bu nedenle okulda yer alan derslerde, dini bilgiler verilmekteydi.

Sübyan mektepleri programında aşağıdaki dersler yer almaktaydı:

Sübyan Mekteplerinde Okutulan Dersler

Elifba (=alfabe)	Yazı
Kur'an	Sürülüs – Sal
Tecvid İlmi	İnşa
Mızraklı İlmihal	Kara Cümle (dört işlem)

(Tazebay, 2000: 11).

Yukarıdaki tabloda yer alan dersler sübyan mekteplerinde öğrencilere öğretiliyordu. Kur'an, dini bilgileri öğrettiği için önemli bir dersti. Sübyan mekteplerinde Kur'an okuma üzerinde çok fazla durulduğu için okuma becerisi

gelişmiştir; ancak öğrencilere süslü metinleri bakarak yazdırma çalışmaları yaptırıldığı için yazma becerisi fazla gelişme gösterememiştir.

Sübyan mekteplerinde “dikte ile yazdırma” yöntem ve tekniği kullanılmıştır. Geleneksel yaklaşıma uygun olan dikte ile yazdırma yöntem ve tekniği, öğrencilerin yazma eğitimini geliştirmede yetersiz kalmaktadır. Öğrenci kendisine verilen metnin aynısını yazmak dışında; bireysel olarak yazı yazma, verilen bir konu hakkında kendi düşüncelerini ifade etme şansına sahip değildi. Bu nedenle yazma kazanımı gelişme gösterememiştir.

Osmanlı Devleti’nde, sübyan mekteplerinde uygulanan programlar ve dersler yenileşme hareketlerinin başlamasıyla daha da gelişmiştir. 1824 yılında II. Mahmut’un yayınladığı fermanla, ilköğretim okullarında düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre; ilköğretim zorunlu hâle getirilmiş, 12 yaşına kadar okulda İslâmî-dinî bilgileri öğrenmeyen öğrencinin okula devam etmesi gerektiği özellikle belirtilmiştir.

Bu fermanla okullarda okutulacak dersler; Kur’an, Tevcit, İlmihâl, İslâmın şartları ve Din dersleri olarak belirlenmiştir. Yazma becerisinin gelişmesine katkı sağlayacak derse programda yer verilmemiştir. Programda okuma ve ezber becerisinin gelişmesine katkı sağlayacak derslere daha fazla önem verilmiştir.

Eğitim ve öğretim alanlarında yenileşme hareketleri 1839 yılında Tanzimat Fermanı’nın yayınlanmasıyla devam etmiştir. Programlarda ve ders yöntemlerinde yenilikler yapıp programa yeni dersler eklenmiştir.

1847-48 Talimatnamesine göre sübyan mekteplerinde okutulacak dersler şunlardır:

Elifba, Amme Cüzü ve öteki cüzler. Türkçe lügat (Türkçe önce üç ve sonra daha fazla harfli kelimelerin yazılması), Ahlâk (Türkçe kısa ahlâk risaleleri okutulacak), Yazı (önce sülüs ve nesih), İlmihal (dini bilgiler okutulacak), Türkçe Tecvid (harflerin ve Kur’anın okunma biçimi), Kur’an (iki kez hatim ettirecek), Hıfz-ı Kur’an (yetenekli ve hırslı öğrencilerin hafızlığa çalıştırılacakları seçimlik ders) (Tazebay, 2000: 16).

Yazı dersleri, yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır. Yazı çalışmaları öğrencilerin duygu, düşünce ve görüşlerini ifade edebilme konusunda öğrencilerin yazma becerisini geliştirememektedir.

Cumhuriyet öncesi dönemde sübyan mekteplerinde yer alan dersler dini bilgileri öğretmeye ve geliştirmeye yönelik olduğu için, okuma becerisi daha çok gelişme göstermiştir. Yazma beceri alanı, cumhuriyet öncesi dönemde üzerinde fazla durulan bir beceri alanı olmamıştır.

2. CUMHURİYET DÖNEMİNDE İLKÖĞRETİM

1923 yılında cumhuriyetin ilan edilmesiyle her alanda yenilikler yapılmıştır. Eğitim alanında önceki dönemlere göre daha düzenli, sistemli yenilikler yer almıştır.

3 Mart 1924 tarihinde Tevhid-i Tedrisat Kanunu ilan edilmiştir. Cumhuriyet dönemindeki eğitim programları bu kanuna dayandırılarak düzenlenmiştir. “Bu kanunla, ülkeye yüzyıllardır devam eden ve modern okullar yanında yer alan, dinsel-geleneksel eğitim kurumlarına son verilirken Millî Eğitim Bakanlığının sorumluluğu altında Laik bir eğitim sistemi kuruyordu” (Kaya, akt. Tazebay, 2000: 27).

Günümüzde ilköğretim birinci kademe olarak adlandırılan eğitim basamağı cumhuriyetin ilk yıllarında ilk mektep adıyla adlandırılmıştır. İlerleyen yıllarda ise ilkokul adını almıştır.

İlköğretim ikinci kademe (6, 7 ve 8. sınıflar) cumhuriyetin ilk yıllarında ilköğretim kademesi içinde değil, lise birinci devre içinde yer almıştır.

3. TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA YAZMA BECERİSİ

Bu bölümde 2005 programından önceki programlardaki yazma becerisine yönelik yapılan çalışmaları inceleyeceğiz.

3. 1. 1340 (1924) İLK MEKTEP MÜFREDAT PROGRAMI'NDA YAZMA BECERİSİ

1924 İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı II. Heyet-i İlmiye tarafından hazırlanmıştır. “Maarif Misak-ı”nın cumhuriyetin ilk programı olma özelliği taşıyan “1924 İlkokul Programı”nın genel amaçları olduğu ya da bu program üzerinde genel amaçlar gibi yönlendirici etkisinin bulunduğu söylenebilir” (Tazebay, 2000:34). Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra eğitimi genelleştirmek, okuma-yazma oranını arttırmak için düzenli bir eğitim programı hazırlanması gerekiyordu.

1340 (1924) İlk Mektep Türkçe Programında Türkçeye tahsis edilen dersler şöyle taksim edilmiştir.

DERSLER		1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf
TÜRKÇE	Elifba	12	-	-	-	-
	Kıra'at (İnşat ve temsil)	-	4	3	2	2
	İmlâ	-	2	2	1	1
	Tahrir	-	1	-	2	2
	Sarf	-	-	-	1	1
	Yazı (Sülüs – Rik'a)	-	2	1	1	1

1340 (1924) İlk Mektepler Müfredat Programı (Tazebay, 2000:36).

1924 İlk Mektep Türkçe Programında yer alan Türkçe dersleri yukarıda gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi; 1 ve 2. sınıfta dokuz saat, 3. sınıfta altı saat, 4 ve 5. sınıfta yedi saat Türkçe dersi öğrencilere okutulmuştur. Programda dört temel dil becerisi içinde yer alan okuma, yazma ve konuşma beceri alanları ile dil bilgisi alanına yönelik derslere yer verilmiştir.

İkinci sınıftan itibaren öğrencilerin yazma becerisini geliştirmek amacıyla programa imlâ, tahrir ve yazı (sülüs-rik'a) dersleri konmuştur. İmlâ derslerinde öğrencilere verilen örnek bir metin öğrencilere yazdırılırdı. Öğrencilere dikte etme yöntemi ile yazdırma çalışması yaptırmak onların yazma becerilerini geliştirmeye çok fazla katkı sağlamamaktadır.

“Tahrir derslerinden maksat talebenin fikirlerini, hislerini tetkik ve müsahede neticelerini, doğru, sade ve tabii bir surette ifadeye alıştırmaktır” (Temizyürek ve Balcı, 2006:17). Serbest veya belirli bir konu belirlenerek, öğrencilerin fikirlerini, duygularını ve düşüncelerini ifade etmeleri sağlanmıştır.

1340 (1924) Lise Birinci Devre Türkçe Müfredat programında Türkçeye tahsis edilen dersler şunlardır:

DERSLER		1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf
TÜRKÇE	Kıra'at	2		-
	İnşad	1	2	-
	Sarf ve Nahiv	2	2	-
	İmlâ	1		-
	Kitabet	1	1	1
	Edebî Kıra'at	-	-	3

Lise Birinci Devre Türkçe Müfredat Programı (Temizyürek ve Balcı, 2006: 228)

1340 (1924) Lise Birinci Devre Türkçe Müfredat Programında yer alan Türkçe dersleri yukarıda gösterilmiştir. Programda dört temel dil becerisi içinde yer alan okuma, yazma, konuşma beceri alanları ile dil bilgisi alanına yönelik derslere yer verilmiştir.

1. sınıfta yazma becerisini geliştirmeye yönelik bir saat İmlâ, bir saat Kitabet dersi yer almaktadır. 2. sınıfta İmlâ ve Kitabet dersleri bir saate indirilmiştir. 3. sınıfta ise sadece bir saat Kitabet dersi yer almaktadır. “Yazdırılacak parçalar o hafta zarfında okunan sarf kaideleriyle mütenasip vasıfları haiz olanlar içinden seçilirdi” (Temizyürek ve Balcı, 2006: 228). Öğrencilere dikte yöntemi kullanılarak yaptırılan yazma çalışmaları, birinci kademedeki olduğu gibi ortaokuldaki yazma derslerinde de devam etmiştir. Bu yazma yöntemi yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır. Bir saat verilen Kitabet dersi “talebenin müşahede ve tahassüslerine müstenid serbest mevzular; esas, hududu çizilmiş vazifeler” amacı taşımaktadır” (Temizyürek ve Balcı, 2006: 229). Öğrencilerde yazma becerisini geliştirmek için önerilen amaçlar, yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.

1340 (1924) İlk Mektep ve Lise Birinci Devre Türkçe Müfredat Programı öğrencinin yazma becerisini geliştirmede yeterli değildir. Daha çok dikte ile yazdırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yazma yöntemi öğrencinin yazma yeteneğini

geliştirmede yetersiz bir yöntemdir. Ayrıca, metin türlerinin özelliklerine uygun yazma çalışmaları öğrencilere yazdırılmamıştır.

3. 2. 1929 ORTAMEKTEP TÜRKÇE PROGRAMI'NDA YAZMA BECERİSİ

1 Kasım 1928 tarihinde Latin harfleri kabul edilmiştir. Yeni harflerin kabul edilmesiyle eğitim sisteminde yer alan derslerin yazım dili değişmiş ve 1924 programı tekrar gözden geçirilip düzenlenmiştir.

Milli Talim ve Terbiye Heyeti Riyaseti'nce düzenlenen programda görevli olanlar arasında İhsan Sungu, Ali Canip Yöntem, Hasan Ali Yücel ve Reşat Nuri Güntekin yer almaktaydı. Hazırlanan program bir önceki programa göre temel dil becerilerini bir bütün olarak ele alıp incelemiştir. 1929 programı, 1924 programına göre amaçlarını daha açık olarak belirtmiştir. Program; dinleme beceri alanı hariç, okuma, yazma ve konuşma beceri alanlarına yönelik amaçlarına Türkçe derslerinin başlıca gayelerinde yer vermiştir.

1929 Ortamektep Türkçe Programının başlıca gayeleri şunlardır:

- Talebeyi meramını ağızdan ve yazı ile ifade etmeye alıştırmak.
- Talebede dinlediği ve okuduğu parçalar üzerinde düşünme ve bedii kıymeti takdir etmem kabiliyetini inkişaf ettirmek, talebeye iyi eserleri okuma zevkini vermek ve okumaya değer kitaplarla kendilerinin daimi temasını temin etmek (MEB, s:3).

1929 Ortamektep Türkçe Programının gayeleri incelendiği zaman “Talebeyi meramını ağızdan ifade etmeye alıştırmak” amacı konuşma beceri alanının gelişmesine önem verdiği göstergesidir. “Talebeyi meramını yazı ile ifade etmeye alıştırmak” amacı yazma beceri alanının gelişmesine önem verdiği göstergesidir. “Talebeye iyi eserleri okuma zevkini vermek ve okumaya değer kitaplarla kendilerinin daimi temasını temin etmek” amacı ile okuma beceri alanının gelişmesinin önemli olduğu görülmektedir. Temel dil beceri alanları olan okuma, konuşma ve yazma beceri alanlarının gelişmesi program için önemlidir ve her beceri alanı üzerinde önemle durulmaktadır. Dil bilgisi konularının kazanımı da programda yer almaktadır ve Gramer dersleri içinde amaçları kazandırılacaktır.

Öğrenciye kazandırılmak istenen amaçlar Gramer, Tahrir ve Kıra'at derslerinde verilecektir.

1929 programında 1. sınıfta yedi, 2. sınıfta altı ve 3. sınıfta dört saat ders yer almaktadır. Buna göre 1929 Ortamektep Türkçe Programı ders dağılımı şu şekildedir:

Birinci Devre Dersler	1. Sene	2. Sene	3. Sene
Gramer	2	2	—
Kıra'at	3	2	3
Tahrir	2	1	1

1929 Ortamektep Türkçe Programı Ders Dağılımı (Temizyürek ve Balcı, 2006:7)

Yukarıda yer alan ders programı incelendiğinde; yazma becerisini geliştirmeye yönelik 1. sınıfta iki saat tahrir dersi, 2 ve 3. sınıfta birer saat tahrir dersi yer almaktadır.

Yazma becerisini geliştirmeye yönelik 1340 (1924) İlk Mektep Müfredat Programından farklı yöntem ve teknik geliştirilmemiştir. Yazma çalışmalarında dikte yöntemi kullanılmıştır. Yazma becerisini geliştirmede yetersiz bir yöntemdir.

1929 programında öğrencilere yazma becerisi ile kazandırılmak istenen amaçlar şunlardır:

Talebeyi yazı ile meramını ifadeye alıştırmak” demek:

- Karşısındakinin haline ve yazacağı mevzuun icabına uygun bir şekilde mektup yazmak.
- Kendi fikrî seviyesinde olan muhtelif mevzulardan herhangiisini vazih ve okunabilir bir şekilde kaleme almak ve fikirlerini bir paragraf (fıkra) veya muhtelif paragraf (fıkra)lar içinde muvafık bir şekilde tertip etmek.
- Okuduğu bir parçanın veya edebî bir eserin en canlanacak noktalarını hülasa şeklinde tahlil ve ifade etmek.
- Kendisini alâkadar eden edebî, ilmî, ticarî bir mevzu üzerine tetkik ve tetebbüde bulunarak okuyanlara alâka verecek bir şekilde yazmak.
- (Talebe arasında edebî zevki ve edebî ihtirası olanlar için) küçük bir hikâye yazmak ve bazı münasip hikâyeleri “Piyas” haline çevirmek itiyadını vermek demektir. (MEB, 1929: 4)

Yukarıda yer alan yazma ile ilgili amaçlar, öğrencilere tahrir derslerinde kazandırılacaktır. Öğrencilerin yazma becerisini geliştirmek için en çok kullanılan metin türü mektuptur. Programda, paragraf oluştururken kendi duygu ve düşüncelerini anlamlı bir şekilde ifade etmelerine yönelik çalışmalara yer verilmiştir.

Okuma ve yazma beceri alanları birbirleriyle ilişkilendirilmiştir. Buna göre programda okuduğu bir metnin önemli noktalarını yazmalarına ve edebî, ilmî, ticari bir konu üzerine inceledikleri bilgileri yazmalarına yönelik çalışmalar yer almaktadır.

Öğrencilerden hikâye, piyes gibi metin türlerinin özelliklerine uygun yazı yazmaları istenmektedir.

- Talebeye muhiti hakkında daha geniş bir alâka ve daha iyi bilgiler vermek.
- Talebede müşahede ve bilgilerinin tertip ve ifade kabiliyetini arttırmak.
- İyi cümle, paragraf (fikra) teşkili itiyadını inkişaf ettirmek.
- Manasını kavrayarak kullandığı kelimelerin adedini artırmak.
- En muvafık şekilde mektup yazmayı öğretmek.
- Yazacağı kelimeleri yanlışsız yazmayı öğretmek.
- Gramer ve sentaks kaidelerine muvafık olarak yazıya alıştırmak (MEB, 1929: 9).

Yazma becerisini geliştirmeye yönelik amaçlanan kazanımlar, öğrencilere tahrir derslerinde kazandırılacaktır. Tahrir mevzularında yer alan “birinci sınıfta talebeye ağızdan söyülebilecek ve yazı ile yazdırılacak başlıca mevzular” açıklamasından anlaşılacağı üzere tahrir dersinde yazma ve konuşma becerileri vardır.

1929 programında yazma becerisini geliştirmek amacıyla tahrir mevzularında sınıflara göre farklı amaçlara yer verilmiştir. 1. sınıfta dokuz mevzu, 2. sınıfta on yedi mevzu ve 3. sınıfta yirmi üç mevzu yer almaktadır. Programda öğrencilerin farklı metin türleriyle yazı yazmalarına yönelik amaçlar vardır.

1929 programında “tahrir mevzuları” başlığı yer almaktadır. Burada yazı derslerinde hangi konulara yer verileceğine değinilmiştir. Buna göre 1. sınıfta dokuz, 2. sınıfta sekiz, 3. sınıfta altı amaca yer verilmiştir. Amaçlardan yazma becerisinin gelişmesine programda büyük bir önem verildiği anlaşılmaktadır. Maddelerde yazacakları metin türü özellikle belirtilmiştir.

Sınıflarda öğrencilere kazandırılacak amaçlara bakıldığında;

“Tatile, gezintilere ve talebenin mektep harici faaliyetlerine ait hadiseleri hikâye (Muallim talebeye yazacağı mevzuların arkadaşlarına alaka verecek surette anlatılmasını, alaka vermeyecek tafsilattan sakınılmasını telkin edecektir.)” (MEB, 1929:9) amacıyla öğrencilerden mektep dışında yaşadığı veya gördüğü olayları hikâye türünün özelliklerine uygun bir şekilde yazmaları istenmektedir. Öğrenci, yazısını gezi yazısı, anı, hikâye gibi metin türlerinden biriyle anlatabilir. Bu sayede öğrenciler, gidip görmedikleri yerler ya da şahit olmadıkları olaylar hakkında bilgi sahibi olabileceklerdir.

“Muhtelif sahne ve eşyanın tasviri (Talebenin kendi bildiği fakat arkadaşlarının bilmediği şeylerin tasviri daha münasiptir.)” (MEB, 1929:10) amacıyla öğrenciler, betimleme anlatım yöntemini kullanarak diğer öğrencilere eşya veya sahne tasviri yapacaklardır. Öğrenciler eşya veya sahne tasviri yaparken gramer dersinde öğrendiği kuralları yazılarında uygulamalıdır.

“Talebenin öteki derslerde ve mektep haricindeki faaliyetlerine ait tafsilat” (MEB, 1929:10) amacıyla öğrenciler Türkçe dersi ile diğer dersler arasında ilişki sağlayacaklardır. Ayrıca mektep dışındaki olayları ayrıntılı bir şekilde anlatacaklardır.

“Muhtelif Mektuplar” (MEB, 1929:10) amacıyla öğrenciler başkalarına mektup yazacaklardır. 1929 programında “mektup” türü yazma becerisini geliştirmede çok kullanılmıştır. Öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini rahat bir şekilde ifade etmelerinde mektup türü önemlidir.

“Muallim tarafından talebeye karşı yarıya kadar okunulan veya anlatılan bir hikâyenin ötesini uydurmak veya baştanbaşa okunan, yahut anlatılan bir hikâyeye zeyil yazmak” (MEB, 1929:90) amacıyla öğrencilere kazandırılmak istenen yazma becerisi günümüzde uygulanan 2005 programında da yer almaktadır. Giriş, gelişme veya sonuç bölümlerinden sadece bir kısmı verilen bir hikâyenin, olayların nasıl ilerleyeceği öğrencilerin anlatım gücüne bırakılarak yazmaları istenir. Bu sayede öğrenci sonucun nasıl olacağına karar vererek karar gücünü geliştirecektir. Ayrıca hikâye türünün özelliklerini yazdığı yazıda uygulayacaktır.

“Milli, vatani mevzular, Türk inkılabına dair mevzular” (MEB, 1929:10) amacıyla öğrencilere vatan sevgisi, millet sevgisi, Türk inkılapları gibi konular öğretilecektir. Öğrenci, öğretmen tarafından verilen metin türünün kurallarına uygun yazarak, bu kavramların kendisinde uyandırdığı duygu ve düşünceleri aktaracaktır. Programda yer alan bu amaç, daha sonra kullanılan bütün programlarda da yer almıştır.

“Hayali Seyahatler” (MEB, 1929:10) amacıyla öğrenci gidip görmediği yerler hakkında hayalinde kurguladığı olayları anlatacaktır. Gezi yazısı türünün gelişmesine katkı sağlayan bu amaç, daha sonra kullanılan bütün programlarda da yer almıştır.

“Kitaplarda görülen vak’alar ve vaziyetlerin telkin ettiği mevzuları genişletmek” (MEB, 1929:12) amacıyla öğrenci okuduğu kitaplarda yer alan olayları, uygun bir şekilde geliştirip yazacaktır.

“Muhtelif meslekler hakkında talebeden her birinin elde ettiği hususi malumatı arkadaşlarına ifade (Filan mesleğe nasıl girilir, oraya girenler ne ile meşgul olur, bu meslekte bulunmanın faydalı ve mahzurlu noktaları.)” (MEB, 1929:12) amacıyla öğrenciler meslekler hakkında genel bilgiler verecektir. Böylelikle öğrenci, meslekler hakkında araştırma yapacak ve o mesleğin faydalı, zararlı yönleri, mesleğe nasıl girileceği ve meslekte nelerle uğraşılacağı gibi konuları arkadaşlarına aktaracaktır.

“Kitaplarda tesadüf edilen muhtelif şahsiyetler arasında mektuplar” (MEB, 1929:12) amacıyla öğrencilerin okuduğu kitapları daha iyi anlamasını sağlamak ve yazma becerisini geliştirmek için, öğrencilere bir roman kahramanının ağzından diğer roman kahramanına mektup yazdırma çalışması yaptırılmıştır. Öğrenci, bu çalışmayı yaparken kendini başka birisinin yerine koyarak duygularını ona göre ifade edecektir. Bu çalışma ile öğrenci romanlardaki kahramanların yaşadığı olayları, olaylar karşısındaki tepkilerini bilip; bu olaylara ve tepkilere mektubunda değinmelidir. 1929 programı dışında hazırlanan diğer programlarda yazma becerisini geliştirmek için bir roman kahramanının ağzından diğer roman kahramanına mektup yazdırma çalışması yaptırılmamıştır. Yazma becerisini geliştirmede faydalı olan bu amaç, 1929 programını diğer programlardan ayıran bir özelliktir.

“Kitapta görülen bir vak’anın bugün cereyan ediyormuş gibi bir gazeteye havadis olarak yazılması, bu havadise münasip bir serlevha konulması” (MEB, 1929:12) amacıyla öğrencilerin, kitaptaki olayları haber metnine uygun bir şekilde yazmaları sağlanmıştır.

1929 programında öğrencinin yazma becerisini geliştirmeye çok önem verilmiştir. Yazma çalışmaları için belirlenen konular, öğrencinin sosyal yaşamından ayrı olarak ele alınmamış, onların yaşamına yakın seçilmiştir. Örneğin, öğrencilere mektup yazma çalışması yaptırılacaksa gerçekten hasta olan bir yakınına geçmiş olsun dileklerini ileten mektup yazmaları amaç edinmiştir. Bu sayede öğrencilerin yazma çalışmalarını yaparken kendi hayatlarından uzaklaşmaması sağlanmıştır.

3. 3. 1931-1932 DERS SENESİ TADİLATI TÜRKÇE PROGRAMI’NDA YAZMA BECERİSİ

1931 yılındaki Türkçe Programı, 1929 programının gramerle ilgili bölümlerinin değiştirilerek sunulduğu bir programdır. Gramer dışındaki bölümlerde herhangi bir değişiklik yoktur. “1931 yılında ise 1929 programının ‘gramerle’ ilgili bölümlerinde bazı değişiklikler ve eklemeler yapılmıştır” (Şahin ve diğerleri, 2009: 8).

1931-1932 yılında yapılan düzenleme ile tahrir (yazma) amaçları 1,2 ve 3. sınıfta aynı kalmıştır. Sadece 3. sınıfta yer alan maddeler arasına yeni bir madde eklenmiştir.

“İstida yazmak, resmi işlere taallük eden mevzular üzerine tahrirat ve tezkereler yazmak” (Temizyürek ve Balcı, 2006: 25). Bu madde ile öğrencilerin; resmî işler ile ilgili konular hakkında yazı yazmaları amaçlanmıştır. Bu amaç ile öğrencilerin, dilekçe türü ile ilgili özellikleri kazanmaları ve uygulamaları sağlanmıştır.

3. 4. 1938 ORTAOKUL TÜRKÇE PROGRAMI’NDA YAZMA BECERİSİ

Atatürk 1935 yılında, Türk dili incelenip kuralları tespit edilinceye kadar gramer konularının programdan çıkarılması talebinde bulunmuştur. (Temizyürek ve Balcı, 2006: 25). Bu nedenle 1938 yılındaki Türkçe programından gramer konuları çıkarılır.

Gramer konularının çıkarılması dışında “1938 programı, 1929 programının yeniden düzenlenmiş şeklidir. Yapılan değişiklikler bazı kelimeler ve ifade biçimleriyle sınırlıdır” (Şahin vd., 2009: 8). “1938 yılında yeni bir ‘Ortaokul Programı’ neşredildi. Bu programda Türkçe dersinin amaçları 1929 Programı’ndan pek de farklı değildir” (Calp, 2005: 25).

1938 programında Türkçe dersleri:

Erkek ortaokullarında birinci sene 6, ikinci sene 4, üçüncü sene 4 olarak; kız ortaokullarında birinci sene 5, ikinci sene 4, üçüncü sene 4 olarak; çifte öğretim tatbik eden erkek ve kız ortaokullarında birinci sene 5, ikinci sene 4, üçüncü sene 3 olarak belirlenmiştir (MEB, 1938: 1-2-4-5).

Gramer konularının programdan çıkarılmasının ardından çalışmalara başlanmış ve Tahsin Banguoğlu’na bir gramer kitabı yazdırılmıştır.

1940’ta bu amaçla Prof. Dr. Tahsin Banguoğlu, ‘Ana Hatlarıyla Türk Grameri’ adlı bir kitap yazıp soruşturma olarak okullara gönderdi. 1941’de Ankara’da Bakanlık bir ‘Gramer Kongresi’ toplayarak, araştırma sonuçlarını inceletti. 1942’de N. Halil Onan’a ortaokulların 1. sınıfları için ‘Dilbilgisi I’ adlı bir kitap yazdırdı (Göğüş, 1978: 49).

Çalışmalar sonucunda, 1935 yılında programdan çıkarılan gramer konuları, 1949 programına tekrar dâhil edilmiştir.

3. 5. 1949 ORTAOKUL TÜRKÇE PROGRAMI’NDA YAZMA BECERİSİ

1949 Ortaokul Türkçe Programı, 1948 – 1949 eğitim öğretim yılında Türkçe eğitim programı olarak 1 Kasım 1948 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Bu program, bir önceki programa göre daha ileri bir eğitim anlayışıyla yazılmıştır.

1949 Ortaokul Türkçe Programında Türkçe dersi müfredatı değiştirilmiştir. Kendinden önce hazırlanan programlara oranla hacim bakımından daha kapsamlı olan bu programda, Türkçe derslerinin birinci sınıfta 6, ikinci ve üçüncü sınıflarda 4’er saat olarak okutulmasına karar verilmiştir. Ayrıca yazı dersinin bu saatler içinde özel olarak işlenmesi için uyarılarda bulunulur (Temizyürek ve Balcı, 2006: 9).

1949 Ortaokul Türkçe Programı sekiz bölümden oluşmaktadır. Amaçlar ve açıklamalar bölümü programın ilk iki bölümüdür. Okuma, söz ve yazıyla ifade, dil

bilgisi, imlâ, inşat ve yazı bölümleri programda ayrı başlıklar halinde yer almıştır. Bu bölümlerin hepsi için amaçlar ve açıklamalar bölümlerine yer verilmiştir.

1949 programında “söz ve yazıyla ifade” bölümünde konuşma ve yazma becerilerine yönelik kazanımlar yer almaktadır. Konuşma becerisi söz ile ifade bölümünde, yazma becerisi yazıyla ifade bölümünde ele alınmıştır. Programda söz ve yazıyla ifade bölümünde; amaç, açıklamalar, sözle ifade, yazıyla ifade, plan, konu ve düzeltmeler bölümleri yer almaktadır.

1949 programında, yazma becerisinin öğrenciye kazandırılmasına önem verilmiştir. Öğrencinin düşündüğünü, duyduğunu, gördüğünü güzel bir ifadeyle anlatma alışkanlığı kazandırılmalıdır. Bunun için öğrencinin;

- Çevresini yakından tanınması ve tanıtması, icap ettiği zaman bu konuda geniş bilgi verebilmesi,
- Gözlem yeteneğinin, tertip ve anlatış kabiliyetinin geliştirilmesi,
- Anlamını kavrayarak kullandığı kelimelerin sayısını çoğaltması,
- Yazacağı kelimeleri, cümle ve fikirleri yanlışsız olarak tertiplemeyi öğrenmesi,
- İmlâ kurallarını bilerek uygulama alışkanlığını kazanmış bulunması lazımdır (Temizyürek ve Balcı, 2006: 278).

1949 Ortamektep Programında yer alan yazıyla anlatımın amaçları, öğrencinin anlama ve anlatma becerisini geliştirmeye yöneliktir. Öğrencilerin aktif kelime sayısını arttırmak ve yeni öğrendiği kelimeleri yazılarında kullanmalarını sağlamak çok önemlidir. Öğrenci, yeni öğrendiği kelimelerin anlamını öğrenecektir. Hem sözlü hem de yazılı ifade kelime anlamına uygun olarak aktif bir şekilde kullanacaktır.

1949 programının amaçları incelendiğinde;

Öğrencinin söz ve yazıyla duygularını, düşünceleri anlamaya ve anlatmaya alıştırmak, öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kelime hazinelerini zenginleştirmek, dilimizin bağlı olduğu kuralları öğretmek, metinler yoluyla öğrenciye hayat ve tabiatı sevdirmek, tanıtmak gibi amaçlar belirlenmiştir. Programın amaçlarına bakıldığında anlama ve anlatma çalışmalarının önemli olduğu görülmüştür. Belirlenen bu amaçların okuma, söz ve yazıyla ifade, dil bilgisi, inşat, imlâ ve yazı derslerinde kazandırılması hedeflenmiştir.

1949 programının açıklamalar kısmı incelendiğinde;

Öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmeye yönelik okuma, yazma, konuşma ve dil bilgisi konuları programda öne çıkarılmıştır. Ayrıca bu başlıklara imlâ ve yazı çalışmaları da eklenmiştir.

Türkçe dersinin bir bilgi dersi değil, hayatın her aşamasında kullanılan bir beceri dersi olduğu görüşü anlayışına paralel olarak burada da, öğrenci davranışlarında Türkçe derslerinde kazanılması gereken becerilerde eksiklik ve yanlışlık görülürse bütün öğretmenler tarafından düzeltmeler yapılması istenmiştir (Temizyürek ve Balcı, 2006: 10).

1949 Ortamektep Programında okuma, yazma, dil bilgisi ve imlâ gibi bölümler Türkçe dersi içerisinde yer almaktadır. Bu beceri alanları, bir bütün olarak, birbirini tamamlayacak şekilde işlenecektir. Bu dersler içinde yazı dersi ayrı bir ders olarak yer almamıştır.

Program, gözlem yeteneğini ön planda tutmaktadır. Öğrenciler, çevresinde olan olayların, durumların farkına varmalı ve bu olayları, durumları yazıyla anlatabilmelidir. Anlatılan olay ve durumların daha iyi anlaşılabilmesi için öğrenci betimleme anlatım biçimini yazısında kullanmalıdır. Yazısında eşya, mekân, yer gibi betimlemelere yer vermelidir.

Öğrenciden yazısında kullandığı kelimeleri doğru bir şekilde, anlamına uygun olarak kurmaları, cümle ve anlatacağı fikirleri yanlışsız, doğru bir şekilde ifade etmeleri istenmiştir.

1949 programı, serbest yazma çalışmasının öğrencinin yazma becerisini geliştirmede daha faydalı bir yöntem olduğunu savunmaktadır. Program, öğretmenin yazma çalışmaları yaptırırken öğrencilere belirli sınırlamalar getirmesinin, öğrencilerin fikirlerine kısıtlama getireceği için doğru olmadığını savunmaktadır.

Program öğrencilerin duygu ve düşüncelerini düzenli bir şekilde anlatmasını sağlamak amacıyla yazmaya başlamadan önce plan yapmalarını önermektedir. “Öğrencinin hazırladığı plan, yazma ödevlerini tesadüflerden, bocalamalardan kurtaracağı için iyi sonuçlar vererek kendisine bütün hayatında faydalanacağı iyi bir alışkanlık sağlayacaktır” (Temizyürek ve Balcı, 2006: 280). Planlı yazma çalışmalarında, öğretmen tarafından verilecek planlar, öğrencinin serbest yazmasına

engel olacağından faydalı değildir. Bu sebeple yazı planlarının öğrencilere hazırlanması uygundur. Öğretmenin öğrencilere belli bir plan vermesi yerine, öğrenciler verilen konuya uygun olarak bir yazı planı hazırlamalıdır. Bu sayede program, öğrencinin yazma becerisinin daha iyi gelişeceğini savunmaktadır.

Programda, öğrenciye verilen konuların seviyelerine uygun seçilmesinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Öğrencilere verilen konular onların yaşamlarından uzak olmamalıdır. Öğrencilerin seviyeleri iyi tespit edilerek seviyelerine uygun olmayan soyut konular verilmemelidir.

Öğrencilerin bildiği, yaşadığı ve kavradığı olaylar, anlamaya başladığı gerçekler, okul, sınıf, mahalle, arkadaş tip ve karakterlerinin tasviri, bu ilk yazma denemelerinin tabii konularıdır. Bir taraftan bu çeşit konularla çalışırken bir taraftan da onları yaratıcı çalışmaya yönelten serbest yazma konuları denemelidir (Temizyürek ve Balcı, 2006: 281).

Öğrenci daha önceden karşılaştığı olayları daha iyi ve daha basit bir şekilde anlatacaktır. Konuların, öğrencinin yaş seviyesi göz önünde bulundurularak belirlenmesi gerekir. Onların seviyesine göre, çok basit ya da çok zor konuların verilmemesi programda belirtilmiştir.

1949 Ortaokul Türkçe Programında yazıyla ifade bölümünde 1,2 ve 3. sınıflar için ayrı ayrı konulara yer verilmiştir. Her sınıf için doğrudan doğruya gözlemlerle elde edilen konular ve iç gözlemlerle “düşünce yoluyla” elde edilen konularda yazdırma önerilmektedir.

Programda “doğrudan doğruya gözlemlerle elde edilen konular” arasında; iki çevre arasındaki farkı belirtmek, çevrenin özelliklerini, çalışan insan tiplerini, olay ve eşya tasvirini, gezilen yerlerin tasvirini, büyük topluluk törenlerini anlatmak gibi konular yer almaktadır. (Temizyürek ve Balcı, 2006: 282-285).

Programda “iç gözlemlerle ‘düşünme yoluyla’ elde edilen konular” arasında; yeni ders yılının, yeni öğretmenlerin uyandırdığı duygular, büyüklere karşı borçlu olduğumuz nezaket kuralları, başkalarına karşı beslenen saygı kuralları, atasözü ve deyim açıklamaları, ulusal ve dini bayramlara ait konuları, hayat veya kitapta rastlanan karakterlerin tasviri, herkesi ilgilendiren konular üzerine duyguları anlatmak, sosyal kurumların ziyareti ve bunların amaç ve çalışmaları, bir eser hakkında eleştirilerde bulunmak gibi konular yer almaktadır. Ayrı metin türlerine

yönelik çalışmalara da programda yer verilmiştir. Tenkid, piyes, dilekçe, senet, rapor, makbuz, mektup, hikâye gibi metin türleri ile ilgili çalışmalar vardır. Öğrencilere belirlenen konular, yazma becerisini geliştirmesi bakımından önemli çalışmalardır. (Temizyürek ve Balcı, 2006: 282-285).

1949 programında konuşma becerisi yazma becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Öğrencilerin yazma çalışmalarında; dil bilgisi, imlâ ve yazım kurallarına dikkat etmelerine önem verilmiştir. Öğretmenin öğrencinin yaptığı yazma çalışmalarını düzeltmesi yazma becerisi için önemlidir. Öğretmen yaptığı düzeltmelerle öğrencinin yazma çalışmalarına yönelik şevklerini kırmamaya özen göstermelidir.

1949 programında öğrencinin yazma becerisini geliştirmeye çok önem verilmiştir. Programda, öğrencilere yazma becerisi ile kazandırılması beklenen amaçlar ve kazanımlar geniş bir şekilde ifade edilmiştir.

3. 6. 1962 ORTAOKUL TÜRKÇE PROGRAMI'NDA YAZMA BECERİSİ

1962 programında yazma becerisine söz ve yazıyla anlatım bölümünde yer verilmiştir. Programda yazma becerisi için ayrı bir ders yer almamıştır. Türkçe dersi içerisinde yazma becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalara yer verilmiştir.

1962 programında “kompozisyon ödevlerinin, çeşitli yönlerdeki çalışmalarıyla; Türkçe öğreniminin okuma, söz ve yazıyla anlatım, dil bilgisi ve imlâ gibi hemen bütün bölümlerinde başarı sağladığı unutulmaması ve bu derse önem verilmesi belirtilmiştir” (Temizyürek ve Balcı, 2006: 325). Programda kompozisyon ödevlerinin okuma, konuşma, dil bilgisi alanlarıyla bir bütünlük içinde verilmesine dikkat edilmiştir.

Öğrencilerin kendini ifade edebilmesinde yazma çalışması yapmaları önemlidir. Önceki programlarda da yer verildiği gibi yazma becerisini geliştirmek için öğrenciye gezip gördüğü yerleri, okuduklarını, yaşadıklarını, duyduklarını yazdırmak önemlidir.

1949 programında ifade edildiği gibi 1962 programında da öğrencide yazma becerisi geliştirmek amacıyla serbest yazmanın yararlı olduğu belirtilmiştir.

Öğrenciler yazma çalışmalarında, belli başlı olarak şu tiplerde gözüktürler:

- Bazıları, sadece tasvir ederler. (Tasvirici tip) ,

- Bazıları, tek tek görülen olaylar arasında ilişkiler ararlar. (Gözlemci tip),
- Bazıları, kendi duygularını belirtirler. (Duygucu tip),
- Bazıları, öğrendiklerini birbirine bağlayarak aralarında ilişki kurarlar. (Bilimci tip),
- Bazıları, imgelem gücüyle yazarlar. (Hayalci tip) (Temizyürek ve Balcı, 2006: 326-327).

Öğrencilerin hangi özellikte olduğu iyi tespit edilmelidir. Öğrencilerin özellikleri tahmin edilip ona göre yazma çalışması yaptırılırsa, daha başarılı bir yol izlenmiş olur.

Programda yazma becerisini geliştirmek amacıyla planlı yazma çalışmalarına da yer verilmiştir. Plan, öğrencinin yazma çalışmasını bir bütün içinde vermesini sağlar. Yazmaya başlamadan önce öğrencilerin plan hazırlamaları sağlanmalıdır. Plan hazırlama konusunda, öğretmen öğrenciye rehber olmalıdır. Planı öğrencinin hazırlaması sağlanmalıdır. Öğretmenin vereceği plan, öğrencinin serbest yazmasını engelleyeceğinden yararlı değildir.

“Ortaokul yazma derslerinde uygulanabilecek plan tipleri şunlardır: Devinimsel-hareki-plan, Fikrî veya mantıkî plan ve Duygusal-hissî-plan’dır” (Temizyürek ve Balcı, 2006: 327). Bu plan türlerinde öğrencilerin yazı yazmalarını sağlamak amacıyla plan yapma kurallarının öğrenciye kazandırılması gereklidir.

Programda, öğrencilerin yazma becerisini geliştirmek için verilen konuların onların seviyelerine uygun olması gerektiği ifade edilmiştir. Öğrenci kendi hayatına yakın olan konuları daha iyi anlar ve anlatır.

Ortaokul sınıflarında tek ve serbest yazma çalışmaları ilkokula göre çoğaltılacaktır. Serbest yazmada ödev yanlışlarına fazlaca rastlanışı bir sakınca gibi görünüyorsa da, bunun yanında öğrenciye sağladığı yaratıcılık ve düşündürücülük çalışmalarının yararlı sonuçları unutulmamalıdır. İlk sınıfların yazma konularında somuttan başlayarak soyuta doğru gidilmeli, önce yaşanmış konuların hazırlanmasına önem verilmelidir (Temizyürek ve Balcı, 2006: 328).

Yazma çalışmaları için seçilen konular, öğrencilerin kendi yaşam çevrelerinden, kendi hayatlarından uzak olmamalıdır. Öğrenci gördüğü, yaşadığı, duyduğu olayları anlatmakta zorlanmayacaktır. Bu nedenle konu ve metin türü seçiminde öğretmen dikkatli davranmalıdır.

Öğrencinin yazdıkları öğretmen tarafından kontrol edilirken, öğretmen yanlışları ilk zamanlar hoş görmelidir. Program, öğretmenin tutumunun öğrencinin yazma becerisini geliştirmede önemli olduğunu belirtmektedir.

Yazma becerisi okuma becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Öğrencilerin yazdıkları yazıları başkalarına okumaları sağlanmalıdır. Böylelikle okuma becerisinin gelişimine de katkı sağlamış olur.

Önceki programlarda yer aldığı gibi, 1962 programı da yazma çalışmasında planın önemine değinmiştir. Öğrencinin yazma planını kendisinin yapması daha faydalıdır. Çünkü öğretmenin belirleyeceği plan, öğrencinin yazma becerisine sınır koyacağı için uygun değildir.

Program, öğretmenin öğrencilerin yazma çalışmalarına sınır koymamasını vurgulamaktadır. Öğretmenin belli kurallar koyması öğrencinin yazma yeteneğini kısıtlayacağından verimli bir çalışma yapılmasını engelleyecektir.

Konuların sınıflara göre ayrımı, önceden uygulanan 1929, 1931-1932, 1949 programlarında yer alan konu sıralamasıyla aynıdır.

Yazma ödevlerinin düzeltilmesine önceki programlarda verilen önem, 1962 programında da verilmiştir.

1962 Ortaokul Türkçe Programında yazıyla anlatımda (yazma) öğrencilerin maksatlarını düzgün bir şekilde anlatmaları için kazanılması istenen alışkanlıklar şunlardır:

- Karşısındakinin durumuna ve yazacağı konunun gereğine uygun bir şekilde yazmak,
- Seviyeye uygun konulardan birisini açık ve okunabilir bir şekilde kaleme almak, fikirlerini bir veya birkaç paragrafla düzenleyebilmek ve sıralayabilmek,
- Okunan bir parça veya eserin ana hatlarını özetlemek,
- Kendisini ilgilendiren bir yazıda veya bilim konusunda araştırmalarda bulunmak ve bunları okuyanları ilgilendirecek şekilde yazmak,
- Küçük bir hikâye ve bazı fıkraları piyes haline çevirebilmek (Temizyürek ve Balcı, 2006: 326).

Yazma alışkanlıklarını edinirken; öğrencilerin yazılarını okunaklı bir şekilde yazmalarına, yazarken yazım, imlâ ve noktalama kurallarına uymalarına, dil bilgisi

kurallarına uygun yazmalarına, zengin bir kelime hazinesi kullanmalarına dikkat etmeleri programda önemlidir.

3. 7. 1981 İLKÖĞRETİM TÜRKÇE EĞİTİM PROGRAMI'NDA YAZMA BECERİSİ

1979'da ilkokulların ve ortaokulların birleştirilmesiyle ilköğretim okulları oluşmuştur. 1981'de yeni program hazırlanmıştır. 1981'de yürürlüğe giren Türkçe Eğitimi Programı daha önce uygulanan programlara göre daha kapsamlıdır.

“Önceki programlara göre daha planlı hazırlandığı görülen 1981 programında önce Anlama ve Anlatma başlıkları altında dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik hedeflere yer verilmiştir” (Temizyürek ve Balcı, 2006: 12).

1981 Türkçe Eğitimi Programı, “Genel Amaçlar, Açıklamalar, Anlama, Anlatım, Dil Bilgisi, Yöntem, Araç ve Gereçler, Ölçme ve Değerlendirme ile Yazı bölümlerinden oluşmaktadır.

1981 Türkçe Eğitimi Programı “Genel Amaçlar” ve “Açıklamalar”la programın çerçevesini ortaya koyar. Öğrencinin anlama ve anlatma becerilerine önem verilmiştir. Türkçe dersinde ezber yöntemi kullanılmaya devam edilmiştir. Ancak derslerin uygulamalı bir şekilde işlenmesinin önemli olduğu belirtilmiştir.

1981 Türkçe Eğitimi Programı dinleme becerisine değinen ilk programdır. Program dört temel dil becerisi olan okuma, dinleme, konuşma, yazma ve dil bilgisi alanlarında öğrencilere kazandırılacak davranışları her sınıf seviyesine göre ayrı ayrı vermiştir.

Programın, önceki programlarda yer almayan “Yöntem, Araç ve Gereçler, Ölçme ve Değerlendirme” bölümlerine yer vermesi önemlidir.

Programın eksik yönleri de vardır. “1981 Programı'nda belirlenmiş olan hedef davranışların ne kadar sürede kazandırılacağı, her yaş grubuna ne kadar kelime öğretileceği gibi hususlara yer verilmemiştir” (Calp, 2005: 30).

“Ölçme ve Değerlendirme” başlığı ilk defa bu programda yer almıştır. Diğer programlara göre önemli olan bu özellik, ayrıntılara girmeyip başlık düzeyinde çalışmalara yer vermesi bakımından eksiktir.

1981 programı yazma becerisine anlatım bölümünde yer vermiştir. Özel amaçlar içerisinde, hem konuşma hem de yazma becerilerine ait özellikler yer almaktadır.

Programda yazma becerisine ayrı bir ders saati ayrılmamıştır. Türkçe dersinde yazma çalışması yaptırılacaktır.

“Öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatım (kompozisyon) ödevlerini incelerken öğretmen, bu tür çalışmalara ilgi uyandırma, sevdirmeye, cesaretlendirme görevini yerine getirmede çok duyarlı olmalıdır. Yazılı ödevler öğretmen tarafından mutlaka düzeltilmelidir” (Temizyürek ve Balcı, 2006: 395).

1981 İlköğretim Türkçe Eğitim Programında öğrencilere kazandırılacak davranışlar, sınıf seviyelerine göre ayrı ayrı yer almıştır. 1981 programında yazma becerisine anlatım bölümünde yer verilmiştir. 6, 7 ve 8. sınıflarda yazma becerisi ile ilgili, amaç başlığı kullanılmadan, amaç, davranış ve ifadeler bulunmaktadır. Programda 8. sınıfta on yedi, 7. sınıfta on sekiz ve 6. sınıfta on altı davranışa yer verilmiştir.

Programda 6, 7 ve 8. sınıflardaki öğrencilere yazılı olarak kazandırılacak davranışlardan (bilgi, beceri ve alışkanlıklar) bazıları şunlardır:

Programda her sınıf seviyesinde, öğrencilerin yazma çalışması yaparken yazım, imlâ ve noktalama kurallarına dikkat etmeleri önerilmektedir. Öğrenci yerine göre, belirli sayıda kelimelerle cümle oluşturabilmelidir. Yazma çalışmasına başlamadan önce plan hazırlamalıdır.

“Dilekçe, telgraf vb. iş mektupları, özel mektuplar yazabilmek” (Güleryüz, 2001: 234-235) amacıyla öğrencilere metin türünün özelliklerine uygun yazı yazdırılacaktır. 1981 programında da önceki programlarda olduğu gibi mektup türü kullanılmıştır. Öğrenciler kendi seçtikleri kişilere duygu, düşünce ve isteklerini rahat anlatabileceğinden mektup türü önemlidir.

“Gördüğü, yaşadığı olaylar üzerine duygu ve düşüncelerini anlatabilmek” (Güleryüz, 2001: 234-235) amacıyla öğrencilerden kendilerinin şahit olduğu olayları yorumlamaları istenmiştir. Öğrencilerin şahit olduğu olayları yorumlaması önceki programlarda da yer almıştır.

“Atasözü, özdeyiş, deyim, kelime, kelime grupları ve benzetmeleri açıklayabilmek” (Güleryüz, 2001: 234-235) amacıyla verilen bir kelime veya kelime grubundan hareketle öğrencilerin duygularını yazmaları istenmiştir. Önceki programlarda yer alan bu amaca 2005 İlköğretim Türkçe Programında yer verilmemiştir. Öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmede yetersiz bir amaçtır. Çünkü gerçek anlamının yanında mecaz anlam da taşıyan kelime ve kelime grupları vardır. Bu nedenle öğrenciler anlatmak istediği düşüncüyü tam olarak ifade edemeyebilir.

“Seçme şiirler defteri tutma zevk ve alışkanlığını kazanabilmek” (Güleryüz, 2001: 234-235) amacı öğrencilerin yazma becerisine katkı sağlayacaktır. Öğrenci şiir türünün özelliklerini, şiir ezberlemeyi, okuduğu veya dinlediği şiirleri özelliğine uygun bir şekilde yazmayı kavrayacaktır.

“İleriki öğrenimi ya da hayatıyla ilgili tasarı ve düşüncelerini anlatabilmek” (Güleryüz, 2001: 234-235) amacıyla öğrenciler gelecekteki hayatlarını düşünerek yazı yazacaklardır. Öğrencinin hiç görmediği, yaşamadığı bir olayı kurgulayarak yazması istenmektedir. Bu amaç 2005 İlköğretim Türkçe Programındaki etkinlikler içerisinde yer alır. Bu yazma çalışması öğrencinin yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlayacaktır.

1981 programında öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye çok önem verilmiştir. Programda, öğrencilere yazma becerisi ile kazandırılacak amaçlar ve kazanımlar geniş bir şekilde ifade edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

2005 İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI VE BU PROGRAMDA YAZMA EĞİTİMİ

1. İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

Bilgi ve teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi eğitim sistemini etkilemektedir. Gelişmelere uyum sağlamak geleneksel eğitim yaklaşımlarıyla değil, çağdaş eğitim yaklaşımlarıyla yapılabilir. Bu nedenle ezberci eğitim anlayışlarının yerini, yapılandırıcı eğitim anlayışları almıştır. Öğretmen merkezli olan geleneksel yaklaşımın yerine, öğrenci merkezli anlayış gelmiştir. Bilgi ve teknolojiye uyum sağlamak zorlaşmıştır. Bu nedenle bilgiye ulaşmak, bilgiyi kullanmak veya teknolojiden yararlanmak için öğrenci aktif olmalıdır. Önceden uygulanan programlar çağın gerisinde kaldığı zaman, eğitim sisteminde değişikliğe gidilmektedir. Eğitim sistemimiz bilim ve teknolojilerdeki gelişmeler sonucunda değiştirilmiştir. 2005 yılında hazırlanan programda yapılandırmacı yaklaşım, öğrenciyi merkeze alan yaklaşımlardan (işbirlikçi öğrenme, çoklu zeka) yararlanılarak hazırlanmıştır.

“Program eğitimin belli başlı amaçlarını, öğrenimle çocuğa ne gibi bilgiler verilmesi gerektiğini, uygulanacak öğretim yöntemlerini ve öğretimin düzenlenmesini belirlemelidir, şeklinde ifade edilmektedir” (Calp, 2010: 1).

Programın sağladığı bu katkılar doğrultusunda, eğitim programı hazırlanmıştır. “Eğitim programı, öğrenene okulda ya da okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir” (Calp, 2010: 1). Hazırlanan eğitim programını uygulayabilmek ve programdan yararlı bir şekilde yararlanabilmek için öğretim programı hazırlanmalıdır.

“**Öğretim programı**, eğitim programında gösterilen hedeflerin gerçekleştirilmesi için gerekli olan öğretmen, konular, fiziki imkânlar, ders malzemeleri gibi unsurları kapsayan bir bütündür” (Calp, 2010: 2). Eğitim ve öğretim programları planlı bir şekilde okullarda uygulanmaktadır. Programda yer alan amaçların öğrencilere kazandırılmasında öğretmen önemlidir.

En son hazırlanan Türkçe dersi öğretim programı 2005 programıdır. 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı farklı alt başlıklardan oluşmaktadır. Program Türk Milli Eğitimin genel amaçları ile başlamıştır. 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı, programın temel yaklaşımı, programın yapısı - genel amaçlar, temel beceriler, temel dil becerileri ve dil bilgisi, kazanımlar, etkinlikler, açıklamalar, ara disiplinler, Atatürkçülük, öğrenme ve öğretme süreci, forma sayısı, etkinlik örnekleri, öğretmenin rolü, 6,7 ve 8. sınıflarda yer verilmesi gereken özellikler ve türler, temalar, yöntem ve teknikler, etkinlik örnekleri, okuma gelişim dosyası, ölçme ve değerlendirme, ders işleniş örneği başlıklarından oluşmuştur.

2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda temel dil becerilerine büyük bir önem verilmiş ve dört temel dil becerisi ayrı başlıklar hâlinde yer almıştır. Bunlar;

- Dinleme /izleme
- Konuşma
- Okuma
- Yazma becerileridir.

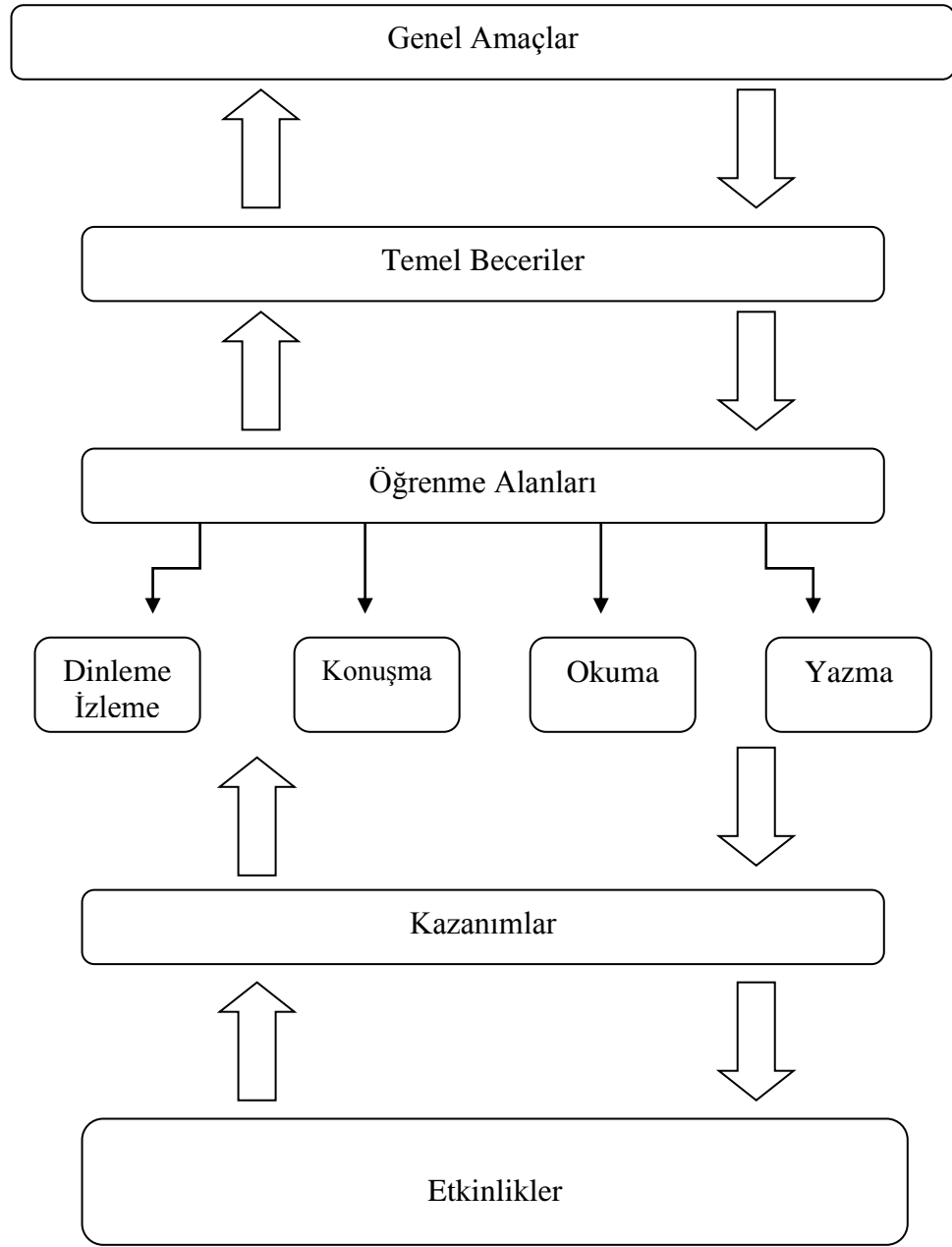
Programda dört temel dil becerilerine yönelik amaçlar, kazanımlar ve etkinlik örnekleri yer almaktadır. “Kazanımlar; öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi beceri ve alışkanlıkları kapsamaktadır” (MEB, 2006: 8).

Programda sınıf seviyelerine göre okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma becerilerine yönelik amaçlar ve kazanımlar verilmiştir. Program, öğrencilerin temel dil becerilerini kazanıp geliştirmeleri için amaçlanan bu kazanımları edinmelerini hedeflemiştir.

Önceki programlarda olduğu gibi dil bilgisi, 2005 programında da ayrı başlık altında yer almıştır.

2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın yapısı; genel amaçlar, temel beceriler, öğrenme alanları, kazanımlar ve etkinliklerden oluşmaktadır. En üst aşamada, Milli Eğitim Temel Kanununda bulunan temel amaçlar yer almaktadır. Ondan sonraki aşama temel becerilerdir. Temel beceriler

bütün dersler için ortaktır. Temel becerilerin gelişmesine katkı sağlayan öğrenme alanları 6,7 ve 8. sınıflarda dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma, dil bilgisi olarak belirlenmiştir. Öğrenme alanlarının gelişimini sağlamak için Türkçe Öğretim Programında yer alan kazanımları öğrencilerin kazanmaları gereklidir. Bu nedenle, programın en alt aşamasında yer alan etkinlikler kazanımların kazanılmasında çok önemlidir. Sınıf içinde ve dışında yer alan etkinliklerin öğrencilere yaptırılması gereklidir.

Öğretim Programı'nın Yapısı (MEB, 2006: 3).

Kazanımlar, öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri ve alışkanlıkları kapsamaktadır. “Kazanımlar, öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencilerde görülmesi beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir” (Güneş, 2007: 302). 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda amaç ve kazanımlar numara ile verilmiştir. Verilen numaralar semboliktir. İlk sıralarda yer alan amaç ve kazanım, en son sıralarda yer alan amaç ve kazanımlardan önemli değildir.

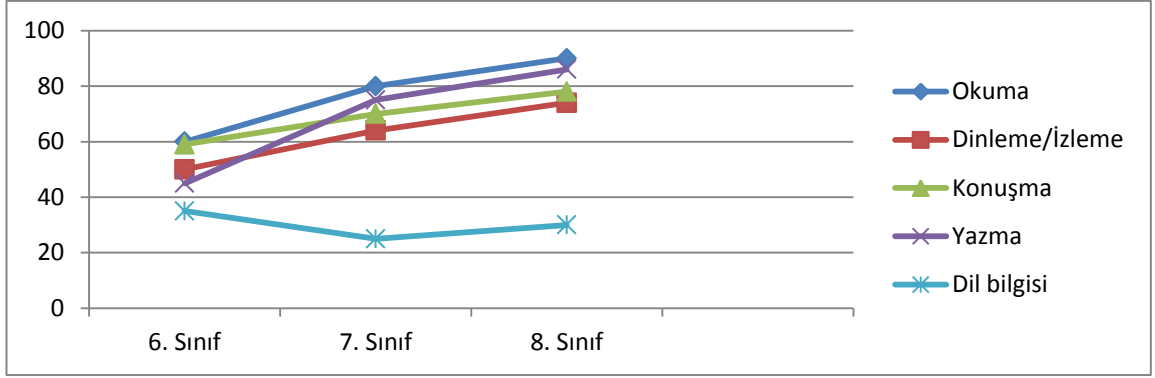
ÖĞRENME ALANI:	
AMAÇ VE KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ
3. Farklı türlerde metinler yazma	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Hikaye yazma: Farklı hikayelerden tek bir hikaye oluşturdu/olmasaydı, ne olurdu?” sorularına cevap veren bir hikaye yazma. ☞ “Perde Açılıyor”: Belirlenen konuda tiyatro metni oluşturulur ve sahnelenir (1. kazanım). ☞ Masal yazma: Okunan veya dinlenen/ izlenen bir masal yazılır. Değişik masal kahramanları tek bir masalda bulgünümüze uyarlanarak yazılır (1. kazanım). ☞ Senaryolaştırma: Bir Nasrettin Hoca fıkrası senaryolaştırılır.
1. Olay yazıları yazar.	
2. Düşünce yazıları yazar.	

Amaç ve Kazanımlar numaralarıyla verilmiştir.

Amaç ve Kazanımların Yapısı (MEB, 2006: 32).

Yukarıda görüldüğü gibi amaç ve kazanımlar numara ile gösterilmiştir. Verilen numaraların öğrenciye öğretilmesinde numaraların takibi önemli değildir. “Kazanımlara verilen sıra numaraları bir önem ve öncelik sırası göstermemektedir. Yani birinci kazanım, onuncu kazanımdan daha önemli ve öncelikli bir kazanım anlamına gelmemektedir” (Yılmaz, 2007: 127).

Dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisi kazanımlarının sınıf düzeyine göre dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı

Etkinlik: “Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımların hayata geçirilmesi ve hedeflenen bilgi, tutum ve alışkanlıkların kazandırılması için çeşitli etkinlik örneklerine yer verilmiştir” (MEB, 2006: 8). Hedef davranışlara ulaşma amacıyla öğrenme öğretme sürecini zenginleştiren ve öğrenmelerin kalıcılığını artıran sınıf içi – dışı faaliyetlere etkinlik denir. Programda yer alan etkinlikler çeşitli yöntem ve tekniklerle uygulanabilen öğrenci merkezli etkinliklerdir. Öğrenci yaparak yaşayarak öğrendiği için öğrenmeler daha kalıcı olacaktır.

Programda önerilen etkinlikler; öğrenci merkezli, araştırmaya yönlendirici, önceki bilgileri harekete geçirici, öğrenmede kalıcılığı sağlayıcı bir özellik göstermektedir. Etkinlikler, bireysel ve grup çalışmalarına uygun hazırlanmıştır. Programın uygulanması, amaç ve kazanımların gerçekleşmesi için önerilen etkinliklerin verimli bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

Daha önce uygulanan programlarda etkinlik kavramı yer almamıştır. Etkinlik ilk defa 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında yer almıştır.

Öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılan çalışma kitaplarında etkinlikler yer almaktadır. Okuma, dinleme/izleme, konuşma, yazma ve dil bilgisi etkinlikleri sınıf içi-dışı faaliyetler olarak düzenlenmiştir. Öğretmene yardımcı olarak hazırlanmış etkinlikler, öğrenci seviyelerine uygundur. Program, öğrenci seviyelerine uygun olmayan etkinliklerin yerine Türkçe öğretmeni tarafından hazırlanacak ek etkinliklerin kullanılmasını önermektedir.

1. 1. PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI

Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

- Dilimizin, millî birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından biri olduğunu benimsemeleri,
- Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmeleri,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları,
- Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri,
- Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve zevki kazanmaları,
- Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri,
- Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık hâline getirmeleri,
- Bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları,
- Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,
- Millî, manevî ve ahlâkî değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2006: 4).

Programın genel amaçları ve temel ilkelerine yönelik verilen amaçlar yukarıda sıralanmıştır. Bu amaçlar içerisinde yazmaya yönelik amaçlara bakıldığında;

Türkçenin konuşma ve yazma kurallarına uygun bir şekilde doğru, özenli ve bilinçli yazılmasının önemi üzerinde durulmuştur. Öğrencilerden yazma çalışması yaparken, çağdaş yaklaşıma uygun yöntem ve teknikleri kullanmaları istenilmektedir. Programda duygu ve düşüncelerini yazılı olarak ifade eden öğrencinin etkili ve anlaşılır bir biçimde yazması vurgulanmıştır. Program öğrencilerin, olayları belli bir sırayla anlatmasını, yazdığı metin türünün özelliklerine

uygun yazı yazmasını, düşüncelerini ve duygularını mantıklı bir tutarlılıkla anlatmasını beklemektedir.

1. 2. PROGRAMIN TEMEL AMAÇLARI

2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın temel amaçları şu şekildedir:

- Öğrencilerin edindikleri birikimler üzerine yenilerini inşa etmeleri,
- Karşılaştıkları sorunlara alternatif ve yaratıcı çözümler üretmeleri,
- Bir grup içerisinde beraber çalışma bilinç ve cesaretine ulaşmaları,
- Üretme ve tartışma etkinliklerine katılmaları,
- Farklı araştırma yöntem ve tekniklerini kullanmaları,
- Olay ve durumları kendi deneyimlerinden hareketle doğru olarak anlamaları,
- Disiplinler arası bir bakış açısı kazanmaları temel amaçları oluşturmaktadır (MEB, 2006: 2).

Programın temel yaklaşımlarına yönelik amaçlar yukarıda sıralanmıştır. Programda öğrenmenin devamını sağlamak için, önceden edinilen bilgileri tekrar etmenin ve önceden edinilen bilgilerle yeni edinilen bilgileri birleştirmenin önemli olduğu üzerinde durulmuştur. Böylelikle kazanılan bilgilerin daha kalıcı olacağı belirtilmiştir. Öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları sorunları nasıl çözebileceğine yönelik yaratıcı ve alternatif çözümler üretebilmesi programda yer alan önemli amaçlardan biridir.

Bireysel çalışmanın yanında öğrencilerin grupla çalışmaları da onların gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bu sayede öğrenci başkalarıyla iş bölümü yapmayı, grup bilinci oluşturmayı, kendi düşüncelerini ifade etmeyi, başkalarının düşüncelerine saygı göstermeyi öğrenecektir. Yeni düşünceler bulmayı ve başkalarıyla düşüncelerini tartışma yöntemi kullanarak çözmeyi öğrenecektir. Öğrencilerin düşüncelerini, duygularını bulurken farklı araştırma yöntem ve tekniklerini kullanmaları önemlidir. Öğrenciler, olay ve durumları kendi deneyimlerinden hareketle ifade edebileceklerdir ve kendilerine ait bir bakış açısı geliştirebileceklerdir.

1. 3. PROGRAMIN TEMEL YAKLAŞIMI

2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında öğrencilerin kazanımlar ve etkinlikler yoluyla dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini geliştirmeleri, dilimizin imkân ve zenginliklerinin farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaları hedeflenmektedir. Türkçe Dersi Öğretim Programıyla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık hâline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır.

Türkçe Dersi Öğretim Programında yaklaşım olarak;

- Öğrenme sürecinde öğrencinin birikim ve deneyimlerinden hareketle sorunlara çözümler üretmesini,
- Öğrenme- öğretim etkinliklerinde öğrencinin gelişim düzeyinin dikkate alınmasını,
- Değerlendirmede öğretim sürecindeki gelişimin de önemli olduğu benimsenmiştir.

Bu yaklaşımın temel hedefi, öğrencinin öğretmen rehberliğinde; etkili iletişim kurması, grup çalışmalarına katılması, öğrendiklerini aşamalı bir biçimde inşa etmesidir (MEB, 2006: 3).

2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin kazandıkları bilgi ve becerilerin daha verimli ve sağlıklı olması için etkinliklerle öğrenme yaşantıları düzenlemesini amaçlamıştır. Öğrencilerin dört temel dil becerilerini ve dil bilgisi becerilerini geliştirmek için programda örnek etkinlikler verilmiştir. Dört temel dil becerilerine yönelik etkinliklerde sınıf ayrımı yapılmamıştır. Dil bilgisi etkinliklerinde sınıf ayrımı yapılmıştır. Verilen etkinliklerle öğrenme daha eğlenceli bir ortamda gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

2. 2005 İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YAZMA EĞİTİMİ

2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin ana dilini iyi kullanmaları amaçlanmıştır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan program, öğrencilerin dil becerileri yanında zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirmeyi de hedeflemiştir.

Türkçe programı; öğrenme alanları (dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisi); amaç ve kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamalar şeklinde bölümlere ayrılmıştır. Öğrenme alanı olarak dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri kazanımları 6,7 ve 8. sınıflarda bir arada verilmiştir.

Programda yer alan dil bilgisi beceri alanı; amaç ve kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamalardan oluşmuştur. Bu kazanımlar 6,7 ve 8. sınıflar için ayrı ayrı verilmiştir.

Öğrencilerin temel dil beceri alanı olan dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine yönelik kazanımları kazanmaları, ana dili becerisini geliştirmeleri için gerekli görülmüştür. “Kazanımlar; öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri ve alışkanlıkları kapsamaktadır” (MEB, 2006: 8). Öğrencilerin dört temel beceri ve dil bilgisi alanlarında gelişme sağlamaları, programda verilen kazanımları edinmelerine bağlıdır.

İlköğretim okullarının her iki kademesinde (1-5. sınıflar I. Kademe, 6- 8. sınıflar II. kademe olarak düşünülmüştür) ana dille ilgili olarak yapılacak bütün çalışmalar için başlıca iki temel kazanım belirlenmiştir:

- Anlama
- Anlatma

Bu iki temel amacı gerçekleştirirken de izlenecek yollar ayrı ayrı tekniklerle

- Dinleyerek anlama
- Okuyarak anlama

ve:

- Sözlü anlatma yani konuşma
- Yazılı ile anlatma yani yazma.

şeklinde sıralanabilmektedir (Cemiloğlu, 2005: 68)

Buna göre Türkçe dersi etkinliklerinde yer alan öğrenme beceri alanları şu şekilde sıralanmıştır:

- Dinleme/izleme,
- Konuşma,
- Okuma,
- Yazma.

2005 programında yazma becerisi ayrı bir başlık olarak ele almıştır.

Türkçe Öğretim Programında yazma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun bir şekilde anlatmaları, yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerine geliştirmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2006: 7).

Yazma çalışmalarının istenen amaçlara ulaşabilmesi, yapılan etkinliklerin değerlendirilmesi ile mümkündür. Programda, öğrencinin kendi yazdıklarını değerlendirme ölçütlerine yer verilmiştir. Ayrıca programda öğretmenin öğrencinin yazdıklarını değerlendirmesinin yanında, öğrencinin kendisinin ve arkadaşlarının yazdığı çalışmaları da değerlendirmesinin önemli olduğu belirtilmiştir. Program, öğretmene öğrencide yazma çalışmasını geliştirebilmesi için farklı yöntemlere uygun etkinliklerle yazma çalışması yaptırmasını önermektedir.

2. 1. PROGRAMDA YAZMA ALANLARINA AİT KAZANIMLAR

Programda 6, 7 ve 8. sınıflar için yazma becerisi; yazmaya hazırlık yapma, yazma kurallarını uygulama, kendini yazılı olarak ifade etme, düşünce yazıları yazma, bildirme yazıları yazma (sadece 7 ve 8. sınıflar için), olay yazıları yazma, şiir yazma, görsel unsurlardan yararlanma, noktalama işaretleri ve imlâ ile ilgili kuralları uygulama, yazdıklarını değerlendirme ve yazma alışkanlığı kazanma başlıklarında sıralanan kazanımlardan oluşmaktadır. Kazanımların sayıları sınıflara göre farklılık göstermektedir. Programda 8. sınıfta yüz yirmi üç kazanıma, 7. sınıfta yüz yedi kazanıma ve 6. sınıfta yetmiş beş kazanıma yer verilmiştir. İkinci bölümde yazma becerisi bakımından öğrencilerin kazanacakları beceriler yazılmıştır.

2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yazma kazanımları altı ana başlık altında verilmiştir. Yazma eğitimi altı amaç ve kırk iki kazanımdan oluşmaktadır. Yazma kazanımları aşağıda verilmiştir.

2. 1. 1. *Yazma Kurallarını Uygulama*

- *Kâğıt ve sayfa düzenine dikkat eder.*
- *Düzenli, okunaklı ve işlek "bitişik eğik yazı"yla yazar.*
- *Elektronik ortamdaki yazışmalarda biçim ile ilgili kurallara uyar.*
- *Standart Türkçe ile yazar.*
- *Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.*

- *Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.*
- *Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.*
- *Yazısında sebep-sonuç ilişkileri kurar.*
- *Yazısında amaç-sonuç ilişkileri kurar.*
- *Tekrara düşmeden yazar.*
- *Yazım ve noktalama kurallarına uyar (MEB, 2006: 30).*

Yazma kurallarını uygulama amacına yönelik on bir kazanım belirlenmiştir. Burada, öğrencilerin imlâ, yazım ve noktalama kurallarına dikkat etmelerine yönelik kazanımları yer almaktadır. Standart Türkçe ile yazı yazmalarının ve Türkçenin kurallarına uygun cümleler oluşturmalarının gerekli olduğu vurgulanmıştır. Kazanımlarda olayın, düşüncenin ve duygunun belirli bir sıraya göre anlatılmasının önemli olduğu vurgulanmıştır.

2. 1. 2. Planlı Yazma

- *Yazma konusu hakkında araştırma yapar.*
- *Yazacaklarının taslağını oluşturur.*
- *Yazısını bir ana fikir etrafında planlar.*
- *Yazısının ana fikrini yardımcı fikirlerle destekler.*
- *Konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.*
- *Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.*
- *Yazdığı metni görsel materyallerle destekler.*
- *Yazısına konunun ve türün özelliğine uygun bir giriş yapar.*
- *Yazıyı etkileyici ifadelerle sonuca bağlar.*
- *Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.*
- *Dipnot, kaynakça, özet, içindekiler vb. kısımları uygun şekilde düzenler.*
- *Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır (MEB, 2006: 31).*

Planlı yazma amacına yönelik on iki kazanım belirlenmiştir. Kazanımlarda, öğrencinin güzel, düzenli ve anlamlı bir yazı yazabilmesi için yazmaya başlamadan önce plan yapmasının önemli olduğu vurgulanmıştır. Öğrenci, plan sayesinde yazacağı konuyla ilgili bilgi toplar. Yazısının ana fikrini belirleyerek, ana fikir etrafında konuyu anlatır. Kazanımlarda, öğrencinin yazma çalışmasında kullanacağı metin türünün özelliklerine uygun yazmasının önemli olduğu belirtilmiştir. Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin özelliklerine uygun bir şekilde yazması vurgulanmıştır. Öğrencinin yazısını etkileyici bir şekilde sonuca bağlamasının

gerekli olduğu kazanımlar arasında yer almaktadır. Yazma yöntem ve tekniklerini yazısında uygulamasının gerekli olduğu belirtilmiştir.

2. 1. 3. Farklı Türlerde Metinler Yazma

- *Olay yazıları yazar.*
- *Düşünce yazıları yazar.*
- *Bildirme yazıları yazar.*
- *Şiir yazar (MEB, 2006: 32).*

Farklı türlerde metinler yazma amacına yönelik dört kazanım belirlenmiştir. Bu bölüm tez konusunu da oluşturmaktadır. Yazı türleri olay, düşünce, bildirme ve şiir olmak üzere dört gruba ayrılmaktadır. Her yazı türünün yazı planı farklıdır. Olay yazısı yazarken olay, kişi, yer, zaman gibi unsurların yazıda yer alması gereklidir. Düşünce yazısı yazarken bir düşüncenin ayrıntılı bir şekilde ele alınması gereklidir. Bildirme yazıları yazarken bir konu hakkında bilgi verilmesi gereklidir. Şiir yazarken duyguların sanatsal bir ifadeyle anlatılması gereklidir. Kazanımlarda, öğrencilerin yazı yazarken metin türünün özelliklerini bilmesinin ve buna göre yazı yazmasının önemli olduğu belirtilmiştir.

2. 1. 4. Kendi Yazdıklarını Değerlendirme

- *Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir.*
- *Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.*
- *Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir (MEB, 2006: 34).*

Kendi yazdıklarını değerlendirme amacına yönelik üç kazanım belirlenmiştir. Kazanımlarda, öğrencilerin yazdığı yazıları biçim, içerik, dil, anlatım, yazım ve noktalama kurallarına uygunluk bakımından değerlendirmesinin önemli olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin, Türkçe kurallarını yazılarında yer verip vermediklerini kendilerinin bulmalarının gerekli olduğu vurgulanmıştır.

2. 1. 5. Kendini Yazılı Olarak İfade Etme Alışkanlığı Kazanma

- *Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.*
- *Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.*
- *İlgi alanına göre yazar.*
- *Şiir defteri tutar.*

- *Günlük tutar.*
- *Beğendiği sözleri, metinleri ve şiirleri derler.*
- *Okul dergisi ve gazetesi için yazılar hazırlar.*
- *Yazdıklarını başkalarıyla paylaşır ve onların değerlendirmelerini dikkate alır.*
- *Yazdıklarından arşiv oluşturur.*
- *Yazma yarışmalarına katılır (MEB, 2006: 35).*

Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma amacına yönelik on kazanım belirlenmiştir. Kazanımlara göre; öğrenciler okudukları, gördükleri, yaşadıkları olayları yazarak ifade edebilmelidirler ve yeni öğrendiği kelimeleri ve kelime gruplarını aktif bir şekilde kullanmalıdırlar.

Öğrencilere yazma alışkanlığını kazandırmada yazdıklarını ödüllendirmek önemlidir. Bu nedenle kazanımlarda; öğrencilere yazdıklarını başkalarına gösterme imkanı vermek için okul dergisi ve gazetelerinde öğrencilerin yazdıklarına yer verilmesinin önemli olduğu yer almıştır. Programda öğrencilerin, düzenlenen okul içi veya dışı yarışmalara katılımlarının sağlanmasının yazma çalışmasına katkı sağlayacağına değinilmiştir. Öğrenciler, beğendikleri yazı, şiir, deneme gibi yazı türlerini derlemesinin, onların yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

2. 1. 6. Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama

- *Yazım kurallarını kavrayarak uygular.*
- *Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır (MEB, 2006: 36, 38, 40).*

Yazım ve noktalama kurallarını uygulama amacına yönelik iki kazanım belirlenmiştir. Programda 6,7 ve 8. sınıflar için amaç ve kazanımlar aynı olsa da önerilen etkinlikler sınıf seviyesine göre farklı hazırlanmıştır. Kazanımlarda yazma çalışmalarında, yazılanların anlaşılır, net olabilmesi için yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilmesinin önemli olduğu belirtilmiştir. Noktalama işaretlerinin yerinde ve amacına uygun bir şekilde kullanılmasının gerekli olduğuna kazanımlar arasında yer verilmiştir.

2. 2. 2005 İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE YAZMA YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yazma yöntem ve teknikleri yer almaktadır. 2005 programında yazma türleri “yöntem ve teknikleri” başlığı altında verilmiştir. Bu yöntem ve teknikler aşağıdaki biçimde sıralanmıştır. MEB (2006: 70-72)'de yer alan yazma yöntem ve teknikleri şunlardır:

- Not Alma
- Özet Çıkarma
- Boşluk Doldurma
- Kelime Ve Kavram Havuzundan Seçerek Yazma
- Serbest Yazma
- Kontrollü Yazma
- Güdümlü Yazma
- Yaratıcı Yazma
- Metin Tamamlama
- Tahminde Bulunma
- Bir Metni Kendi Kelimeleriyle Yeniden Oluşturma
- Bir Metinden Hareketle Yeni Bir Metin Oluşturma
- Duyulardan Hareketle Yazma
- Grup Olarak Yazma
- Eleştirel Yazma

Bu yöntem ve tekniklerin hepsi için programda ayrı ayrı amaç ve uygulama biçimi belirlenmiş ve etkinlikler önerilmiştir. Buna göre programda;

Öğrencilerin anladıklarını kısa ve öz bir şekilde anlatmalarını sağlamak, okunan veya dinlenen metinlerin önemli noktalarını belirtmek ve zamandan tasarruf

sağlamak amacıyla “Not Alma” ve “Özet Çıkarma” yöntem ve tekniğinin kullanılması önerilmiştir.

Öğrencilerin metinde boş bırakılan kısımları konunun dışına çıkmadan yazmalarını sağlamak amacıyla “Boşluk Doldurma” yöntem ve tekniğinin kullanılması önerilmiştir.

Öğrencilerin öğrendikleri kelime ve kelime gruplarını anlatımlarında kullanmalarını sağlamak, kelimeleri anlamına uygun ve aktif bir halde kullanmalarını sağlamak amacıyla “Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Yazma” yöntem ve tekniğinin kullanılması önerilmiştir.

Öğrencilerin herhangi bir konudaki duygu, düşünce ve hayallerini yazmalarını sağlamak ve yazma becerilerini geliştirmek için “Serbest Yazma” tekniği çok önemlidir. Öğrencilerin yazılarına herhangi bir kısıtlama getirmeden rahatça yazmalarını sağladığı için yararlı bir yöntem ve tekniktir. Önceki programlarda yer alan serbest yazma yöntem ve tekniğinin kullanılmasına bu programda da yer verilmiştir.

Kelimelerin, cümle yapıların ve ifade kalıplarının Türkçenin kurallarına uygun şekilde yazılmasını sağlamak amacıyla “Kontrollü Yazma”, öğrencilerin bir konu hakkındaki bilgilerini, duygularını ve düşüncelerini etkili bir şekilde anlatma becerilerini geliştirmek amacıyla “Güdümlü Yazma” yöntem ve tekniğinin kullanılması önerilmiştir.

Öğrencilerin yazma yeteneklerini, yaratıcılıklarını ve yorum gücünü geliştirmek amacıyla “Yaratıcı Yazma”, öğrencilerin olay ve durumlara tarafsız bakma, yorum yapma, fikir ve çözüm üretme becerilerini geliştirmek amacıyla “Eleştirel Yazma” yöntem ve tekniğinin kullanılması önerilmiştir.

Öğrencilerin duygu, düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştirmek, onları etkin duruma getirerek yorum yapma ve yeni fikirler üretme becerilerini geliştirmek amacıyla “Metin Tamamlama” ve “Tahminde Bulunma” yöntem ve tekniğinin kullanılması önerilmiştir.

Öğrencilerin kendilerine özgü ifade şekillerini geliştirmek, hangi türde yazmada başarılı olduğunu anlamak amacıyla “Bir Metni Kendi Kelimeleriyle

Yeniden Oluşturma” ve “Bir Metinden Hareketle Yeni Bir Metin Oluşturma” yöntem ve tekniğinin kullanılması önerilmiştir.

Öğrencilerin algılama güçlerini geliştirmek, görme, duyma, tatma, hissetme ve koklama gibi duyularını bir arada kullanarak yazma becerisini geliştirmek amacıyla “Duyulardan Hareketle Yazma” yöntem ve tekniğinin kullanılması önerilmiştir.

Öğrencilerin çevreleriyle iletişim kurmalarını, iş birliği yapmalarını ve birbirleriyle etkileşimde bulunarak grup bilinci kazanmalarını sağlamak, böylece kişisel gelişimlerine yardımcı olmak amacıyla “Grup Olarak Yazma” yöntem ve tekniğinin kullanılması önerilmiştir.

2. 3. 2005 İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA ÖNERİLEN YAZMA ETKİNLİKLERİ

2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi ğretim Programı’nda (2006: 146-185) yer alan yazma etkinlikleri şunlardır:

- Güzel Trkem
- Pilavdan Dnenin Kaşığı Kırılısın
- Yuvarlak Masa Yazarlığı
- Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi Var
- Denemeler
- Geçmişe Yolculuk
- Balon Doldurma
- Kışı Hatırla
- Geldiğimde Sen Yoktun
- Boya! Boya!
- Macera Peşinde
- Projem
- Yaşayan Zaman
- Adım Adım Dergicilik
- Resimlerin Ezgisi
- Gezip Gördüklerim

- Eğer
- Çizgiler Ne Söyler?
- Atatürk' Tanıyorum
- Sınıf Gazetesi
- Gündem Oluşturma
- Onu Tanıyorum
- Şirket Kuruyorum
- Sergi
- Şair Gibiyim
- Çağrışımlar ve Duygular
- Zamanla Değişir Her Şey

2005 programında yazma becerisini geliştirmek amacıyla çok fazla etkinliğe yer verilmiştir. Eski programlarda yer almayan etkinlikler, bu programda yazma becerisinin gelişmesine katkı sağladığı için çok önemlidir. Bu etkinliklerden yola çıkarak yeni etkinlikler geliştirilebilir. Genellikle ğrenciyi yazmaya yönlendirecek, ağdaş anlayışa uygun etkinlikler yer almaktadır. Burada yer alan etkinlikler yazma yöntem ve teknikleriyle de geliştirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YAZMA BECERİLERİ VE EĞİTİMİ

Yazma becerileri ve bu becerilerin gelişimi konusunda son dönemlerde, özellikle 2005 programının ülke genelinde uygulanmaya başlanmasından sonra çok sayıda yayın hazırlanmıştır. Bu yayınlar incelendiğinde 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndan hareketle yeni yöntem ve tekniklerin tavsiye edildiğini görürüz. Yazarlar ve eğitimciler çalışmalarını “Yazılı Anlatım”, “Yazılı ve Sözlü Anlatım”, “Yazma Eğitimi”, “Anlama ve Anlatma Becerileri”... gibi başlıklar altında yayınlamışlardır. Bu yayınlar incelendiğinde yeni yöntemlerle, yeni teknikler ve etkinliklerle karşılaşırız.

Çalışmamızın bu bölümünde Yazma Becerileri ve Eğitimi ile ilgili kaynaklardan faydalanarak 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla paralellik gösteren bir konsept oluşturmaya çalıştık. Bu bölümde kullandığımız yöntem, teknik ve etkinlikler bizim tavsiyemiz olmayıp bu konudaki önemli çalışmaların değerlendirilmesiyle elde edilmiş bilgilerdir.

1. YAZMANIN TANIMI

Çocuklar ilk olarak çevreden gelen sesleri dinler ve onları taklit etmeye başlarlar. Taklit etmeye başladıktan sonra konuşma becerisi gelişmektedir. Herhangi bir eğitim almadan dinleme ve konuşma becerisi kazanılmış olur. Okuma ve yazma dil becerisi ise çocuğun eğitim yoluyla kazandığı dil becerileridir. Okumayı bilmeyen bir öğrencinin yazma becerisini de kazanması zordur. Bu nedenle en son kazanılan dil becerisi yazmadır.

	SÖZLÜ	YAZILI
ANLAMA BECERİLERİ	DİNLEME	OKUMA
ANLATMA BECERİLERİ	KONUŞMA	YAZMA

Dil Becerileri (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 49).

Yukarıda görüldüğü gibi ilk kazanılan dil becerisi dinlemedir. “Yazma becerisinin kazanılması dinleme, konuşma ve okuma becerilerinden sonra gerçekleşir” (Kırkılıç ve Akyol, 2007: 49). Yazma dört temel dil becerisinde, anlatma amacı içerisinde yer almaktadır. Anlatma, sözlü veya yazılı yolla yapılmaktadır.

TEMEL DİL BECERİLERİ	ORAN (%)
DİNLEME/İZLEME	15
KONUŞMA	20
OKUMA	30
YAZMA	20

Temel Dil Becerileri Dağılım Oranları (MEB, 2006: 10).

Araştırmacılar yazmanın tanımını şu şekilde yapmışlardır:

“Yazma, düşüncüyü, duyguyu, olayı yazı ile anlatmadır” (Demirel, 2004: 102).

“Yazma, konuşmanın birtakım sembollerle tespit edilmesidir” (Özbay, 2010: 252). Yine, “Yazma, duygu, düşünce, istek ve olayların belli kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılmasıdır” (Özbay, 2006: 121).

“Yazma beyinde yapılandırılmış bilgilerin yazıya dökülmesi işlemidir” (Yılmaz, 2007: 97).

“Yazma, duygularımızı, düşüncelerimizi, tasladıklarımızı görüp görüp yaşadıklarımızı yazı ile anlatmaktır” (Sever, 2004: 24).

Bazı araştırmacılar yazmayı, yazılı anlatım şeklinde tanımlamışlardır. Buna göre, yazılı anlatım tanımları şu şekildedir.

“Yazılı anlatım, duygu, dűřünce ve hayallerin, istek ve arzuların, bilinen ve görűlenlerin, okunan veya duyulanların dil aracılığıyla kağıt üzerine güzel ve etkili bir şekilde aktarılmasıdır” (Calp, 2010: 225).

“Yazılı anlatım, öęrencinin gördűęünü, duyduęunu, dűřündűęünü ve yařadıęını yazarak anlatmasıdır” (űnalán, 2001: 123).

2005 Türkçe İlköęretim Programı hazırlanmadan önce sözlű ve yazılı anlatım, kompozisyon çalıřmaları içerisinde yer almaktaydı. Bu nedenle bazı yazarlar çalıřmalarında yazma ve yazılı anlatım terimi yerine kompozisyon/yazılı kompozisyon terimlerini tercih etmiřlerdir. “Kompozisyon, Türkçeye Fransızcadan geçmiř bir kelime olup, “ayrı ayrı parçaları, unsurları bir araya getirerek uyumlu bir bűtűn oluřturma” demektir. Yazılı kompozisyon ise duygulara, dűřünelere, sezgilere, tasarılar yazma yoluyla bűtűnlűk vermektir” (Korkmaz vd., 2001: 269).

Dięer bir tanıma göre kompozisyon; “duygu, dűřünce, görűř ve hayallerin, dűzenli biçimde, ađık, canlı ve çarpıcı bir anlatımla sözlű veya yazılı olarak ortaya konulmasıdır” (Kavcar, Oęuzkan ve Sever, 1998: 115).

2005 Türkçe Öęretim Programı’nda yazılı anlatım, bireyin kendini doğru ve amacına uygun olarak ifade etmesinde ve iletişim kurmasında en etkili araçlardan biridir. Programda amaç, öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmektir. Öęrencilerin duygu, dűřünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini yazma kurallarına uygun bir şekilde anlatmaları amaçlanmaktadır.

2. YAZMANIN AMAÇLARI

Dört temel dil becerilerinden biri olan yazma becerisi ana dilin ediniminde en son halkayı oluşturmaktadır. Öęrencilerin ana dili becerisini geliştirebilmek için yazma kazanımını edinmeleri gerekmektedir. İlköğretim birinci ve ikinci kademedeki yazma alanında yer alan amaçlar, ilköğretim sonrasındaki lise eğitimi ve hayat için bir temel oluşturmaktadır. Öęrencilerin duygu, dűřünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini ana dilinden yararlanarak ifade edebilmeleri için yazma becerisini kazanmaları çok önemlidir.

Calp (2010: 226)'a göre yazılı anlatımın amaçları; günlük hayatta güzel yazmanın önemini kavrayabilme, sağlıklı bir kişilik geliştirmede güzel yazmanın rolünü kavrayabilme, meslek hayatında güzel yazmanın önemini kavrayabilme, kitle iletişim araçlarının güzel yazma üzerindeki etkilerini açıklayabilme, duygu ve düşüncelerini amaca uygun olarak yazıyla anlatabilme, sözcük dağarcığını zenginleştirebilme, düşünce ile dil arasındaki ilişkiyi kavrayabilme, birikim elde etmenin güzel yazmada önemini kavrayabilme, kitap okuma alışkanlığının güzel yazmadaki rolünü kavrayabilme, bilimsel, eleştirici, doğru ve yaratıcı düşünebilme, güzel yazmadan zevk alabilme, güzel yazmanın önemini takdir edebilme, Türkçenin günlük yaşamdaki yanlış kullanımlarına karşı duyarlı olabilme, Türkçeyi doğru kullanmayı alışkanlık haline getirebilmektir.

3. YAZMA ÇALIŞMALARINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Yazma becerisi, öğrencilerin kendi kendine geliştirebileceği bir beceri değildir. Öğrencilere, yazma çalışmalarında dikkat edilecek hususlar ve nasıl yazacakları öğretmen tarafından verilir. İkinci kademe (6,7 ve 8. sınıflarında) öğrencilerin yazma çalışmalarına, Türkçe öğretmenleri rehberlik etmektedir. Türkçe öğretmenleri, öğrencilere yazılı anlatımın tekniklerini öğretir. Yazı yazarken, düşünceleri ve duyguları uygun cümlelerle anlatmak, bu cümleleri anlamlı ve etkili bir şekilde sıraya sokarak paragraf oluşturmak gerekmektedir. Öğrenciler yazılı anlatım tekniklerini öğrendikten sonra, duygularını ve düşüncelerini doğru bir şekilde anlatma becerileri kazanmış olurlar.

“Başarılı bir yazı yazabilmek için, kişi ana dilini yetkiyle kullanabilmelidir. Çünkü ne kadar geniş bir kültüre ne kadar sağlıklı bir görüşe sahip olursa olsun kişi ana dilini, yetkiyle kullanamıyorsa, oluşturacağı yazı başarılı olmayacaktır” (Calp, 2010: 228). Ana dilini iyi bir şekilde kullanmak için yazma kurallarına uyulmalıdır.

İyi bir yazma çalışmasında; yanlış sözcükler, gereksiz tekrarlar, abartılar, söz sanatları olmaz. Anlatım, açık, duru, akıcı, etkili ve yalın olur. Doğru sözcükler seçerek, sözcükleri doğru yerlerde kullanarak başarılı bir anlatım elde edilir.

Öğrenciler yazma etkinliklerine karşı isteklendirilmelidir. Yazma çalışmaları sadece yazılı anlatımla sınırlandırılmamalı; diğer dil etkinlikleri ile bütünleştirilmelidir.

Yazılı anlatım çalışmalarında, özellikle, uygulamaya ağırlık verilmelidir. Yazma becerisinin gelişmesi için sürekli yazma çalışması yaptırılmasının yararı çoktur. Yazılı anlatım çalışmaları için tüm fırsatlar değerlendirilmelidir.

Yazılı anlatım çalışmalarında öğrencilere yeteri kadar zaman tanınmalıdır. Yazma çalışması kısa sürede yaptırılacak bir etkinlik değildir. Bu nedenle zaman ayarlaması çok iyi planlanmalıdır.

Yazma çalışmalarında kısa metinlerden uzun metinlere doğru gidilmelidir. Seviyeye uygun olarak yazma konuları, metin uzunlukları, zaman belirlenmelidir.

Öğrenciler, yazdıkları yazıyı, kendilerine veya arkadaşlarına okumayı alışkanlık haline getirmelidir. Bu sayede metinlerde yaptıkları yanlış ve eksik yanları görüp düzeltebilirler. Yazılarının imlâ ve noktalama kurallarına uygun bir şekilde olup olmadıklarını değerlendirme fırsatı bulurlar.

Öğretmen yazma çalışmalarını inceleyerek öğrencilere geri bildirim vermelidir. Öğrencilerin hataları, düzeltme sembolleri ile düzeltilmelidir. Öğrenciye düzeltme sembolleri öğretilmelidir. Öğrencinin hatasını görüp, hatasını düzeltmesi sağlanmalıdır.

Öğrencilerin yazma çalışmalarını konuya uygun bir şekilde süsleyip resimlendirmeleri zaman zaman sağlanmalıdır.

Öğrencilerin yazma çalışmalarının, sınıf ve okul panosunda sergilenmesine önem verilmelidir. Öğrenciyi motive etmesi açısından önemli bir uygulamadır.

4. YAZILI ANLATIM ÇALIŞMALARINDA YAZMA AŞAMALARI

Yazma çalışmalarını düzenli yapabilmek için, bazı teknik kurallara uymak gerekir. Etkili, doğru, açık ve akıcı yazabilmek için yazmaya başlamadan önce, ön hazırlık yani plan yapılması gereklidir.

Güzel ve etkili yazma becerisi bir anda kazanılacak bir beceri değildir. Yazma eğitimi bilişsel becerilerin geliştirilmesi ile yakından ilgilidir. Çünkü yazılacak metin kağıttan önce beyinde yapılandırılmaktadır. Yazılacak konuyla ilgili akla gelen duygu ve düşünceler, beyinde bir sınırlandırmaya, sınıflandırmaya, sıralamaya tabi tutularak düzenlenir ve yazma kuralları çerçevesinde yazıya dökülür (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 56).

Yazılı anlatım çalışmalarında yazma aşamaları şu şekilde sınıflandırılmıştır:

✓ Hazırlık

- Yazmaya güdüleme
- Konu seçimi
- Metin türünü belirleme
- Amaç belirleme
- Hedef kitleyi belirleme
- Temel düşünceleri belirleme
- Beyin fırtınası yöntemi
- Kavram ağı oluşturma
- Konuyla ilgili araştırma yapma
- Konuyu sınıfta tartışma
- Görsel araçlardan yararlanma
- Resim yapma
- Örnek metin okuma

✓ Taslak oluşturma

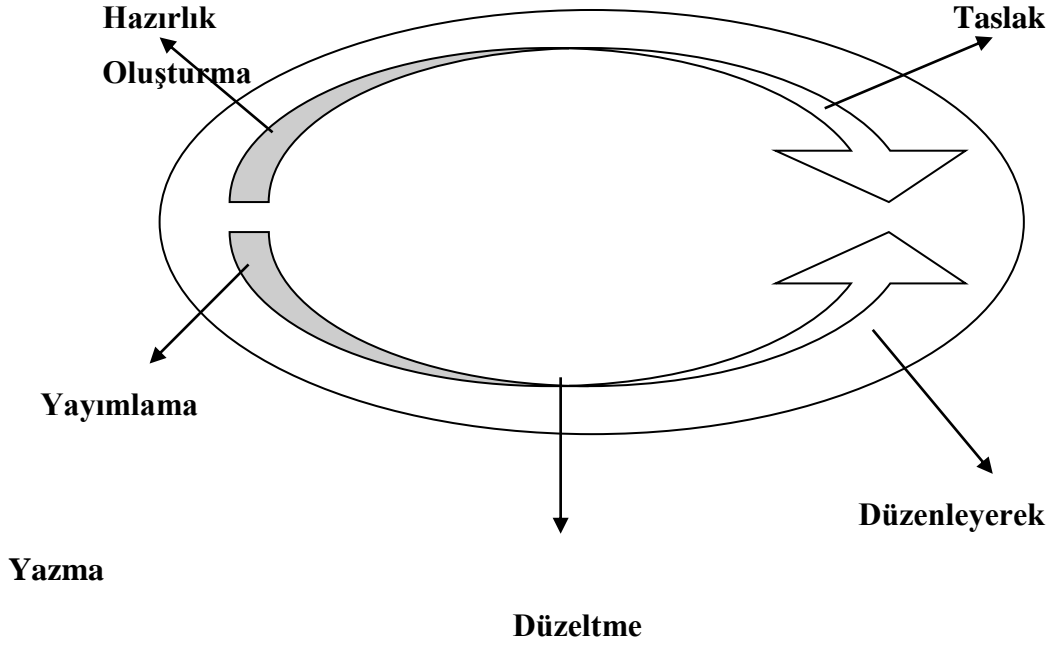
- Konunun Temel boyutlarının belirlenmesi
- Yardımcı düşüncelerin belirlenmesi

✓ Düzenleyerek yazma

✓ Tashih (Redaksiyon)

✓ Yayımlama ve paylaşım

Yazma Süreci (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 57).

4. 1. HAZIRLIK AŞAMASI

Hazırlık aşaması, yazma eğitiminin en önemli aşamalarından biridir. Öğrencilerin yazmaya karşı olumsuz bir tutum oluşturmasını önlemek için, yazı çalışmasına başlamadan önce öğrenciler güdülenir.

Yazmanın ilk ögesi konudur ve öğrenciler güdülendikten sonra konu seçimini yapar. “Öğrencinin yazılı anlatım becerisinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amaçlanıyorsa ilk olarak öğrencinin kendini rahatça ifade edebileceği konular belirlenmelidir” (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 57).

Yazı çalışmasına başlamadan önce konunun hangi metin türüyle anlatılacağı belirlenir. Seçilen metin türü, konunun hangi plan içinde sunulacağını doğrudan etkiler.

Yazmaya başlamadan önce yapılacak çalışmalardan biri de amaç belirlemektir. Amaç, yazarın okuyucuya anlatmak istediği ana düşünceyle ilgilidir. Öğrenci, yazdığı yazının okuyucuyu nereye ulaştıracağına, kimlere ne tür bir mesaj vereceğine karar verir. Ona göre gideceği yolu belirler.

Yazma öncesinde, öğrencilerin zihninde konu ile ilgili düşüncelerin gelişmesini sağlamak için, öğretmen beyin fırtınası, kavrama ağı oluşturma gibi yöntemler kullanır. Öğretmen, öğrencilere konu ile ilgili bilgi verir. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için, sınıfta tartışma ortamı oluşturmak ve öğrencileri konu ile ilgili konuşturmak iyi olur. Konu ile ilgili öğrencilere resim yaptırmak da yazmaya hazırlık çalışmasında yararlı olmaktadır. Öğretmen örnek bir metin okuyarak, öğrencilere konu ve metin ile ilgili ön hazırlık yapabilir.

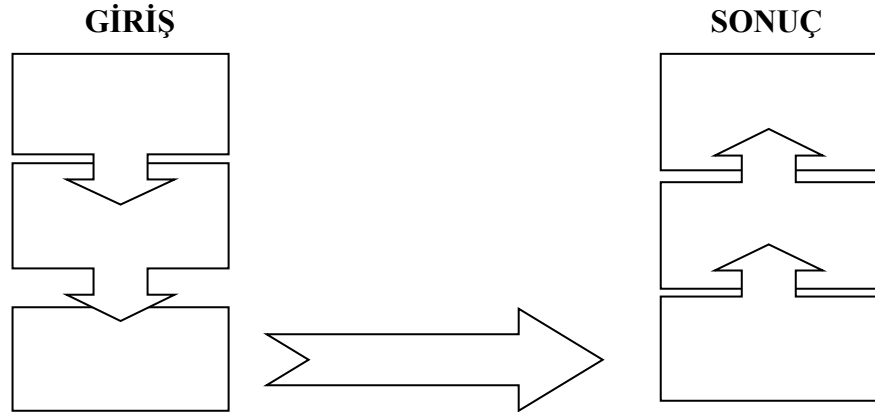
Bu hazırlık çalışmalarından sonra, metni yazma aşamasına geçilir.

4. 2. TASLAK OLUŞTURMA AŞAMASI

Hazırlık aşamasında belirlenen düşüncelerin belli bir düzen içerisinde anlatılması gerekir. Her düşünce ve duygu, yazma çalışmasında yer alamaz. Hazırlık aşamasında ortaya çıkan düşünceler, gruplandırılarak birbirleriyle ilişkilendirilir. Ana düşünce ve yardımcı düşünceler, belirli bir plan içinde anlatılır. “Plan, yazıyı gereksiz ve boş sözlerden, yazarı da konu dışına çıkmaktan kurtarır” (Özbay, 2011: 34).

4. 3. DÜZENLEYEREK YAZMA AŞAMASI

Taslak olarak hazırlanan yazı, mantıklı bir düzen içinde anlatılır. Olaylar ve düşünceler, sıralı bir şekilde mantık çerçevesinde verilir. Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde hangi düşüncelerin anlatılacağına bilinmesi gereklidir. Öğretmen, öğrencilerin yazı taslaklarının düzenli olup olmadığını anlamak için onlara sorular sorar. Sorulara cevap veremeyen öğrenciler, yazma sürecinin önceki aşamasında yaptığı hataları düzeltmek için geri döner ve eksiklerini tamamlar.

Akış Şeması (Akyol, 2010: 112).

Öğrenciler, yazılarını giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine uygun olarak anlatırlar. Bu sayede anlattıkları anlamsal bir bütünlük içinde verilmiş olur.

Yazı çalışması bittikten sonra, yazıya uygun bir başlık konur. Metnin içeriğini yansıtan ve metnin içeriğine uygun çok geniş veya dar kapsamlı olmayan bir başlık konur.

Bir yazıya başlık koyarken şunlara dikkat edilmelidir:

- Başlık, yazının konusu ve ana düşüncesiyle ilişkili olmalıdır.
- Başlık, kısa ve öz olmalıdır.
- Başlık, ilgi çekici olmalıdır.
- Başlık, okuyucuya yazının içeriği hakkında fikir vermeli, okuyucuyu yanıltıcı nitelikte olmamalıdır (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 67).

Yazıya, yukarıda verilen özelliklere uygun başlık konulmalıdır. Bu sayede dikkat, yazılan yazı üzerine çekilmiş olur.

4. 4. TASHİH (REDAKSİYON) AŞAMASI

Yazıda son düzeltmelerin yapıldığı aşamadır. Bu aşamada; içeriğin yanında, imlâ kuralları ve noktalama işaretleri, dil bilgisi kurallarına uygunluk, yazının okunaklı olması, sayfa düzeni gibi biçimsel özelliklere dikkat edilir. Okuma anında, biçimsel olarak yapılan hataları görmek zordur. Belirli zaman verilerek öğrencilerin hatalarını düzeltmeleri sağlanır.

4. 5. YAYIMLAMA VE PAYLAŞIM AŞAMASINDA

Yazma çalışmasının son aşamasıdır. Öğrencilerin yazdığı çalışmaları, başkalarına okuması ve başkalarıyla paylaşması önemlidir. Bu sayede, öğrenciler yazma çalışmalarına istekli olacaktır. Yazma çalışmaları sınıfta okunabilir. Evde ailelerine okumaları sağlanabilir. Düzenlenen yarışmalara gönderilebilir. Okul gazetesinde yayınlanabilir. Okul veya sınıf panosunda sergilenebilir. Yapılan çalışmalara önem verilmesi öğrencilerin yazma isteklerinin artmasında önemlidir.

5. YAZILI ANLATIMDA METİN TÜRLERİYLE ÖĞRETİM

Yazı çalışmasının hangi türle yazılacağına belirlenmesi önemlidir. Belirlenen her konu değişik metin türleriyle anlatılır. Her türün kendine özgü özellikleri vardır. Yazma çalışmalarında öğrencilerin ele alıp anlattıkları olaya, düşünceye ya da

duyguya uygun metin türleri seçilir. Seçilen konular doğrultusunda ele alınan türler üç gruba ayrılır. Bunlar:

- Olaya dayalı türler
- Düşünceye dayalı türler
- Duyguya dayalı türler.

5. 1. OLAYA DAYALI TÜRLERLE ÖĞRETİM

“Zihin gelişiminin belirli bir basamağında olan ilköğretim okulu öğrencilerine yaptırılacak ilk etkinlikler arasında olay eksenli olanların yer alması son derece doğal görünmektedir” (Cemiloğlu, 2005: 26).

6,7 ve 8. sınıfların ders kitaplarında olaya dayalı türler fazla yer tutmaktadır. Öğrencilere metin türlerinin özelliklerini kavratılabilmek için, örnek metinlerin okutulması yararlı olacaktır.

Olay yazıları metin türleri şunlardır:

- Hikâye
- Roman
- Tiyatro eseri
- Masal
- Efsane
- Destan
- Fabl
- Anı yazısı
- Gezi yazısı

Aşağıdaki tabloda olaya dayalı metin türlerinde hangi öğelerin önemli olduğu görülmektedir.

Olay yazılarının ortak elemanları ve eğitim – öğretim çalışmalarında kullanılabilcek, etkinliklere konu olabilecek özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Olay
- Kahramanlar
- Çevre
- Zaman

- Mekân
- Plan
- Dil Birimleri ve Dil Pratikleri
- Tür Bilgileri.

TÜR ADI	OLAY YAZILARININ ORTAK ELEMANLARI					
	OLAY	KAHRAMAN	YER	ZAMAN	MESAJ	PLAN
HİKAYE	+	+	+	+	+	+
ZAMAN	+	+	+	+	+	+
TİYATRO ESERİ	+	+	+	+	+	+
MASAL	+	*	-	-	+	+
EFSANE	+	*	-	-	+	+
DESTAN	+	+	-	-	*	+
FABL	+	+	-	-	+	+
ANI YAZISI	*	-	*	*	-	*
GEZİ YAZISI	-	-	+	*	-	-
+ : Etkili - : Zayıf * : Vasat						

Olaya Dayalı Türler (Cemiloğlu, 2005: 27).

Olay yazıları; olay, kahraman, yer, zaman, mesaj ve plan bölümlerinden oluşmaktadır. Olay, bütün metin türlerinde baskın bir öge olarak görünmektedir. Kahraman ögesi; hikâye, roman, tiyatro ve gezi yazısı türlerinde ayrıntılı bir şekilde değerlendirilir. Zaman ögesi ise hikâye, roman ve tiyatro türlerinde ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır. Masal, efsane, destan, fabl, gibi türlerde zaman kavramı göz ardı edilmektedir.

5. 1. 1. Olay

Olaya dayalı türlerin en önemli ögesi olaydır. Olay yazılan metnin merkezinde yer alır. Seçilen metin türüne göre olay belirlenir. Hikâye ve roman türlerinde yaşanmış ya da yaşanması mümkün olaylar seçilirken, masalda olağanüstü olaylara yer verilir. Gezi yazılarındaki olayda, gezip görülen yerlerin özellikleri, oradaki insanların yaşantıları, gelenekleri hakkındaki izlenimleri anlatılır. Efsanede eski çağlardan beri söylene gelen olağanüstü olaylar anlatılır. Destanda milletlerin hayatında büyük yankılar uyandırmış tarihi, toplumsal veya doğal olaylar anlatılır. Fablda insan başına gelebilecek herhangi bir olay anlatılır. Anı yazısında toplumu ilgilendiren önemli olaylar konu edilir. Tiyatroda ise sahnelenebilecek olaylar anlatılır.

Olay yazılarında olay, belli bir sıraya göre anlatılmalıdır. Öğrenciler olayı anlatırken günlük hayatta karşılaştıkları ya da okudukları olaylardan hareketle yazmaları sağlanır.

Öğrencilerin olay yazısını yazarken, hangi haber kipini kullanacağı önemlidir.

Olay ağırlıklı bir metni yazarken öğrencinin kullanabileceği dört değişik kip vardır:

- Öğrenilen geçmiş zamanla anlatım; gelmiş, gitmiş vb,
- Görülen geçmiş zamanla anlatım; geldi, gitti vb.
- Şimdiki zamanla anlatım; geliyor, gidiyor vb.
- Geniş zamanla anlatım; gelir, gider vb.” (Ünalın, 2001: 158).

6,7 ve 8. sınıftaki öğrencilerin zihinsel gelişim ve anlatım biçimleri göz önüne alınarak, metni hangi kiple anlatacağı seçilir. “Gelişimin ve algılamının zayıf olduğu alt sınıflarda önce öğrenilen geçmiş zamanla, daha sonra da görülen geçmiş zamanla anlatım tercih edilmelidir” (Cemiloğlu, 2005: 29). Daha sonraki zamanlarda, şimdiki zaman ve geçmiş zaman kipi yazılarında kullanılabilir. Olaya dayalı metin türü olan masalda sadece görülen geçmiş zaman kipi kullanılır.

Olayı anlatırken anlatımın kimin tarafından yapıldığı önemlidir. Yazılarda bazen birinci kişinin ağzından bazen de üçüncü kişinin ağzından anlatım tarzı kullanılır. Metin türüne göre uygun anlatım tarzı belirlenmelidir.

5. 1. 2. Kahraman

Kahraman, olaya dayalı türlerin önemli bir ögesidir. Metinde geçen olaylar, kahramanların üzerinden anlatılır. Kahramanların ruhsal ve fiziksel özellikleri belli bir plan içerisinde anlatılır. Metin türlerine göre kahramanların özellikleri değişiklik gösterir.

Roman ve hikâye türünün kahramanları, gerçek hayattan veya gerçeğe yakın kişilerden seçilir. Seçilen bu kahramanların fiziksel ve karakter özellikleri verilir.

Masal türünün kahramanları insan, hayvan, cadı, cin, dev, peri gibi olağanüstü özellikler taşıyan varlıklardan oluşur.

Efsane türünün kahramanları gerçekte yaşamış kişilerden seçilir ve bu kişiler tabiatüstü özellikler gösterir.

Destan türünün kahramanları kral, han, hakan, kağan gibi seçkin kişilerden oluşur.

Tiyatro eserlerinin kahramanları seçilen konuya göre değişir; ancak kahramanları temsil eden oyuncular vardır.

Fabl türünün kahramanları genellikle hayvan, bitki ve cansız varlıklardır.

Gezi yazısı türünün belli bir kahramanı yoktur.

Anı yazısında belli bir kahraman yoktur. Sadece olaya şahit olmuş kişiler, bu olayları duyurmak için sanat değeri taşıyan bir üslupla anlatır.

5. 1. 3. Çevre (Yer)

Olay ağırlıklı türlerde çevre ögesi önemlidir ve her olay bir yerde geçer. Metin türlerine göre çevre farklılık göstermektedir. “Bir romanda çevreye ayrılan pay ve çevre ile ilgili anlatımlar, tasvirler bir hikâyeye göre çok fazla olabileceği gibi, bir fablda bu, diğer ikisine göre çok küçük bir ayrıntı olarak kalmaktadır” (Cemiloğlu, 2005:31). Bu nedenle metin türüne göre, çevrenin özellikleri ve tasvirleri yapılırken, betimlemenin uzunluğu ile kısalığı değişiklik gösterebilmektedir.

Masal türünde, yer belli değildir. Masallardaki yer Kafdağı, Yedi Derya Adası, Yerin Yedi Kat Altı ve Üstü gibi büsbütün hayali ve gerçek dışı ülkelerdir.

Destanlarda ve efsanelerde anlatılan olayların geçtiği yer bilinmemektedir. Gezi yazısında çevre, yurt içi veya yurt dışında gezip görülen yerlerden oluşur.

5. 1. 4. Zaman

Olaya dayalı türlerin diğer önemli ögesi zamandır. “Zaman kavramı bir sanat eserinde iki boyutlu olarak ele alınmalıdır: Birinci boyut, olayın ve olaylar zincirinin kapsadığı süre, ikinci boyut ise anlatılan tarihi dönemdir” (Ünalın, 2001:159).

Roman, hikâye ve tiyatro türlerinde belirli bir zaman dilimi ve tarih vardır.

Masal, efsane, destan, fabl, anı yazısı ve gezi yazısı türlerinde belli bir zaman dilimi yoktur.

5. 1. 5. Mesaj

Olay, düşünce ya da duygu yazılarının dinleyen ve okuyan kişiye iletmek istediği mesajlar vardır. Edebî türlere göre verilmek istenen mesaj değişmektedir. Mesaj, olay yazılarında açıkça verilmez, ana fikir ve yardımcı fikirlerle desteklenerek konunun geneline yansıtılır. Olay yazılarında mesaja yorum yapılarak ulaşılır.

“Ana fikir önerisi olarak ortaya çıkan görüşlerin birleştirilmesi, bunun sağlam, etkili, özlü ve kesin yargılı bir cümleye dönüştürülmesi, hem sözlü hem de yazılı kompozisyon çalışmaları için iyi bir örnek teşkil edecektir” (Cemiloğlu, 2005: 33). Örneğin, fabl türünün amacı ders vermektir.

5. 1. 6. Plan

Yazmada plan, bir eserin gerçekleştirilmesi amacıyla uyulması tasarlanan düzendir.

Yazı çalışmalarına başlamadan önce plan yapılması çok önemlidir.

- Konu dağınıklığını ortadan kaldırır.
- Konu birliğini sağlar.
- Anlatılacakları kapsar, gereksizleri atar.
- Açıklığı söyler.
- Kararlı olmayı getirir.
- Düşünce akışı hızlanır.
- Asıl anlatılacaklar konusunda yardımcı olur.
- Düşünce ve sözün yinelenmesini önler.
- Yazının dengesi ve ahengi sağlanır (Yılmaz, 2008: 271).

Yazı çalışmasına başlamadan önce yazının iç ve dış planı ayrı ayrı yapılmalıdır. Yazının iç planında; olay, mesaj, kahramanlar, ana fikir ve yardımcı fikirler belli bir düzen içerisinde anlatılır. Yazının dış planında ise sayfa düzeni, paragraf, vb. özelliklerin belli bir düzen içerisinde anlatılması sağlanır.

Olay yazılarının en önemli ögesi olan plan, her olayın ele alınıp işlenmesi ve sonuca bağlanması ile oluşur. Olay başlayıştan bitişe kadar bir bütünlük içinde verilir. Serim- düğüm- çözüm bölümleri olaya dayalı türlerin temelini oluşturmaktadır.

Serim bölümünde olayın geçtiği yer ve kahramanlar hakkında bilgi verilir. Düğüm bölümünde olayın ayrıntılarına inilir ve olay sürdürülür. Çözüm bölümünde ise olay beklenmedik, çarpıcı bir şekilde sonuca bağlanır.

5. 1. 7. Dil Birimleri ve Dil Pratikleri (Anlatım Teknikleri)

“Anlatım teknikleri bakımından kelime, kelime grupları, deyimler, mecaz ve sembolik ifadeler üzerinde durulur” (Ünalın, 2001: 159). Kelimeler ve kelime grupları kurallara uygun ve anlatım bozukluğu yaratmayacak bir şekilde kullanılır.

Kelime türlerinin (isim, sıfat, zamir, zarf, vb.) kullanım özellikleri göz önünde bulundurularak yerinde kullanılması gereklidir.

Cümle ve paragraf yapıları düzenli bir şekilde yazılır. Olaylar kronolojik sıraya uygun anlatılır. Cümlelerin birbirleriyle olan ilişkisi düzenli bir biçimde verilir. Paragrafların birbiriyle olan bağlantıları bir düzen içinde anlatılır. Konu bütünlüğünü bozmayacak şekilde anlatım yapılır. Değişen her konu farklı bir paragrafta verilir.

5. 1. 8. Tür Bilgileri

Olaya dayalı metin türlerinin hepsinin ayrı özellikleri vardır. Yazı çalışmalarında metin türüne göre olay, kahraman, çevre, mesaj vb. gibi ayrıntılar ayrı ayrı değerlendirilir. Öğrencilere, metin türlerinin özellikleri yazı yazmadan önce öğretmen tarafından öğretilir. Bu sayede öğrenci yazma çalışması yaptığı zaman, uyacağı kuralları bilip ona göre yazma çalışması yapar.

5. 2. DÜŞÜNCEYE DAYALI TÜRLERLE ÖĞRETİM

İlköğretim 5. sınıf ve ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde düşünceye dayalı metin türlerine yönelik çalışmalar yapılmaya başlanmaktadır. İlköğretim birinci kademe öğrencilerine (1-4. sınıflar) daha çok olaya ve duyguya dayalı metin türlerine yönelik çalışmalar yaptırılmaktadır. “Dil ve düşünce gelişimi yönünden birinci devrenin bu tür yazılar için düşünülemediği, ikinci devrenin son sınıfının (5.sınıf) yüzeysel ve sınırlı olmak üzere elverişli olduğu, esas olarak ikinci kademe sınıflarının (6,7 ve 8. sınıflar) bu tür örneklere açık bulunduğu sonucuna ulaşılır” (Cemiloğlu, 2005: 45). Zihinsel gelişim bakımından öğrenciler 11 yaşına kadar somut düşünürken, 11 yaşından sonra soyut düşünmeye başlar. Bu nedenle düşünceye dayalı metin türlerine; 5,6,7 ve 8. sınıflarda yer verilir.

Düşünce yazıları öğrencilere yazdırılırken kademeli yaklaşım yöntemini kullanmak yararlı olacaktır. 6. sınıf öğrencilerinin soyut düşünme becerileri ile 8. sınıf öğrencilerinin soyut düşünme becerileri aynı değildir. Düşünce yazılarına yönelik dinleme/izleme, konuşma, okuma veya yazma etkinlikleri kolaydan zora, basitten karmaşığa, yüzeyselden derinlemesine doğru bir yol izlemelidir.

Düşünce yazıları metin türleri şunlardır:

- Makale
- Deneme
- Söyleşi
- Fıkra
- Eleştiri
- İnceleme

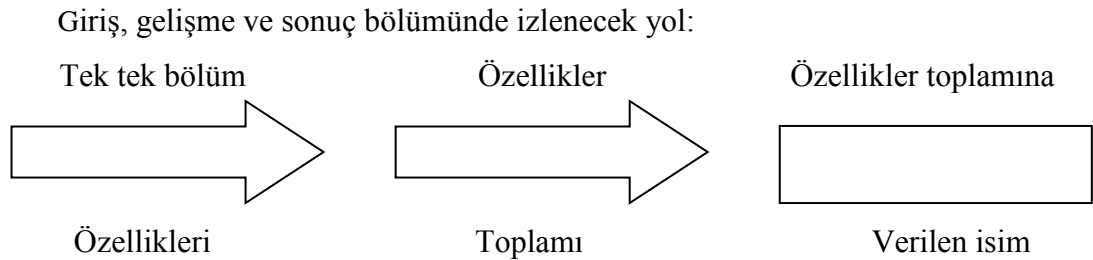
Düşünce yazılarının özgün örneği “makale” olmakla birlikte, daha yüzeysel olan ve daha kolay anlaşılabilir sohbet yazısı ile başlayarak denemeye ve fıkraya, en sonunda da makaleye yer vermekte yarar düşünülmalıdır. Bu tür yazılarda kullanılan dil ve anlatım, bu sıranın izlenmesini gerekli kılmaktadır (Cemiloğlu, 2005: 45).

Düşünce yazılarının ortak elemanları ve eğitim-öğretim çalışmalarında kullanılabilir, etkinliklere konu olabilecek özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Plan (Düşünce Yazısı Planı)
- Başlık
- Konu
- Bakış açısı
- Ana fikir ve ana fikir cümlesi
- Yardımcı fikirler
- Paragraf (düşünce paragrafı) ve yapısı
- Cümle ve yapısı
- Tür bilgileri

5. 2. 1. Plan (Düşünce Yazısı Planı)

Düşünce yazısında savunulan fikirler, başlangıçtan bitişe kadar bir bütünlük içinde verilir. Bu nedenle düşünce yazılarının en önemli öğelerinden biri plandır. Plan giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde konu tanıtılıp önemi vurgulanır. Gelişme bölümünde konu ayrıntılı bir şekilde anlatılarak konuyu destekleyici yan fikirlere yer verilir. Sonuç bölümünde ise düşünce toplanır ve ikna edici birkaç cümleyle bitirilir.

Giriş bölümünde;

- Konunun tanıtıldığı,
- Konunun öneminin vurgulandığı,
- İlgi çekildiği,

Gelişme bölümünde;

- Tanıtılan konunun ayrıntılarına girildiği,
- İşleyişin genişletildiği,
- Destekleyici yan düşüncelere yer verildiği,

Sonuç bölümünde;

- Düşüncelerin toparlandığı,
- Girişte olduğu gibi genel ifadelere yer verildiği,
- İkna edici bir ifade ile bitirildiği, noktaları öğrenciler kavratılmalıdır (Cemiloğlu, 2005: 47).

Öğrenciler, yazılarında giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin özelliklerine dikkat etmelidir. Savundukları fikirleri plan sayesinde açık, anlaşılır ve doğru bir şekilde verirler.

5. 2. 2. Başlık

Düşünceye dayalı türlerde konu ve ana fikri yansıtacak, eserin tamamıyla ilişkili olup bilgi verecek en önemli öge başlıktır. Verilen başlığın metinde anlatılanları yansıtması gerekir. Başlık, yazının bütünü ile ilgili bilgi verir nitelikte olmalıdır.

5. 2. 3. Konu

Düşünce yazılarında anlatılan düşünce metnin konusunu oluşturur. Yazı çalışmasının başından sonuna kadar bir konu etrafında bakış açısı, ana ve yardımcı fikirler yer alır.

5. 2. 4. Bakış Açısı

Ele alınan olay veya kavram bir yönüyle değerlendirilmelidir. Yazar birçok noktayı değerlendirmeye kalkışırsa, konuyu toplaması zorlaşacaktır. Yazılan her düşünce yazısı, ele aldığı konuyu bir bakış açısı ile değerlendirir.

5. 2. 5. Ana Fikir ve Ana Fikir Cümlesi

Yazılan bir düşünce yazısı, bir ana fikir etrafında toplanır. Anlatılanlar, yardımcı düşünceler bu ana fikri destekler nitelikte olmalıdır.

“Düşünce yazılarını anlayıp kavramanın zorluğu yanında bir düşünce yazısının mesajını doğru olarak tespit etmek de ayrı bir problemdir” (Cemiloğlu, 2005: 49). Bu nedenle, öğrencilere düşünce yazılarının ana fikrini bulma ve mesajı doğru bir şekilde belirleme yolları öğretilir.

5. 2. 6. Yardımcı Fikirler

Ana fikri destekleyen düşünceler yan fikirleri oluşturur. Her paragrafta ayrı bir yardımcı fikir yer alır. Paragraflarda yer alan yardımcı fikirlerin içerdiği mesajlar, ana fikri açıklar nitelikte olmalıdır.

5. 2. 7. Paragraf (Düşünce Paragrafı) ve Yapısı

Paragraf olay ve düşünce yazılarının vazgeçilmez bir unsurudur. Paragraf sadece satır başı yapılması anlamına gelmez. Her paragrafta farklı bir mesaj, konu ve bakış açısı yer alır. Yazılan metinlerde öğrencilere paragraf ve özellikleri kavratılır. Öğrencilerin her paragrafta farklı bir konuyu anlatmaları sağlanmalıdır.

5. 2. 8. Tür Bilgileri

Düşünceye dayalı metin türlerinin hepsinin ayrı özellikleri vardır. Yazı çalışmalarında metin türüne göre konu, plan, bakış açısı gibi ayrıntılar ayrı ayrı değerlendirilir. Öğrencilere metin türlerinin özellikleri öğretmen tarafından öğretilir. Bu sayede öğrenci yazma çalışması yaptığı zaman, uyacağı kuralları bilir ve ona göre yazma çalışması yapar.

5. 3. DUYGUYA DAYALI TÜRLERLE ÖĞRETİM

Duyguya dayalı tür içerisinde şiir yer alır. Şiir, olaya ve düşünceye dayalı türlerden çok farklı bir edebî türdür.

Edebiyat ürünleri içinde şiir, diğer türlere oranla oldukça farklı bir şekilde yapılanmış dil dokusu nedeniyle ayrı bir estetik yapı oluşturmaktadır. Şiiri farklı estetiği dilin değişik bir tarzda kullanılması ile oluşmaktadır. Bu dil düzyazıdan oldukça farklıdır. O nedenle, diğer düzyazı türlerindeki benzer tarzda öğretim çalışması yapmak mümkün değildir (Cemiloğlu, 2005: 55).

Şiir türünde duygu söz konusu olduğu için onu anlatmak ve yorumlamak oldukça zordur.

Şiirde kullanılan dil, günlük hayatta kullanılan dilden oldukça farklıdır. Kelimeler gerçek anlamları dışında mecaz anlamda kullanılır.

Öğrencilere şiir türünün nasıl yorumlanacağını öğretmen öğretir. Şiirde yer alan duygunun nasıl bulunacağı öğrencilere gösterilir.

Duygu yazılarının ortak elemanları ve eğitim-öğretim çalışmalarında kullanılabilir, etkinliklere konu olabilecek özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Varlıklar,
- Sıfatlar,
- İmajlar, Çağrışımlar, Benzetmeler,
- Duygu,
- Başlık,
- Biçim'dir.

5. 3. 1. Varlıklar

“Sanatı, sanatçının tabiata ayna tutması şeklinde tanımlayan estetikçiler, tabiattaki değişik varlıklarının bu aynada yansımış şekilleriyle yer aldıklarını belirtirler” (Moran, akt. Cemiloğlu, 2005: 57). Şair tabiatta yer alan varlıklara kendi bakış açısına göre farklılıklar katar. Şiirde yer verdiği varlıklar şairin gördüğü kısımdır. Bu nedenle, öğretmen öğrencilere şiirde yer alan varlıkların, duygusal ve kültürel özelliklerini nasıl bulacaklarını öğretir.

5. 3. 2. Sıfatlar

Şair varlık seçimini kendisi yaptığı gibi, sıfat seçimini de yapar. “Şiire yansıyan mutluluk - mutsuzluk, doğruluk - yalancılık, iyilik - kötülük, korku - üzüntü gibi duygular sıfatlarla ifade edilir” (Ünalın, 2001: 168).

Şiiri yorumlarken, şairin yer verdiği sıfatlardan hareketle sonuca gitmek gerekir.

5. 3. 3. İmajlar, Çağrışımlar, Benzetmeler

Şiir, olaya ve düşünceye dayalı metin türlerinde olduğu gibi düz yazı şeklinde anlatılmaz. Çok uzun yazılan bir tür olmadığı için, anlatılacaklar ve verilmek istenen mesajlar çok kısa bir yazıda verilmek zorundadır. “Şiirdeki söyleyişler, daha çok okuyucunun kafasında değişik imajların canlandırılmasına yönelik olmalıdır” (Cemiloğlu, 2005: 58). Öğrenciler şiirde yer alan benzetme, imaj ve çağrışımları bulmakta ve anlamakta zorlanmaktadır. Bunların nasıl bulunacağı konusunda öğretmen öğrencilere rehber olur.

5. 3. 4. Duygu

Duyguya dayalı bir tür olan şiirde öğrencilere duyguyu sezdirmek ve öğretmek gerekmektedir. Şiirde yer alan varlıklar, sıfatlar, imajlar, çağrışımlar ve benzetmeler duyguyu oluşturmaktadır. Duyguyu anlamak, yorumlamak çok zordur.

“Duygu, duyulan, hissedilen ve yaşanan bir kavramdır; onun anlatılması, aktarılması ve özellikle de somutlaştırılması kolay değildir” (Cemiloğlu, 2005: 58).

Öğretmen, öğrencilere yorumlamanın nasıl yapılması gerektiğini öğretir.

5. 3. 5. Başlık

Başlıkla şiir arasında mesaj ve ana fikir bakımından bir bütünlük vardır. Öğrenci başlığa baktığı zaman şiirin içeriği hakkında bilgi sahibi olur.

5. 3. 6. Biçim

Şiirin biçim yapısı, olaya ve düşünceye dayalı metin türlerinden farklıdır. Dize, kafiye, beyit, dörtlük, nazım birimi hakkında öğrencilere bilgi verilir. Öğrenciler şiir türünün özelliklerini kavradıktan sonra şiirlerde bu özellikleri gösterebilir.

6. SINIF İÇİ YAZMA ÇALIŞMALARI

(YAZILI ANLATIM BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEDE BAŞVURULACAK TEKNİKLER)

İlköğretim birinci ve ikinci kademede yazılı anlatım çalışmalarının uygulanması ve geliştirilmesi önemlidir. Öğrencilere yazılı anlatım becerisini kazandırmak için sürekli ve düzenli olarak yazma çalışması yaptırılmasında fayda vardır. Yazma çalışmaları 6,7 ve 8. sınıfların seviyelerine uygun yaptırılır.

“Sınıf içi yazma çalışmalarında öğrenciye onun yazma becerisi ve cesaretini arttıracak, ona imlâ ve noktalamayı kavratacak; planlı yazma alışkanlığı kazandıracak; meramını usul ve üslubunca ifade edebilecek bilgi ve beceri ile donatılmalıdır” (Yılmaz, 2008: 215). Öğrencilere yaptırılan yazma çalışmalarıyla, yazım ve noktalama kuralları kavratılır. Türkçe derslerinin yanında, diğer derslerde de öğrencilerin yazılı anlatım kurallarına uyup uymadığına dikkat edilmesi

gereklidir. Öğrencilerin yazma çalışmaları ders öğretmenleri tarafından düzenli bir şekilde kontrol edilir.

Demirel (2004: 103) sınıf içinde yer alacak yazma çalışmalarını şu başlıklar halinde göstermektedir.

- Kontrollü Yazma
- Güdümlü Yazma
- Serbest Yazma

6. 1. KONTROLLÜ YAZMA

Kontrollü yazma çalışmasında, öğrencilerden verilen sözcükleri ve cümle yapılarını aynen ya da istenilen değişiklikleri yaparak yazmaları istenilir. Bu yazma çalışması öğrencilere ana dilindeki sözcükleri doğru şekilde yazma imkânı kazandırır. Öğrenciler, aynı zamanda cümle yapılarının özelliklerini de kavramaktadır.

Bu yazma çalışmasının amacı, öğrencilerin dilini başarılı, düzenli ve etkili kullanmasını sağlamaktır.

6. 1. 1. Sınıf İçinde Kontrollü Yazma Çalışmalarına Dönük Alıştırmalar

Demirel (2004: 103-104) kontrollü yazma çalışmalarına dönük alıştırmaları şu başlıklar halinde sınıflandırmıştır.

- Yer değiştirme alıştırmaları
  - Dönüştürme alıştırmaları
  - Örneğe uygun bir alıştırma yapma
  - Yeniden sıraya koyma
  - Sorulara cevap vererek paragraf yazma
  - Tamamlama alıştırmaları
- ✓ **Yer Değiştirme Alıştırmaları**

Öğrencilere bir cümle, paragraf veya metin verilir. Kelimelerin yerleri değiştirilerek metnin tekrar yazılmasıyla yapılan çalışmadır.

- **Dönüştürme Alıştırmaları**

Verilen bir metinde istenilen değişiklikler yapılarak metin tekrar yazılır. Örneğin, yüklemi geçmiş zamanla oluşan bir metnin şimdiki zamanla tekrar yazılması gibi.

- **Örneğe Uygun Bir Kompozisyon Yazma**

“Öğrencilere örnek bir metin verilir. Buna benzer kompozisyon ya da diyalogu anahtar sözcükleri kullanarak yazmaları istenir” (Demirel, 2004: 103). Bu çalışma ile öğrenciler yazma becerilerini geliştirirler.

- **Yeniden Sıraya Koyma**

Karışık olarak verilen kelimelerden, cümlelerden veya paragraflardan anlamlı bir sıra oluşturma çalışmasıdır. Öğrenciler bu çalışma sayesinde anlam bilgisi konusunu kavrarlar. Cümle veya paragraf sorularında sıkça sorulan soru türüdür.

- **Sorulara Cevap Vererek Paragraf Yazma**

“Verilen sorulara bir bütünlük içinde cevap vererek bir paragraf yazılabilir. Soruların cevapları ile oluşturulan yazının planı da bu sorularla oluşturulabilir” (Demirel, 2004: 104). Konu belirlendikten sonra o konu ile ilgili sorular yazılır. Sorulara cevap verilerek konunun anlamlı bir şekilde anlatılması sağlanır.

- **Tamamlama Alıştırmaları**

Cümle ve paragrafta boş bırakılan kısımların anlamlı bir şekilde tamamlanması sağlanır. Öğrenciler cümle tamamlama çalışması sayesinde özneyüklem uygunluğu, zaman uygunluğu gibi konuları kavrar. Paragraf tamamlama çalışmasıyla da giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin özelliklerine uygun tamamlama yapar. Böylelikle anlam bütünlüğü konusunu kavrar.

6. 2. GÜDÜMLÜ YAZMA

Güdümlü yazma çalışmalarıyla öğrencilerden öğrendikleri sözcükleri ve cümle yapılarını kontrollü bir şekilde kullanmaları ve anlamlı bir paragraf oluşturmaları istenmektedir. Öğrencilerin derste öğrendiği konuları yazılarında uygulamasını sağlayan yazma çalışmasıdır. Öğrencilere verilen metinler,

öğrendiklerini tekrar etmelerini sağlayacak özellikte olmalıdır. Örneğin, öğrencinin sıfat konusunu tekrar etmesini istiyorsak sıfatların yer aldığı metin öğrencilere verilir.

Güdümlü yazma çalışmaları öğrencilere yaptırıldıktan sonra öğretmen gerekli düzeltmeleri yapar. Öğrencilere yaptığı hatalar gösterilir ve doğruları öğretilir.

6. 2. 1. Sınıf İçinde Güdümlü Yazma Çalışmalarına Dönük Alıştırmalar

Demirel (2004: 104-105) güdümlü yazma çalışmalarına dönük alıştırmaları şu başlıklar halinde sınıflandırmıştır.

- Dikte yapma
- Dikteli kompozisyon
- Not alma
- Öz yazma
- Ana hatları belirleme
- Özetleme
- **Dikte Yapma**

Derlenen bir metnin aynen yazılmasıdır. İlköğretim birinci kademeye uygun bir yazma çalışmasıdır. Öğrenciler dinledikleri metnin aynısını yazarlar. Metin üç kez okunur. İlk okumada öğrenciler dinler, ikinci okumada öğrenciler yazar, son okumada ise öğrenciler yazılarını kontrol ederler.

- **Dikteli Kompozisyon**

Öğrencilere belirlenen metin tamamıyla okunur. Okuma tamamlandıktan sonra öğrencilere dinledikleri metin yazdırılır. Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik bir çalışmadır. Dinlediklerini anlayıp anlamadıklarını ölçmek için kullanılan bir yöntemdir.

- **Not Alma**

Öğrenci bir metni dinlerken önemli hususları not eder. Bu çalışma yapılmadan önce öğretmen öğrencilere kısaltmalar konusunda bilgi verir. Not aldıktan sonra bu notların daha düzgün bir şekilde yazılması sağlanmalıdır.

- **Öz Yazma**

“Bir metnin belirli sınırlarla özünü veren bir yazının yazılmasıdır” (Demirel, 2004: 105). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin seviyelerine uygun bir yazma çalışması değildir. Daha üst sınıflar için uygun bir yöntemdir.

- **Ana Hatları Belirleme**

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin seviyelerine uygun bir yazma çalışması değildir. Daha üst sınıflar için uygun bir yöntemdir. Ana hatlarını belirleyerek yazma yöntemi konunun ana hatları ile listelenip özetlenmesiyle yapılan yazma çalışmasıdır.

- **Özetleme**

Okunan ya da dinlenen bir yazının anlamını kaybetmeden kısa ve öz olarak yeniden yazılmasıdır. Öğrenciler, özet yazarken okunan metnin aynısını yazmak yerine, kendi cümlelerini kullanarak yazmaya çalışmalıdır.

6. 3. SERBEST YAZMA

Serbest yazı çalışması öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini kendi cümleleriyle yazmasıdır.

“Bu çalışmalarda öğrencilerin duygu ve düşüncelerini, görüp izlediklerini, okuyup öğrendiklerini yazılı anlatım tekniklerine uygun bir şekilde doğru ve etkili olarak öğretmenden bağımsız olarak kendi başlarına anlatmaları amaçlanır” (Calp, 2010: 239). Yazı çalışmaları yaptırılırken, öğrencilere yazma kuralları hatırlatılır. Yazı yazarken yazım ve noktalama kurallarına uymaları sağlanır.

Öğrencilere yazı yazarken yeterli süre verilir. Yazmaya başlamadan önce öğrenciler yazıyla ilgili ön hazırlıklar yapacağı için sürenin yeterli olması çok önemlidir. Yazma süresi içinde, öğrenciler yazı konusuyla ilgili duygu ve düşüncelerini planlar, yazılarını belli bir bütünlük içinde yazar ve sonra da yazdıklarını değerlendirir. Verilen sürede öğrenciler yazılarını yetiştiremezse tamamlamaları için ek süre verilir.

“Serbest yazma çalışmalarında öğrencilerin ilgi ve düzeyleri göz önüne alınarak farklı yazı türleri farklı biçimlerde yazdırılabilir” (Yıldız, 2008: 217).

6. 3. 1. Sınıf İçinde Güdümlü Yazma alışmalarına Dönük Alıştırmalar

Demirel (2004: 105-108) serbest yazma çalışmalarına dönük alıştırmaları şu başlıklar halinde sınıflandırmıştır:

- Kompozisyon yazma
- Mektup yazma - özel mektuplar
- Duyuru, haber ve tutanaklar
- Okunanlarla ilgili yazılar
- Gözlenen ve yaşanan olaylarla ilgili yazılar
- Resimlere bakarak yazma
- Rüyaları yazma
- **Kompozisyon Yazma**

Öğrencilere kompozisyon yazdırılırken duygu, düşünce ve isteklerini rahat, anlamlı bir şekilde ifade etmeleri sağlanmalıdır.

Kompozisyon yazmaya cümle düzeyinde başlayıp paragraf ve metin yazmaya doğru bir sıra izlenmesi uygun olur. Kompozisyon yazmada en önemli nokta belli bir mesajın verilmesidir. Diğer önemli nokta da giriş-gelişme ve sonuç bölümlerinin yer alması, noktalama işaretleri ve yazım kurallarına uygunluğudur (zdemir, 2004: 105).

Kompozisyon yazarken;

- Betimleme/tasvir etme – Varlıkların tasviri yapılıır.
- Hikâye etme/ykleme – Kişi, olay, yer kullanılarak yazı yazılıır.
- Tartışma – Kendi görüş ve düşüncelerini ifade etmek için yazılan yazıdır.
- Görüş bildirme – Bir konu hakkında kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmeye yönelik yazılan yazıdır.

Kompozisyon yazarken dikkat edilecek özellikler yazı yazarken uygulanmalıdır.

- **Mektup Yazma – zel Mektuplar**

Özel veya iş mektubu türlerinde yazma çalışması yaptırılıır. Öğrenciler zel mektup türünü daha rahat yazacaklardır. Bunun nedeni duygularını rahat bir şekilde ifade edebilme olanağı sağlamasıdır.

“Bu arada dilekçe, rapor, telgraf, teleks ve başvuru formları gibi günlük hayatta yapılması gerekli yazma alışkanlıklarına yer verilebilir” (Yıldız, 2008: 218).

Rapor ve kayıtlarda amaç okuyana veya dinleyene bir konu hakkında bilgi vermektir. Yazı çalışmasının en önemli amacı inandırıcı yönünün ağır basmasıdır.

- **Duyuru, Haber ve Tutanaklar**

Bir konu hakkında başkasına bilgi vermek için yazılan yazılardır. Yapılacak bir etkinlik, plan vb. yazılı olarak duyurulur. Bu sınıfa duyurulacaksa yazılanlar sınıf panosuna asılabilir.

- **Okunanlarla İlgili Yazılar**

Sınıfta öğretmen tarafından okunan bir metin türünün üzerinde yazma çalışması yaptırılır. Öğrencilere yapılacak çalışmalar önceden söylenir. Metin ile ilgili sorular hazırlanır. Öğrencilerden bu sorulara cevap vermesi istenir. Öğrenciler, duygu ve düşüncelerini sorular yardımıyla cevaplandırır.

- **Gözlenen ve Yaşanan Olaylarla İlgili Yazılar**

İlköğretim ikinci kademedeki okuyan öğrenciler, genellikle somut konularda yazı yazarlar. Öğrenciler, gözledikleri ve yaşadıkları olayları daha rahat anlatırlar. Soyut konular onların yaşamlarından uzak olacağı için, soyut konuları anlatmakta zorlanacaklardır. Bu nedenle yaşamlarından uzak konular seçilmemelidir.

- **Resimlere Bakarak Yazma**

“Resimleri kendi mizaç, gözlem ve yaşantılarına göre yorumlama, resmi ayrıntıları ile betimleme (tasvir edebilme) alışkanlıkları kazandırır” (Demirel, 2004: 107). Görsel okuma yöntem ve tekniğine uygun yazma çalışmasıdır. Öğrencilerden verilen resimleri yorumlamaları istenir. Öğrenciler, kendi duygu ve düşünceleri ile yazılarını yazarlar.

- **Rüyaları Yazma**

İlköğretim seviyesine uygun bir yazma çalışmasıdır. Soyut bir kavram olan rüyanın öğrencilerin gözünde somutlaşmasına katkı sağlar. “Öğrencilere rüyalarını yazdırırken doğal olanaklar hazırlamalıyız. Rüyalarla ilgili kâğıtlar tutturabiliriz.

Rüya yazma ile hikâye ve masallar arasındaki ilişkiyi öğrencilere sezdirmeliyiz” (Yıldız, 2008: 218).

7. ANLATIM BİÇİMLERİ (YAZILI ANLATIM TÜRLERİ)

Yazma çalışmalarında farklı anlatım türleri kullanılır. Seçilen metin türüne göre yazma tekniği ve anlatım biçimi belirlenir. Olaya, düşünceye ve duyguya dayalı metin türlerinde, hangi anlatım biçiminin yer alacağını bilmek gerekir. Örneğin; düşünceye dayalı metin türlerinde öyküleyici anlatım kullanılmayacağı gibi, olay yazılarında da tartışmacı anlatım kullanılmaz.

Araştırmacılar tarafından genel olarak kabul edilen anlatım biçimleri şunlardan oluşmaktadır:

- Betimleyici Anlatım
- Öyküleyici Anlatım
- Açıklayıcı Anlatım
- Tartışmacı Anlatım

7. 1. BETİMLEYİCİ ANLATIM

Betimleyici anlatım türünü bazı yazarlar tasvir yoluyla anlatım diye de adlandırmışlardır. Bazı yazarların betimleyici anlatım tanımları şu şekildedir.

Kırkkılıç ve Akyol (2007: 70) betimleyici anlatımı, betimleme (tasvir) varlıkların niteliklerini, diğer varlıklara benzeyen ve benzemeyen yönlerini söz ya da yazıyla anlatılması biçiminde tanımlamaktadırlar.

Küçük (2007: 40) betimleyici anlatıma tasvir yolu (betimleme) ile anlatım demektedir. Bir nesnenin, canlının, mekânın, olayın, durumun kelimelerle canlandırılması bir çeşit resmedilmesi biçiminde tanımlar.

Yılmaz (2007: 100) betimleyici yazmayı, bir nesnenin (oyuncak, araba, atlıkarınca), bir yerin (piknik alanı, otobüs durağı) ya da bir kişinin (bir bebek, arkadaş, gelin) dış görünüşü hakkında yazma şeklinde tanımlar.

Korkmaz vd. (2007: 281) tasvir yoluyla anlatım için canlı, cansız bütün varlıkları en ince ayrıntılarına kadar tanıtmaya, yazı veya sözle insan zihninde resim olarak şekillendirme demektedir.

Betimleyici anlatım, gözleme dayalı bir türdür. Kişi, yer, duygu ve nesne betimlemesi yaparken ayrıntılar önemlidir. Yazar, betimleme yaparken betimlediği şeyin çevresindeki varlıklara göre dikkat çeken niteliklerini dile getirir. Bu açıdan betimlemede gözlem becerisi çok önemlidir. Betimlemelerin üst üste yapılması başarılı bir betimleme oluşturmaz. Ayrıntılar belli bir bütünlük içinde ve sırayla verilir. Betimleme yaparken, dikkat çekmeyen, gereksiz ayrıntılara girilmez. Önce genel, daha sonra özel ayrıntılar tasvir edilir. Betimlemede mantıklı bir sıra yapılıır. Madde tanımlanırken kullanılan sıfatlar ve benzetmeler özenle seçilir, anlatımda samimi bir ifade kullanılır.

Betimleme Türleri;

- Nesne Betimlemesi
- Mekân (Yer) Betimlemesi
- Kişi Betimlemesi

7. 1. 1. Nesne Betimlemesi

Herhangi bir nesnenin gözleme yer verilerek fiziksel görüntüsünün ve özelliklerinin betimlenmesidir. Nesne betimlemesi yaparken, okuyan veya dinleyen kişinin gözünde betimlenen nesne canlanmalıdır. Nesnenin resmi çizilemediği için; rengi, boyu, biçimi vb. hakkında bilgiler verilir. Verilen bilgiler sayesinde, betimlenen nesne hiç görülmemiş olsa da nesne zihinde çizilebiliriz.

7. 1. 2. Mekân (Yer) Betimlemesi

“Kapalı veya açık bir mekânı, içeriden veya dışarıdan bir bakışla anlatma işidir” (Kırkılıç ve Akyol, 2007: 71). Yer bir bütün olarak görülür; ancak orada yer alan nesnelere ayrıntılı bir şekilde anlatılmaz. Yer betimlemesinde yerin içeride mi yoksa dışarıda mı olduğu önemli bir detaydır. Yazıda olayın içeride mi yoksa dışarıda mı geçtiği belirtilmelidir.

7. 1. 3. Kişi Betimlemesi

Bir insanın iç ve dış özelliklerini anlatan yani insanı konu alan anlatıma “portre” denir. İnsanın yalnız dış görünüşünün (boyunun, renginin, saçının, gözünün,

elbiselerinin vb.) fotoğrafını veren tasvire fiziki portre, bir insanın iç dünyasını, tutum ve davranışlarını tasvir etmeye ruhi portre denir (Korkmaz vd., 2001: 282).

Kişi betimlemesinde, betimlenen kişinin adı söylenir. Kişi betimlemesi fiziki ve ruhi portre olmak üzere ikiye ayrılır. Genellikle olay yazılarında kişiler önemli olduğu için ana kahramanların betimlemeleri, hem fiziksel hem de ruhi portre yönlerinden yapılmalıdır. Bir insanı davranış yönünden tasvir edeceksek etken/edilgen, olumlu/olumsuz, sempatik/antipatik yönlerini de dikkate almamız gerekir.

7. 2. ÖYKÜLEYİCİ ANLATIM

Olaya dayalı roman, hikâye, anı, gezi yazısı gibi türlerde temel anlatım biçimidir. Öyküleyici anlatımda yazan kişinin oluşturduğu, kurguladığı başka bir dünya vardır.

“Gerçek veya tasarlanmış bir olayın söz veya yazı ile anlatımına hikâye etme tahkiye denir” (Korkmaz vd., 2001: 279).

“Hikâye etme; bir ya da birkaç kişiyi, bir anıyı, bir dönemi, bir durumu hikâye unsurlarını (karakterler, olay yer ve zaman) kullanarak anlatma anlamına gelir” (Yılmaz, 2007: 102).

Öyküleyici anlatım unsurları şunlardır:

- Olay
  - Giriş
  - Gelişme
  - Sonuç
- Kişiler
- Yer ve Zaman

Öyküleyici anlatımda; hareketliliği sağlayan olaylar, olayları yaşayan kahramanlar, zaman ve mekân bulunur. Çoğunlukla geçmiş zaman çekimine sahip fiiller kullanılır.

Öyküleyici anlatımda üç şekilde olay anlatılır. Kişi , olayı kendi başından geçmiş gibi anlatır. Kişi “ben”dir. Olay başkasının başından geçmiş gibi anlatılır. Kişi “o”dur. Ya da olay başkasından duyulmuş gibi anlatılır.

7. 3. AÇIKLAYICI ANLATIM

“Herhangi bir konuda bilgi vermek, okuyucuya bilmediği bir şeyi açıklamak amacıyla kullanılan anlatım biçimidir” (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 80). Daha çok düşünceye dayalı deneme, makale, sohbet, tenkit gibi türlerde kullanılan anlatım türüdür. Konu geniş, inandırıcı ve anlaşılır bir şekilde açıklanır. Bu anlatım biçimiyle bir olay anlatılır, bir şeyin oluşu belirtilir, bir durum, davranış nedeniyle ortaya konulur, kavramlar tanımlanır, varlıklar belirgin nitelikleriyle tanıtılır, düşünceler aydınlatılır.

Açıklayıcı anlatımda tanımlama, karşılaştırma, örnekleme, benzetme, tanık gösterme gibi düşünceyi geliştirme yolları kullanılır.

7. 4. TARTIŞMACI ANLATIM

Düşünceye dayalı türlerde çok fazla kullanılan anlatım biçimidir.

“Bir konuda başkaları tarafından ileri sürülen düşünceleri çürütmeyi veya bu konuda okuyucunun kanılarını değiştirmeyi amaçlayan anlatım türüdür” (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 82).

Korkmaz vd. (2001: 283) tartışmacı anlatıma kanıtlama (ispatlama) yoluyla anlatım adını vermişlerdir. Buna göre; ortaya atılan herhangi bir konu, düşünce, görüş veya yargının, okuyucu veya dinleyiciye kanıtlama (ispatlama) yolu ile anlatılması için uygulanan bir anlatım türüdür, şeklinde tanımlamışlardır.

Genellikle makale, eleştiri, deneme gibi edebî türlerde kullanılan bir anlatım türüdür. Tartışmacı anlatım biçiminin uygulanabilmesi için öne sürülen düşüncenin tartışmaya, delillerle kanıtlamaya uygun olması gerekir. Öne sürülen düşünce önce açıklanır ve daha sonra konu ispatlanmaya çalışılır.

Bu dört anlatım türü dışında; Yılmaz (2007: 100-112) kitabında şu anlatım türlerine de yer vermişlerdir.

- **Sorgulayıcı Yazma:** Yazan kişinin bir konu hakkında, katılmadığı noktaları, çelişkileri, tutarsızlıkları ya da katıldığı durumları, mantıksal bir temele oturtarak, karşı olma ya da destekleme nedenleriyle birlikte aşamalı bir şekilde yazmasıdır.
- **Karşılaştırmalı Yazma:** İki ya da daha fazla nesnenin, kişinin, yerin birbiriyle benzer ve farklı yönlerini ele alarak yazmadır.
- **İkna Edici Yazma:** İkna edici yazmak için isteğinizin başkaları tarafından kabul edilebilir olması gerekir. Bunu sağlamak için öğrenci, isteğini ve bunun gerekçeleri ile nedenlerini çok iyi belirtmelidir.
- **Şikâyet Yazısı:** Herhangi bir hizmetin yetersizliği ile ilgili şikâyetler yetkili kurumlara, ürünle ilgili şikâyetlerse ürünün alındığı dükkân ya da mağazaya yapılmalıdır.
- **Planlı Yazma:** 4-6 ders saatini kapsayacak bir etkinliktir. Birkaç haftaya yayılabilir. Önemli olan öğrencinin her hafta farklı konularda yazması değil, bir konuyu planlı yazma sürecine uygun olarak yazması, süreci içselleştirmesi ve bu yolla yazma becerisini geliştirmesidir.
- **Yaratıcı yazma:** Öncelikle belirlenen konuyla ilgili kavram ve düşünceler, çağrışım ve beyin fırtınası yoluyla ortaya çıkarılır. Ortaya çıkan bu kelimeler sıralanır ve aralarında ilgi kurulur. Kişi, yer, zaman, olay ve nedenleri üstünde düşünülmeden yazılır. Böylece öğrencinin yaratıcılığı önüne geçilmemiş olur.

Korkmaz vd. (2001: 282-284) ise kitabında şu anlatım türlerine yer vermiştir:

- **Özlü Anlatım (İcaz):** Bir milletin atasözleri ve o milletin bazı fertlerince söylenmiş vecizeleri (özdeyişleri) birer özlü anlatımdır. Az fakat güçlü kelime ile ifadede açıklık esas almalıdır.
- **Tahlil Yoluyla Anlatım:** Tahlil, “unsurlarına ayırma, çözümlenme, analiz” manalarına gelir. Bu yazılar, kahramanların iç dünyalarını daha yakından tanımamız, davranışların sebeplerini sıkıntı çekmeden anlayabilmemiz için, genellikle roman ve hikâyelerin bazı bölümlerinde rastladığımız bir anlatım türüdür.
- **Konuşmalı Anlatım (Diyalog) :** Bir konu üzerinde en az iki kişinin karşılıklı olarak konuşturulmasına denir.

- **Manzum Anlatım:** Bütün şiirlerde, bazen tiyatro, hikâye, destan ve masal türlerinde de kullanılabilen; hayal, duygu ve düşüncelerin, genellikle ölçülü ve kafiyeli biçimde anlatılmasına manzum anlatım denir.

8. YAZMA ÖDEVLERİ

“Ödev belli bir ders konusu veya ünitesi ile ilgili olarak öğrencilerden yapmaları istenen zihinsel veya bedensel çalışmalara denir” (Yılmaz, 2008: 230). Öğrencilere verilen ödevler, genellikle okul dersleri dışında yapılan etkinliklerin tümüdür.

Öğrenciler, ödevlerin kendilerine yazma zahmeti verdiğini düşündüklerinden dolayı pek sevmezler. Öğretmenler, yazma ödevlerini kontrol etme çalışmalarının uzun sürmesi ve zahmetli olması nedeniyle sevmezler. Ödevlerin her iki taraf için eğlenceli hale getirilmesi yararlıdır. “Ödev verilirken öğretmenlerin öğrencileri bıktırarak, onlara usanç verecek, seviyelerini aşacak ödevler vermekten kaçınmaları gerekir” (Yılmaz, 2008: 203). 6,7 ve 8. sınıf öğrencileri eğlenmeye eğilimli bir dönemdedir. Öğretmen, öğrencilerin bu yönünden yararlanıp onlara eğlenceli ödevler verebilir. Böylece öğrencilerin ödev yapmaları sağlanmış olur. Öğrencilerin zihinsel ve bedensel gelişmeleri göz önünde bulundurularak yapabilecekleri ödevler verilir. Onlara zor gelen ödevleri tek başlarına yapamayacakları için başkalarına yaptırırlar. Böylelikle ödevin amacı dışına çıkmış olur. Ödev öğrenciyi eğlendirirken, geliştirebilecek işlevde olmalıdır.

8. 1. YAZMA ÖDEVLERİNDE DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR

Sınıfta işlenen bir konunun evde tekrarının sağlanması önemlidir. Öğrencilerin yazma öğretimini kazanmaları zor ve süreç isteyen bir beceridir. Sınıfta yapılacak bir etkinliğe hazırlık olması amacıyla veya daha önceden öğrenilen bir konunun pekiştirilmesi amacıyla ödev verilmesi önem taşımaktadır.

“Yazma ödevleri “bireysel yazma’ya geçildiğinde (3. sınıf) verilmeye başlanır” (Nas, 2003: 205). Öğrenciler kendi başlarına ödev yapabilmeleri için yazma ve okuma becerilerini tamamıyla öğrenmelidir.

Öğrenciler, yazma ödevlerini yaparken içerik ve biçimsel özelliklere dikkat etmelidir. Biçimsel özelliklere dikkat etmeleri için yazma ödevlerinden önce

öğrencilere bilgi verilir. Öğrencilerin sayfa düzenine dikkat ederek yazmaları ve sayfa kenar boşluklarını doğru ayarlamaları gereklidir.

Yazıları düzgün ve okunaklı olmalıdır. Birbirine çok yakın, karışık ve okunaklı olmayan yazı yazmamaları konusunda öğrenciler uyarılmalıdır.

Öğrencilerin, yazım ve noktalama kurallarına uygun yazı yazmaları gerekir. Öğrenciler noktalama işaretlerini kurallarına uygun kullanmalıdır. Öğrencilerin yaptığı yanlışların öğretmen tarafından düzeltilmesi gerekir. Öğrenci hem yazacaklarını tasarlayacak hem de yazım ve noktalama kurallarına dikkat edecektir. Bu durumda yazarken zorlanabilir. Yazım ve noktalama yanlışları yapabilir. Öğretmenin onun yazma cesaretini kırmadan düzeltme yapmasında fayda vardır.

Verilen ödevi öğrenci kendi cümleleriyle yazmalıdır. Kompozisyon yazmaları için verilen konuyla ilgili daha önce yazılan kompozisyon olabilir. Öğrencilerin bu yazılanları olduğu gibi kopya etmelerinin önüne geçilmelidir. Öğrenciler özgün yazı yazmalıdır. “Çocuklar konuyu yaşadıkları, düşündükleri gibi kendi dilleriyle yazmalıdır. Yargılar, duyuşlar çocuga göre olmalıdır” (Nas, 2003: 205).

Öğrencinin yazma planını kendisinin hazırlaması faydalıdır. Öğrenciye yazdırılacak konu açıklanır. Böylelikle öğrenci, konunun ne olduğunu kavrayacaktır.

Öğrenciye verilen ödevlerin zamanı iyi ayarlanmalıdır. Yazma etkinlikleri için verilen zamanla, performans ve proje ödevi için verilen zaman aynı olmamalıdır. Etkinlik ödevleri için iki-üç günlük zaman yeterli olacaktır. Performans ve proje görevlerinde araştırma yapılması gerekli olduğu için zaman iyi ayarlanmalıdır. Ödevler incelenirken öğrencinin zamanında getirip getirmediğine dikkat edilmelidir.

Öğrenci yazma çalışmalarında, yazısını bir ana fikir etrafında planlamalı ve ana fikrini yardımcı fikirlerle desteklemelidir. (MEB, 2006: 31)

Öğrenci yazısına, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık koymalıdır. Başlık hakkında öğrencilere bilgi verilmelidir.

8. 2. YAZMA ÖDEVLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğrencilere verilen ödevlerin öğretmen tarafından değerlendirilmesi yararlıdır. Öğretmen, öğrencilerin yazma çalışmalarını değerlendirmese öğrencilerde tekrar yazma çalışması yapma isteği kalmaz. Sınıfta verilen ödevler,

ödev kontrol çizelgeleri yardımıyla düzenli bir şekilde kontrol edilmelidir. Ödevinin değerlendirildiğini gören öğrenci, verilen başka ödevleri yapma konusunda daha istekli olacaktır. Ödevlerin değerlendirilmemesi öğrencilerin verilen ödevi boş görmesine ve ödev gereken önemi vermeden yapmasına neden olacaktır. Öğrencilerin ödevlerinin değerlendirilip ödevlerine not verilmesi faydalıdır.

Öğrencilere yazma çalışmalarındaki yanlışlar gösterilmelidir. Bu sayede öğrencilerin yaptığı yanlışları tekrarlamasının önüne geçilmiş olur. Öğrenciye yaptığı hatalar gösterilirken dikkatli davranmak gerekir. Hataları yanında öğrencilerin doğru yaptığı noktalara da dikkat çekilmelidir.

“Yazma ödevleri dikkatle incelenmeli, artıları ve eksileri belirlenip öğrenciye gösterilmelidir. Ardından eksilerini artıya dönüştürmesi için öğrenciye imkân, zaman ve ipuçları verilmelidir” (Yılmaz, 2008: 232).

Nas (2003: 207), öğrencilerin yazıları değerlendirilirken aşağıdaki ölçütlerin göz önünde bulundurulmasını belirtmiştir:

- Dış yapı (Sayfa düzeni) özellikleri
- Planlı oluş
- Betimlemelerde gözlem gücü
- Anlatımda açıklık, duruluk, içtenlik, akıcılık, doğallık...
- Kendine özgü anlatım (özgünlük)
- Yazımda (İmlâ) doğruluk,
- Noktalama işaretlerinin yerli yerinde kullanılması.

8. 3. YAZMA ÖDEVLERİNİN DÜZELTİLMESİ

Yazılı anlatım çalışmalarının düzeltilmesi önemlidir. Düzeltmenin amacı, öğrencilere yazma kurallarına ve noktalama işaretlerine uygun yazma çalışması yaptırmaktır. Düzeltme sayesinde öğrenciye yaptığı yanlışlar gösterilmiş olur. İkinci ödevlerinde bu yanlışları tekrar etmelerinin önüne geçilir. Öğrenci bir sözcüğü yanlış anlamda kullanmışsa, bu kelimenin kullanımı bilinçaltına yanlış yerleşecektir. Asıl

önemli olan çocuğa yanlış yaptırmamaktır. Eğer yanlış devam ediyorsa bu yanlış öğrenme, ek etkinliklerle düzeltilmelidir.

“Düzeltilme, yanlışları psiko-fizik bir çabayla düzeltme amacı güttüğü için yapıcı bir nitelik taşımalıdır. Yanlışları düzeltirken, öğrenciye karşı anlayışlı olunmalıdır” (Nas, 2003: 207). Yazma çalışmasının kazanılması ilk zamanlarda zordur. Bu nedenle ilk zamanlarda yazım ve anlatım yanlışları göz ardı edilir. Verdiği yazılı anlatım çalışmasında yaptığı yazım ve anlatım hatalarının işaretlenmesi çocuğun hevesini kırabilir. Bu yüzden öğrencilere ilk zamanlar yaptığı hataların hepsini göstermek yerine çok önemli olan hatalar gösterilebilir. “Öğrencilerin yazma heyecanını köreltmemek için izlenecek yol, önemli ve büyük hataların uygun bir yaklaşımla düzeltilmesi, ikinci derecede sayılabilecek hataların ertelenmesidir” (Calp, 2010: 235).

Düzeltilme çalışmaları şöyle sıralanmaktadır:

8. 3. 1. Kendi Kendine Düzeltilme

Kendi kendine düzeltme çalışmaları 4. sınıftan sonra uygulanabilecek bir tekniktir. Öğrencilerin hataları öğretmen tarafından düzeltilmesi yerine hataların öğrencilere buldurulması daha faydalıdır. Yazma çalışmalarının düzeltilmesinde öğrencilerin arkadaşlarıyla ödevini düzeltip öğretmene vermeleri sağlanmalıdır.

Demirel (1999: 65-66) sınıfta “Yazma Ödevlerini Kontrol Etme Ölçütleri” olarak hazırlanan listede şu soruların yer almasını belirtmiştir.

- Anlatmak istediklerimle yazdıklarım birbirine uyuyor mu?
- Cümlelerim düzgün, açık ve anlaşılır mı?
- Paragraf yaptım mı?
- Paragraf başlıklarını aynı hizaya getirdim mi?
- Yazımda geçen özel adları büyük harfle başlattım mı?
- Özel adların sonlarına gelen çekim eklerini kesme işaretiyle ayırdım mı?
- Ayır yazılması gereken de, mi ve ki'leri ayır yazdım mı?

- Cümlelerin anlamına göre uygun noktalama işaretlerinden birini kullandım mı?
- Sözcükleri doğru yazdım mı?
- Okunaklı bir el yazısı ile yazdım mı?
- Kâğıdımın üst, alt, sağ ve sol boşluklarına tam olarak baktım mı?
- Yazıma, konuma uygun bir başlık koydum mu?

Yukarıda yer alan sorular bütün öğrencilere verilir. Öğrenciler yazma çalışmalarını bitirdikten sonra yanlışlarını düzeltirler. Bu ölçütlere uygun yazı yazıp yazmadıklarını değerlendirirler. Değerlendirmede aşağıdaki ölçek kullanılabilir.

ÖLÇÜTLER	PUANLAR					
	A	B	C	D	E	TOPLAM
1) Kelime Bilgisi						
2) Cümle Bilgisi						
3) Dil Bilgisi						
4) Noktalama İşaretleri						
5) İletişim						

Yazma Ölçeği (Demirel, 1999: 66).

8. 3. 2. Karşılıklı Düzeltme

Karşılıklı düzeltme ismine Yılmaz (2008: 234) “Değiş-Tokuş Yaparak Düzeltme” adını vermiştir.

İki öğrencinin ya da ayrı iki sınıfın yazılı anlatım çalışmalarını karşılıklı değiştirerek yaptığı düzeltme çalışmasıdır.

Bu çalışmanın olumsuz yanı iki arkadaşın birbirini kayırıp yüksek not vermesi ya da birbirine zıt olanların düşük not vermesidir. Her iki durumda önüne geçilmelidir. Öğretmen liderliğinde öğrenciler bu düzeltme çalışmasını yapmalıdır. Bu düzeltme çalışmasında öğrenci başkasının yazısını düzeltirken kendisi de öğrenmiş olur.

8. 3. 3. Öğretmenin Öğrencisiyle Birlikte Düzeltmesi

Yılmaz (2008: 234) kitabında “Karşılıklı Düzeltme” adını vermiştir.

Öğretmen öğrencisiyle birlikte yazılı çalışmasını düzeltir. İlk olarak öğrencinin yanlış öğrenciye buldurulur. Daha sonra öğretmen ile birlikte düzeltmeler yapılır. Yazılı çalışmalarındaki yanlışlar kolaylıkla ve açıklıkla öğrenciye gösterildiği için etkili bir düzeltmedir. Ancak her öğrenci ile tek tek ilgilenildiği için zaman almaktadır.

8. 3. 4. Sınıfça Düzeltme

İlköğretim birinci, ikinci ve üçüncü sınıfta “ortak yazma” çalışmalarında kullanılan düzeltmedir. Öğrencilere yazdırılan yazı tahtaya yazılarak düzeltmeleri sağlanır.

Öz (2003: 252), sınıfça düzeltme de şu yolların takip edileceğini belirtmiştir:

- Bir öğrenci sınıf karşısında yazısını yüksek sesle ağır ağır okur. Öteki öğrenciler dinler ve yanlışları not alırlar. Yazı okunup bittikten sonra dinleyenler bu yazının düzeltilmesi ile ilgili fikirlerini söylerler. Az zamanda daha çok düzeltme yapmak için genel olarak sınıfça düzeltmeler yapılır. Okuma bittikten sonra, öğretmen yazısının imlâsına bir göz atarak imlâ yanlışlarını söyler ve bunların nasıl düzeltilebileceğini sorar.
- Kısa ödevlerin tamamı veya uzun ödevlerin bir kısmı tahtaya yazılarak ya da slâytle fotokopisi çekilerek veya tepegözle yansıtılarak düzeltme yapılabilir. Bu çeşit düzeltme birinci yola göre daha iyidir. Çünkü öğrenciler düzeltecekleri yazıyı görmek olanağına sahiptirler; yazı üzerinde görerek düşünmek suretiyle hem anlatım, hem de imlâ bakımından düzeltme yapabilirler. Bu çeşit düzeltmeler daha fazla zamana ihtiyaç gösterir. Fakat mümkün oldukça, özellikle, birinci devrede mutlaka yararlanılması gereken bir yoldur.

8. 3. 1. 5. Öğretmenin Düzeltmesi

Öğretmen, öğrencilerin yazma çalışmalarını kendi belirlediği ya da genel düzeltme işaretlerini kullanarak düzeltir. Düzeltme çalışmaları içerisinde en hızlı olan düzeltmedir.

SEMBOL	ANLAMAMI	SINIFLAR							
		1	2	3	4	5	6	7	8
*	Güzel	x	X	x	x	x	x	x	X
**	Çok Güzel	x	X	x	x	x	x	x	X
↑	Büyük Yaz		X	x	x	x	x	x	X
↓	Küçük Yaz		X	x	x	x	x	x	X
Y	Yanlış		X	x	x	x	x	x	X
) (	Yakın Yaz			x	x	x	x	x	X
U	Bitişik Yaz			x	x	x	x	x	X
— / —	Ayrı Yaz			x	x	x	x	x	X
→	Paragraf Başı Yap				x	x	x	x	X
←	Hatalı Paragraf Başı				x	x	x	x	X
○ —	Kelime Fazla				x	x	x	x	X
○ — —	Harf Fazla				x	x	x	x	X
—	Harf Yanlış				x	x	x	x	X
— V —	Harf Noksan				x	x	X	x	X

Düzeltilme Sembolleri ve Anlamları: (Yıldız, 2008: 235)

Tablo öğrencilerin görebileceği bir yere asılır. Sadece Türkçe dersi ve Türkçe öğretmenleri değil, bütün öğretmenlerin kullanması gereklidir. “Her ders bir bakıma Türkçe, her öğretmen bir bakıma Türkçe öğretmenidir” (Nas, 2003: 2096).

“Bu düzeltme hem öğretmen, hem de öğrenciler için yararlanılacak bir yoldur. Bu yolla öğrenciler yanlışlarını en yetkili kaynaktan öğrendikleri gibi, öğretmen öğrencilerinin eksiklerini anlama olanağını elde etmiş olur” (Öz, 2003: 253).

Öğretmen yazma çalışmalarındaki yanlışları düzeltirken öğrencinin bütün yanlışlarını göstermek yerine önemli olan yanlışlarını göstermelidir. Öğrenci bütün yaptığı yanlışları görünce yazma şevki kırılabilir. Öğretmen öğrencinin şevkini kırmamaya özen göstermelidir.

9. YAZMA SORUNLARI

- Dikkati toplayamama sorunları
  - Yazma çalışmalarına bir türlü başlayamamak
  - Yazma esnasında kolayca dikkatinin dağıtmak
  - Okunaksız yazmak
  - Yazma hızında tutarsızlık
  - Pek çok basit yanlışlar yapmak
  - Çok yetersiz bir yazı planı oluşturmak (Akyol, 2010: 118).

Yama çalışmaları yaptırırken, öğrencinin anlatma becerisinin gelişmesi gereklidir. İyi, düzgün ve anlamlı bir yazma çalışması yaptırmak için öğrencinin tamamen yazacaklarına odaklanması gerekmektedir. Dikkati toplayamama sorunları olarak verilen bilgilerden hemen hepsi öğrencinin yazma becerisini engellemektedir. En sık rastlanan sorun yazmaya bir türlü başlayamama sorunudur. Bunun nedeni yazı yazmadan önce düzenli bir plan yapılmamasıdır. Öğrenciler plan yapmadıkları için giriş, gelişme ve sonuç bölümleri arasında anlamlı bir bütün sağlayamama sorunu yaşamaktadırlar.

- Yazının kağıt yüzeyine yerleştirilmesiyle ilgili sorunlar
  - Yazı çizgilerine dikkat etmemek
  - Harfler, kelimeler, cümleler arası boşluklarla kenar boşluklarına dikkat etmemek
  - Kelimeleri yanlış heceleme
  - Organizasyon sorunları. (Başlığı uygun yere yazmamak, paragraf başlarına dikkat etmemek vb.) (Akyol, 2010: 118).

Öğrencilerin yaşadığı diğer bir sorun yazılarını kâğıda yerleştirirken kurallara uymamalarıdır. Çizgili kâğıtta bunun sıkıntısını yaşamayan öğrenciler, çizgisiz kâğıtlarda bu sorunları çok fazla yaşamaktadırlar.

- Aşamalandırma sorunları
  - Harfleri uygun şekilde yazmamak. Harfler yazılırken hareket sayısına ve önceliğine dikkat etmemek.
  - Harfleri birbirine benzeterek yazmak ve heceleri uygun şekilde sıralayamamak.
  - Olay gelişimini uygun şekilde verememek.
  - Cümleler ve paragraflar arası geçişleri düzenli ve akıcı bir şekilde gerçekleştirememek” (Akyol, 2010: 118).

Yazıda anlatılan olay, düşünce ve duygunun belli bir sırayla verilmesi çok önemlidir. Olayın giriş bölümünde verilen konu ile sonuç bölümünde verilen konu arasında anlamsal bir bütünlük olmalıdır. Cümlelerde ifade edilenler belli bir sıraya göre verilmelidir. Aynı düşünce, olay ve duygular tekrar edilmemelidir. Öğrenciler genellikle bu hataya düşmekte ve anlatılanları farklı kelimeyle tekrar etmektedirler.

- Hafıza sorunları
  - Kelime hazinesinin zayıflığı
  - Çok sayıda kelimenin yanlış yazılması
  - Sıklıkla dil bilgisi ve İmlâ hataları yapılması (Akyol, 2010: 119).

Öğrencinin kelime hazinesi zayıfsa, yazma çalışmalarında kullanacağı kelimelerin sayısı az olacaktır. Bu durum, sürekli aynı kelimelerin tekrar edilmesine yol açacaktır. Aynı kelimelerin tekrar edilmesi öğrencinin yazısını zayıflatacaktır. Öğrenciler birbirine benzeyen kelimeleri yazarken karıştırabilirler. Yazımı karıştırılan sözcüklerin yazımına ve anlamına dikkat etmeleri sağlanmalıdır.

- Dil sorunları
  - Yetersiz kelime hazinesi
  - Gelişi güzel cümleler oluşturma
  - Kelime dizini ve cümle yapılarıyla ilgili sorunlar
  - Yazılanı tekrar okumama
  - Kelime anlamlarını yeterince bilmeme
  - Hitap etme sıkıntıları (Akyol, 2010: 119).

Öğrencilerde en sık rastlanan yazma sorunlarından biri dil sorunlarıdır. Öğrencinin gelişi güzel cümleler oluşturması anlatmak istediği düşüncenin zayıf kalmasına neden olacaktır. Cümle oluştururken cümle yapısına dikkat etmek gerekir.

Öğrenci anlatmak istediği düşüncenin ne olduğunu iyi bilmelidir. Bu sayede anlatmak istediğini iyi ifade eder. Yazının anlamsal bütünlüğünün sağlanıp sağlanmadığını anlayabilmek için yazılanı tekrar okumak faydalıdır. Öğrencilerin çoğu yazdıklarını tekrar okuyup değerlendirmemektedir. Öğrenciler yazdıklarını okuyup düzeltme alışkanlığı kazanmalıdır.

- Bilişsel problemler
  - Fikirleri oluşturup yorumlamama
  - Fikirleri geliştirip organize edememe
  - Kişisel fikirleri yetirince ortaya koymama ve hedef kitleyi dikkate almama.
  - Yaratıcı ve eleştirel yazı yazma güçlükleri (Akyol, 2010: 119).

Öğrenciler olay, düşünce, bildirme ve şiir türlerinde yazı yazarken ne anlatmak istediklerini tam olarak ifade etmekte ve yorumlarını katıp açıklamada sıkıntı yaşamaktadır.

- Motorsal sorunlar
  - Çok kısa paragraflar veya cümleler yazma
  - Çok yavaş yazma ve yazarken olağanüstü gayret gösterme
  - Uygun olmayan şekilde kalem tutma
  - Harfleri uygun yazamama
  - Eğik yazıda akıcılığı sağlayamama (Akyol, 2010: 119).

Öğrencinin yazdığı yazının düzgün olması için motorsal gelişimini tamamlaması gerekmektedir. Yazmayı öğrendiği zamanlarda kalemi yanlış tutması, defterin duruşunu yanlış ayarlaması gibi nedenlerden dolayı harflerin yazımı güzel olmamaktadır. Bu sorunun ortaya çıkmaması için okul öncesi ve sınıf öğretmenleri dikkat etmelidir. Öğrencilerin yazılarında anlattığı düşünceleri ifade ederken yazma hızlarını ayarlamaları gerekmektedir. Cümlelerdeki kelime ve paragraflardaki cümle sayılarının çok az olmamasına dikkat edilmelidir. Çok uzun cümleler kurulmamalıdır. Bu anlamda karışıklığa sebep olabilir. Paragraflar konu bakımından bütünlüğü sağlamalıdır. Farklı bir konuya geçildiği zaman paragraf yapılmalıdır.

Öğrencilerin yazma konusunda başarılı olması için yazma sorunlarının çözülmesi gerekmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, 2005 programındaki yazma eğitimi etkinliklerinden yararlanılarak yazdırılan yazma çalışmalarının verileri, bu verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgular ve tablolar yer almaktadır.

Çalışmada, Afyonkarahisar ilköğretim okullarında görev yapan 20 Türkçe öğretmenine, yazma eğitimi etkinliklerine yönelik hazırlanan anket uygulanmıştır. Bu anket çalışmasıyla, 2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda önerilen yazma etkinliklerini uygulayan, kısmen uygulayan ve uygulamayan Türkçe öğretmenleri belirlenmiştir. Türkçe öğretmenleri ile konuşulup yazma çalışmalarının yaptırılacağı okullar ve öğrenciler belirlenmiştir.

Bu anketle Ali Çetinkaya İO'da görev yapan Türkçe öğretmenin yazma etkinliklerini derslerinde uyguladığı, Susuz İO'da görev yapan Türkçe öğretmenin yazma etkinliklerini derslerinde kısmen uyguladığı ve Selçuklu İO'da görev yapan Türkçe öğretmenin ise yazma etkinliklerini derslerinde uygulamadığı tespit edilmiştir. Belirlenen okullardaki 8. sınıf öğrencilerine yazma çalışmaları yaptırılmıştır.

Öğrencilerin yıl içerisindeki gelişimlerinin gözlemlenebilmesi için, ilk dönem ve ikinci dönem üçer tane yazma çalışması yaptırılmıştır. Yazma çalışması yazdırmada aksaklık yaşandığında, öğretmenin yaptığı yazılı kâğıtlarının fotokopileri alınmıştır. Öğrencilerin yazılarında ele alacağı konular, olay ve düşünceler yazı türlerine ve seviyelerine uygun olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin yazma çalışmaları, "Yazma Becerisini Değerlendirme Formu" ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme formunda yer alan maddeler, 2005 programında yer alan yazma kazanımlarını kapsamaktadır. Öğrencilerin yazdığı altı yazma çalışmasına 0-100 arası puanlar verilmiştir.

Araştırmamıza katılan 120 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi, sınıf düzeyi ve cinsiyet bakımından gruplara ayrılmıştır:

Tablo 1. Öğrenci Sayıları

				F	%
Sınıf Seviyesi	1	Ali Çetinkaya İlköğretim Okulu	8. sınıf	40	33,34
	2	Susuz İlköğretim Okulu	8. sınıf	40	33,34
	3	Selçuklu İlköğretim Okulu	8. sınıf	40	33,34
	Toplam			120	100,0
Cinsiyet	1	Erkek		58	48,43
	2	Kız		62	51,57
	Toplam			120	100,0

Tablo 1’de görüldüğü gibi belirlenen her okuldaki 8. sınıf öğrencilerinin eşit sayıda olması için mevcudu fazla olan sınıflardan Random yöntemiyle fazlalıklar çıkarılmıştır. Her okuldaki öğrenci yüzdeleri %33,34’tür. Seçilen öğrencilerden 58’i erkek, 62’si kızdır. Buna göre erkeklerin yüzdeler oranı %48,43, kızların yüzdeler oranı %51,57’dir.

Yazma becerisini ölçme formundan elde edilen veriler SPSS paket programı yardımıyla değerlendirilmiştir.

Okul seviyesi açısından öğrencilerin yazma eğitimi başarı düzeyini belirlemek için “Tek Yönlü Varyans Analizi” yöntemi kullanılmıştır.

Cinsiyet açısından öğrencilerin yazma eğitimi başarı düzeylerini belirlemek için de “Bağımsız Değişkenler için T-testi” yöntemi kullanılmıştır.

Tek Yönlü Varyans Analizi (One – Way ANOVA): “Tek faktörlü (yönlü) varyans analizi, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır” (Büyüköztürk, 2010: 48).

Tek yönlü ANOVA'ya ait formüller aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F – Oranı
Gruplar arası	KTa	a-1	(KTa/a-1): KOa	KOa/Koe
Gruplar içi	KTb	n-a	(KTe/n-a) : KOe	
Toplam	KTt	n-1		

İlişkiz Ölçümler İçin Bir Yönlü ANOVA (Formüller) (Büyüköztürk, 2010: 48).

KTt : KTa + KTe

KTt : Toplam kareler toplamı

KTa : A faktörünün yol açtığı gruplar arası kareler toplamı

KTe : Gruplar içi (hata) kareler toplamı

n : Toplam denek sayısı

a : Bağımlı değişken üzerinde etkisi araştırılan faktörün düzey sayısı

T-testi : “İlişkiz örneklem için t-testi, iki ilişkiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın manidar (anlamli) olup olmadığını test etmek için kullanılır” (Büyüköztürk, 2010: 39).

İki ilişkiz örneklem ortalaması arasında farkın anlamlılığına ilişkin t-istatisti aşağıda verilen formül ile hesaplanır ve serbestlik derecesi, $sd = n_1 + n_2 - 2$ dir. Formülde geçen $\bar{X}_1$ ve $\bar{X}_2$ örneklem ortalamalarını; S_H $\bar{X}_1$ $\bar{X}_2$ ise, ortalamalar arası farkın standart hatasını göstermektedir. (Büyüköztürk, 2010: 43)

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{(s_1^2/n_1 + s_2^2/n_2)}}$$

1. OKUL SEVİYESİ AÇISINDAN ÖĞRENCİLERİN YAZMA EĞİTİMİ BAŞARI DÜZEYLERİ

Ali Çetinkaya, Susuz ve Selçuklu İlköğretim Okulu 8. sınıf öğrencilerinin yazma eğitimi başarı düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığı ile ilgili aşağıdaki veriler elde edilmiştir.

Tablo 2. Birinci Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Okullar Arası Seviye Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	11398,200	2	5699,100	20,434	,000	AÇ > Su
Gruplar içi	32631,500	117	278,902			AÇ > Se
Toplam	44029,700	119				
	Aritmetik Ortalama $\bar{X}$	Standart Sapma SS	En Düşük Not	En Yüksek Not		
Ali Çetinkaya İO	71,80	15,24	35	100		
Susuz İO	50,35	19,73	19	95		
Selçuklu İO	52,00	14,66	15	80		

AÇ: Ali Çetinkaya İO, Su: Susuz İO, Se: Selçuklu İO

AÇ İO, Su. İO ve Se. İO öğrencilerinin birinci yazma çalışması başarı durumlarının arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Yazma eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda yapılan çalışmada, uygulama yapılan okullar arasında birinci yazılı çalışmaları sonuçlarına göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Elde edilen farklılığın hangi okullar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey Testi sonuçları şu şekildedir: Ali Çetinkaya

İO (X= 71,80) ile Susuz İO (X= 50,35) ve Selçuklu İO (X= 52,00) arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Bu tabloya göre, 2005 programında önerilen yazma etkinliklerini Türkçe derslerinde uygulayan AÇ İO, yazma etkinliklerini kısmen uygulayan Su. İO'ya ve yazma etkinliklerini hiç uygulamayan Se İO'ya göre daha başarılıdır.

Bu bağlamda 2005 programında önerilen etkinlik temelli ve uygulamalı yazma eğitimiyle, AÇ İO öğrencilerinin yazma becerilerinde gelişme sağlandığı, Su İO öğrencilerinin yazma becerilerinde kısmen gelişme sağlandığı, Se İO öğrencilerinin ise diğerlerinin gerisinde kaldığı söylenebilir.

Tablo 3. İkinci Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Okullar Arası Seviye Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	8765,150	2	4382,575	16,994	,000	AÇ > Su
Gruplar içi	30172,850	117	257,888			AÇ > Se
Toplam	38938,000	119				
	Aritmetik Ortalama $\bar{X}$	Standart Sapma SS	En Düşük Not	En Yüksek Not		
Ali Çetinkaya İO	73,47	14,36	36	97		
Susuz İO	59,55	19,64	21	95		
Selçuklu İO	52,97	13,46	20	75		

AÇ: Ali Çetinkaya İO, Su: Susuz İO, Se: Selçuklu İO

Ali Çetinkaya, Susuz ve Selçuklu İO öğrencilerinin ikinci yazma çalışması başarı durumlarının arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Yazma eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda yapılan çalışmada, uygulama yapılan okullar arasında ikinci yazılı çalışmaları sonuçlarına göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Elde edilen farklılığın hangi okullar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey Testi sonuçları şu şekildedir: Ali Çetinkaya İO ($X= 73,47$) ile Susuz İO ($X= 59,55$) ve Selçuklu İO ($X= 52,97$) arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Bu tabloya göre, 2005 programında önerilen yazma etkinliklerini Türkçe derslerinde uygulayan AÇ İO, yazma etkinliklerini kısmen uygulayan Su. İO'ya ve yazma etkinliklerini hiç uygulamayan Se İO'ya göre daha başarılıdır.

Bu bağlamda 2005 programında önerilen etkinlik temelli ve uygulamalı yazma eğitimiyle, AÇ İO öğrencilerinin yazma becerilerinde gelişme sağlandığı, Su İO öğrencilerinin yazma becerilerinde kısmen gelişme sağlandığı, Se İO öğrencilerinin ise diğerlerinin gerisinde kaldığı söylenebilir.

Tablo 4. Üçüncü Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Okullar Arası Seviye Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	14534,017	2	7267,008	33,942	,000	AÇ > Su
Gruplar içi	25049,450	117	214,098			AÇ > Se
Toplam	39583,467	119				
	Aritmetik Ortalama $\bar{X}$	Standart Sapma SS	En Düşük Not	En Yüksek Not		
Ali Çetinkaya İO	75,07	14,76	44	98		
Susuz İO	52,95	15,32	08	82		
Selçuklu İO	50,67	13,75	22	85		

AÇ: Ali Çetinkaya İO, Su: Susuz İO, Se: Selçuklu İO

AÇ İO, Su. İO ve Se. İO öğrencilerinin üçüncü yazma çalışması başarı durumlarının arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Yazma eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda yapılan çalışmada, uygulama yapılan okullar arasında üçüncü yazılı çalışmaları sonuçlarına göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Elde edilen farklılığın hangi okullar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey Testi sonuçları şu şekildedir: Ali Çetinkaya İO ($X= 75,07$) ile Susuz İO ($X= 52,95$) ve Selçuklu İO ($X= 50,67$) arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Bu tabloya göre, 2005 programında önerilen yazma etkinliklerini Türkçe derslerinde uygulayan AÇ İO, yazma etkinliklerini kısmen uygulayan Su. İO'ya ve yazma etkinliklerini hiç uygulamayan Se İO'ya göre daha başarılıdır.

Bu bağlamda 2005 programında önerilen etkinlik temelli ve uygulamalı yazma eğitimiyle, AÇ İO öğrencilerinin yazma becerilerinde gelişme sağlandığı, Su İO öğrencilerinin yazma becerilerinde kısmen gelişme sağlandığı, Se İO öğrencilerinin ise diğerlerinin gerisinde kaldığı söylenebilir.

Tablo 5. Dördüncü Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Okullar Arası Seviye Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	14869,400	2	7434,700	27,982	,000	AÇ > Su
Gruplar içi	31085,925	117	265,692			AÇ > Se
Toplam	45955,325	119				
	Aritmetik Ortalama $\bar{X}$	Standart Sapma SS	En Düşük Not	En Yüksek Not		
Ali Çetinkaya İO	75,17	13,79	40	99		
Susuz İO	55,17	20,08	28	95		
Selçuklu İO	49,12	14,25	19	83		

AÇ: Ali Çetinkaya İO, Su: Susuz İO, Se: Selçuklu İO

AÇ İO, Su. İO ve Se. İO öğrencilerinin dördüncü yazma çalışması başarı durumlarının arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 5’te gösterilmiştir.

Yazma eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda yapılan çalışmada, uygulama yapılan okullar arasında dördüncü yazılı çalışmaları sonuçlarına göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Elde edilen farklılığın hangi okullar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey Testi sonuçları şu şekildedir: Ali Çetinkaya İO ($X= 75,17$) ile Susuz İO ($X= 55,17$) ve Selçuklu İO ($X= 49,12$) arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Bu tabloya göre, 2005 programında önerilen yazma etkinliklerini Türkçe derslerinde uygulayan AÇ İO, yazma etkinliklerini kısmen uygulayan Su. İO’ya ve yazma etkinliklerini hiç uygulamayan Se İO’ya göre daha başarılıdır.

Bu bağlamda 2005 programında önerilen etkinlik temelli ve uygulamalı yazma eğitimiyle, AÇ İO öğrencilerinin yazma becerilerinde gelişme sağlandığı, Su İO öğrencilerinin yazma becerilerinde kısmen gelişme sağlandığı, Se İO öğrencilerinin ise diğerlerinin gerisinde kaldığı söylenebilir.

Tablo 6. Beşinci Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Okullar Arası Seviye Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	10907,717	2	5453,858	35,106	,000	AÇ > Su
Gruplar içi	18176,275	117	155,353			AÇ > Se
Toplam	29083,992	119				Su > Se
	Aritmetik Ortalama $\bar{X}$	Standart Sapma SS	En Düşük Not	En Yüksek Not		
Ali Çetinkaya İO	80,40	11,99	54	100		
Susuz İO	69,07	13,76	43	95		
Selçuklu İO	57,05	11,52	35	79		

AÇ: Ali Çetinkaya İO, Su: Susuz İO, Se: Selçuklu İO

AÇ İO, Su. İO ve Se. İO öğrencilerinin beşinci yazma çalışması başarı durumlarının arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Yazma eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda yapılan çalışmada, uygulama yapılan okullar arasında beşinci yazılı çalışmaları sonuçlarına göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Elde edilen farklılığın hangi okullar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey Testi sonuçları şu şekildedir: Ali Çetinkaya İO ($X= 80,40$) ile Susuz İO ($X= 69,07$) ve Selçuklu İO ($X= 57,05$) arasında ve Susuz İO ile Selçuklu İO arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Bu tabloya göre, 2005 programında önerilen yazma etkinliklerini Türkçe derslerinde uygulayan AÇ İO, yazma etkinliklerini kısmen uygulayan Su. İO’ya ve yazma etkinliklerini hiç uygulamayan Se İO’ya göre daha başarılıdır.

Bu bağlamda 2005 programında önerilen etkinlik temelli ve uygulamalı yazma eğitimiyle, AÇ İO öğrencilerinin yazma becerilerinde gelişme sağlandığı, Su İO öğrencilerinin yazma becerilerinde kısmen gelişme sağlandığı, Se İO öğrencilerinin ise diğerlerinin gerisinde kaldığı söylenebilir.

Tablo 7. Altıncı Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Okullar Arası Seviye Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	22257,117	2	11128,558	52,446	,000	AÇ > Su
Gruplar içi	24826,475	117	212,192			AÇ > Se
Toplam	47083,592	119				
	Aritmetik Ortalama $\bar{X}$	Standart Sapma SS	En Düşük Not	En Yüksek Not		
Ali Çetinkaya İO	81,05	12,34	42	98		
Susuz İO	54,02	17,75	17	87		
Selçuklu İO	50,60	12,99	16	83		

AÇ: Ali Çetinkaya İO, Su: Susuz İO, Se: Selçuklu İO

AÇ İO, Su. İO ve Se. İO öğrencilerinin altıncı yazma çalışması başarı durumlarının arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Yazma eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda yapılan çalışmada, uygulama yapılan okullar arasında altıncı yazılı çalışmaları sonuçlarına göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Elde edilen farklılığın hangi okullar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey Testi sonuçları şu şekildedir: Ali Çetinkaya İO (X= 81,05) ile Susuz İO (X= 54,02) ve Selçuklu İO (X= 50,60) arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Bu tabloya göre, 2005 programında önerilen yazma etkinliklerini Türkçe derslerinde uygulayan AÇ İO, yazma etkinliklerini kısmen uygulayan Su. İO’ya ve yazma etkinliklerini hiç uygulamayan Se İO’ya göre daha başarılıdır.

Bu bağlamda 2005 programında önerilen etkinlik temelli ve uygulamalı yazma eğitimiyle, AÇ İO öğrencilerinin yazma becerilerinde gelişme sağlandığı, Su İO öğrencilerinin yazma becerilerinde kısmen gelişme sağlandığı, Se İO öğrencilerinin ise diğerlerinin gerisinde kaldığı söylenebilir.

2. CİNSİYET AÇISINDAN ÖĞRENCİLERİN YAZMA EĞİTİMİ BAŞARI DÜZEYLERİ

Cinsiyet açısından, 62 kız ve 58 erkek öğrencinin yazma eğitimi başarıları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili aşağıdaki veriler elde edilmiştir.

Tablo 8. Okulların Birinci Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Erkek	62	52,27	17,88	118	-4,957	,000
Kız	58	67,36	15,24			

Bu tabloda, öğrencilerin yazma becerileri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan birinci yazma çalışmasının T-testi analiz sonuçları gösterilmektedir.

Yazma eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda yapılan birinci yazma çalışmanın sonuçlarına göre cinsiyet değişkeni açısından yapılan analiz sonucunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur [$t_{(118)} = -4,957, p < .05$].

Birinci yazma sonuçlarına göre kız öğrencilerin ortalamaları ($X = 67,36$), erkek öğrencilerin ortalamalarına ($X = 52,27$) göre daha yüksektir. Kız ve erkek öğrencilerin ortalamaları arasında 15,09 puanlık bir fark olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, birinci yazma çalışması sonuçlarına göre, kız öğrencilerin yazma becerilerinin erkek öğrencilerin yazma becerilerine göre daha gelişmiş olduğu söylenebilir.

Yazma çalışmasında, kızların başarılı olmasının sebebi düşüncelerini ve duygularını ifade etmekte başarılı olmalarına bağlanmaktadır.

Tablo 9. Okulların İkinci Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Erkek	62	49,29	18,49	118	-5,829	,000
Kız	58	67,41	15,28			

Bu tabloda, öğrencilerin yazma becerileri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan ikinci yazma çalışmasının T-testi analiz sonuçları gösterilmektedir.

Yazma eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda yapılan ikinci yazma çalışmanın sonuçlarına göre cinsiyet değişkeni açısından yapılan analiz sonucunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur [$t_{(118)} = -5,829, p < .05$].

İkinci yazma sonuçlarına göre kız öğrencilerin ortalamaları ($X = 67,41$), erkek öğrencilerin ortalamalarına ($X = 49,29$) göre daha yüksektir. Kız ve erkek öğrencilerin ortalamaları arasında 18,12 puanlık bir fark olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, ikinci yazma çalışması sonuçlarına göre, kız öğrencilerin yazma becerilerinin erkek öğrencilerin yazma becerilerine göre daha gelişmiş olduğu söylenebilir.

Yazma çalışmasında, kızların başarılı olmasının sebebi düşüncelerini ve duygularını ifade etmekte başarılı olmalarına bağlanmaktadır.

Tablo 10. Okulların Üçüncü Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Erkek	62	51,22	18,07	118	-5,540	,000
Kız	58	69,01	17,02			

Bu tabloda, öğrencilerin yazma becerileri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan üçüncü yazma çalışmasının T-testi analiz sonuçları gösterilmektedir.

Yazma eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda yapılan üçüncü yazma çalışmanın sonuçlarına göre cinsiyet değişkeni açısından yapılan analiz sonucunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur [$t_{(118)} = -5,540, p < .05$].

Üçüncü yazma sonuçlarına göre kız öğrencilerin ortalamaları ($X = 69,01$), erkek öğrencilerin ortalamalarına ($X = 51,22$) göre daha yüksektir. Kız ve erkek öğrencilerin ortalamaları arasında 17,79 puanlık bir fark olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, üçüncü yazma çalışması sonuçlarına göre, kız öğrencilerin yazma becerilerinin erkek öğrencilerin yazma becerilerine göre daha gelişmiş olduğu söylenebilir.

Yazma çalışmasında, kızların başarılı olmasının sebebi düşüncelerini ve duygularını ifade etmekte başarılı olmalarına bağlanmaktadır.

Tablo 11. Okulların Dördüncü Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Erkek	62	54,25	16,34	118	-5,388	,000
Kız	58	70,27	16,19			

Bu tabloda, öğrencilerin yazma becerileri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan dördüncü yazma çalışmasının T-testi analiz sonuçları gösterilmektedir.

Yazma eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda yapılan dördüncü yazma çalışmanın sonuçlarına göre cinsiyet değişkeni açısından yapılan analiz sonucunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur [$t_{(118)} = -5,388, p < .05$].

Dördüncü yazma sonuçlarına göre kız öğrencilerin ortalamaları ($X = 70,27$), erkek öğrencilerin ortalamalarına ($X = 54,25$) göre daha yüksektir. Kız ve erkek öğrencilerin ortalamaları arasında 16,02 puanlık bir fark olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, dördüncü yazma çalışması sonuçlarına göre, kız öğrencilerin yazma becerilerinin erkek öğrencilerin yazma becerilerine göre daha gelişmiş olduğu söylenebilir.

Yazma çalışmasında, kızların başarılı olmasının sebebi düşüncelerini ve duygularını ifade etmekte başarılı olmalarına bağlanmaktadır.

Tablo 12. Okulların Beşinci Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Erkek	62	53,04	19,31	118	-5,652	,000
Kız	58	71,34	15,83			

Bu tabloda, öğrencilerin yazma becerileri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan beşinci yazma çalışmasının T-testi analiz sonuçları gösterilmektedir.

Yazma eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda yapılan beşinci yazma çalışmanın sonuçlarına göre cinsiyet değişkeni açısından yapılan analiz sonucunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur [$t_{(118)} = -5,652, p < .05$].

Beşinci yazma sonuçlarına göre kız öğrencilerin ortalamaları ($X = 71,34$), erkek öğrencilerin ortalamalarına ($X = 53,04$) göre daha yüksektir. Kız ve erkek öğrencilerin ortalamaları arasında 18,30 puanlık bir fark olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, beşinci yazma çalışması sonuçlarına göre, kız öğrencilerin yazma becerilerinin erkek öğrencilerin yazma becerilerine göre daha gelişmiş olduğu söylenebilir.

Yazma çalışmasında, kızların başarılı olmasının sebebi düşüncelerini ve duygularını ifade etmekte başarılı olmalarına bağlanmaktadır.

Tablo 13. Okulların Altıncı Yazma Çalışmalarındaki Başarı Düzeyi Dağılımının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Erkek	62	62,09	13,61	118	-5,442	,000
Kız	58	76,05	14,47			

Bu tabloda, öğrencilerin yazma becerileri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan altıncı yazma çalışmasının T-testi analiz sonuçları gösterilmektedir.

Yazma eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda yapılan altıncı yazma çalışmanın sonuçlarına göre cinsiyet değişkeni açısından yapılan analiz sonucunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur [$t_{(118)} = -5,442, p < .05$].

Altıncı yazma sonuçlarına göre kız öğrencilerin ortalamaları ($X = 76,05$), erkek öğrencilerin ortalamalarına ($X = 62,06$) göre daha yüksektir. Kız ve erkek öğrencilerin ortalamaları arasında 13,99 puanlık bir fark olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, altıncı yazma çalışması sonuçlarına göre, kız öğrencilerin yazma becerilerinin erkek öğrencilerin yazma becerilerine göre daha gelişmiş olduğu söylenebilir.

Yazma çalışmasında, kızların başarılı olmasının sebebi düşüncelerini ve duygularını ifade etmekte başarılı olmalarına bağlanmaktadır.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

1. SONUÇLAR

Araştırmanın bu bölümünde bulgular ve yorumlar bölümünde elde edilen verilere dayanılarak araştırma sonuçları ortaya konulmuş ve bulgulara dayanılarak önerilerde bulunulmuştur.

2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yazma becerisini geliştirmeye yönelik önerilen etkinliklerle yazma becerisi arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan bu çalışmada, okul seviyesi ve cinsiyet açısından öğrencilerin yazma eğitimi başarı düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmaya 20 Türkçe öğretmeni katılmış, 3 Türkçe öğretmeni ile çalışılmıştır.

Araştırmaya 2010-2011 eğitim öğretim yılı Ali Çetinkaya İO, Susuz İO ve Selçuklu İO'ya devam eden 8. sınıf öğrencileri katılmıştır. Üç okuldan 40'ar öğrenci olmak üzere toplam 120 öğrenci seçilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğrencilere birinci ve ikinci dönem üçer tane yazma çalışması yaptırılmıştır.

2005 programında önerilen yazma etkinliklerini 8. sınıf öğrencilerine derslerinde uygulayan Ali Çetinkaya İO Türkçe öğretmeni haftada 2 ders saati ve yazma etkinliklerini kısmen uygulayan Susuz İO Türkçe öğretmeni haftada 1 ders saati olmak üzere bir yıl boyunca yazma etkinliklerine uygun yazma çalışması yaptırmıştır.

2005 programında önerilen yazma etkinliklerini derslerinde uygulamayan Selçuklu İO Türkçe öğretmeni 8. sınıf öğrencilerine geleneksel yazma çalışması yaptırmıştır.

2005 programında yazma becerisini geliştirmeye yönelik önerilen etkinlikleri derslerinde ve yazma çalışmalarında uygulayan Ali Çetinkaya İO ile etkinlikleri kısmen uygulayan Susuz İO ve uygulamayan Selçuklu İO arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Geleneksel yöntemle öğrencilere yazdırılan yazılı anlatım çalışmalarının yerine, yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanan 2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yazma becerisini geliştirmeye yönelik önerilen yazma etkinliklerine öğrencilerin aktif katılımı ve etkinliklerin öğrenci merkezli olması nedeniyle yazma becerisini geliştirdiği görülmüştür.

2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan etkinlikleri derslerinde uygulayan öğrencilerin yazma çalışmalarında daha verimli olduğu görülmüştür. Yazma çalışmalarında Boşluk Doldurma, Metin Tamamlama, Yaratıcı Yazma, Serbest Yazma, Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Yazma yöntem ve teknikleri ile ilgili etkinlikler okullardaki 8. sınıf öğrencilerine yazdırılmıştır. Yazma çalışması sonucunda Ali Çetinkaya İO öğrencilerinin yazma kurallarına uygun, yazım ve noktalama kurallarına dikkat ederek yazma çalışması yaptığı görülmüştür. Susuz İO öğrencilerinin yazma kurallarına kısmen uyduğu görülmüştür. Ancak yazma çalışmaları Ali Çetinkaya İO öğrencilerine göre zayıf kalmıştır. Selçuklu İO öğrencilerinin yazma çalışmaları diğer iki okula göre zayıftır. Yazma etkinliklerini uygulayan Ali Çetinkaya İO öğrencileri ile yazma etkinliklerini kısmen uygulayan ve uygulamayan okulların öğrencileri arasındaki fark Ali Çetinkaya İO lehine çıkmıştır. Bu tür etkinlik, yöntem ve tekniklerin öğrencilerin yazma becerisini geliştirdiği görülmüştür.

Araştırmaya katılan AÇ İO 8. sınıf öğrencilerin yazma çalışması puanlarının aritmetik ortalamaları (76,16), Su. İO (56,85) ve Se. İO (52,07) 8. sınıf öğrencilerin yazma çalışması puanlarının aritmetik ortalamalarından yüksek çıkmıştır.

AÇ İO 8. sınıf öğrencilerinin yazma çalışmalarının aritmetik ortalamasında düzenli artış gözlemlenmiştir. AÇ İO öğrencilerinin birinci yazma çalışmalarının aritmetik ortalaması 71,80 ve altıncı yazma çalışmalarının aritmetik ortalaması 81,05'dir. Öğrencilerin birinci ve altıncı yazma çalışmaları arasında 9,25 puanlık fark çıkmıştır.

Araştırmaya katılan kız öğrencilerin yazma çalışması puanlarının aritmetik ortalamaları (70,24), erkek öğrencilerin yazma çalışması puanlarının aritmetik ortalamasından (53,69) yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlara göre, yazma çalışmalarında kızların daha başarılı olduğu görülmüştür.

Başarılı yazma çalışmaları ödüllendirilmiştir. Bu uygulamanın öğrencilerde yazma becerisinin gelişimine katkı sağladığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerden elde edilen sonuçlara göre 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan öğrenci merkezli yazma etkinlikleri ile yazma becerisi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Programda belirtilen amaç ve kazanımları kazanmak için önerilen etkinlikler tam olarak uygulandığında yazma becerisinin gelişme gösterdiği görülmüştür.

2. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma konusu doğrultusunda ulaşılan sonuçlara göre araştırma konusuyla ilgili önerilere yer verilmiştir.

Geleneksel yaklaşıma göre hazırlanan sınıflar yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan programa uygun değildir. Bu nedenle sınıflar, öğrencilerin çalışmalarına ve öğrenci merkezli eğitime uygun bir şekilde düzenlenmelidir. Sınıflarda bilgisayar, projeksiyon gibi teknolojik araçların olmasına özen gösterilmelidir.

Türkçe öğretmenleri derse girmeden önce hazırlık yapmalıdır. Türkçe öğretmeni derste işlenecek konunun, öğrencilere hangi yazma kazanımını kazandıracığına öğretmen kılavuz kitabından bakmalıdır. Eğer o gün hedeflenen amaç ve kazanıma uygun olmayan etkinlik varsa yerine o amaç ve kazanımı sağlayacak başka etkinlik bulunmalıdır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin, olay yazılarını düşünce yazılarına göre daha iyi yazdıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle, öğrencilere yazma çalışması yaptırılırken ilk olarak olay yazıları daha sonra düşünce yazıları yazdırılmalıdır.

Türkçe derslerinde, yazma çalışması için ayrılan zaman artırılmalıdır.

Öğrencilerin yazma becerisini geliştirmek için 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda amaç, kazanım ve etkinlikler yer almaktadır. Bu nedenle Türkçe öğretmenlerinin, yazma becerisi ve yazma etkinlikleri hakkında bilgilendirilmesi için hizmet içi eğitim seminerleri açılmalıdır.

Okullarda sadece Türkçe öğretmenleri değil, diğer ders öğretmenleri de öğrencilerin güzel, etkili ve başarılı yazma davranışı kazanmaları için gereken önemi vermelidir.

Araştırmada öğrenciler olay ve düşünce yazısı yazarken metin türlerinin özelliklerini kullandıkları fakat yeterince geliştiremedikleri görülmüştür. Bu problemin çözümü için, öğrencilere olay yazı türü ile düşünce yazı türü unsurları hakkında yeterli bilgi verilmelidir. Öğrencilerden yazılarını tür bilgilerine uygun yazmaları istenmelidir.

Öğrencilerin yazma becerilerini geliştirebilmek için okuma, dinleme ve konuşma becerilerinin de gelişmesi gerekir. Bu nedenle, diğer beceri alanları yetersizse yazılı anlatımda hedeflenen başarıya ulaşamayacağı bilinmelidir. Türkçe öğretmenleri derslerinde yazma becerisi yanında diğer beceri alanlarını geliştirmeye yönelik etkinliklere de yer vermelidir.

Yazma çalışmalarında kullanılan aktif kelime sayısı ve kurulan cümle yapısının düzgün olması öğrencinin kitap okumasıyla ilgilidir. Bu nedenle öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır. Okuma alışkanlığı gelişmiş olan bir öğrencinin yazma becerisinde de gelişme olacaktır.

Öğrencilere yazı yazmaya başlamadan önce plan yapma alışkanlığı kazandırılmalıdır. Bu sayede öğrenciler giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin özelliklerine uygun yazacaklardır.

Öğrencilere verilen yazma konuları onların seviyelerine uygun olmalıdır. Yazmaya başlamadan önce konu hakkında öğrencilere bilgi verilmelidir.

Ana fikir, yazılı anlatımın önemli unsurlarından biridir. Öğrenciler yazmaya başlamadan önce verilen konuya uygun ana fikir belirlemelidir. Belirledikleri ana fikir çerçevesinde yazılarını yazmaları sağlanmalıdır.

Öğrencilerin metnin içeriğini yansıtan ve metnin içeriğine uygun çok geniş ya da dar kapsamlı olmayan başlık koymaları sağlanmalıdır.

Okul ortamı dışında öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeleri için onlara yazma çalışmaları yaptırılmalıdır.

Yazma çalışmalarında yapılan hataların düzeltilmesi önemlidir. Öğrencilerin yaptığı hataların sürekli gösterilmesi öğrencilerin hevesini kırabilir. Bu nedenle Türkçe öğretmenleri öğrencilerin hevesini kırmamak için önemli ve büyük hataları göstermelidir. Yazma çalışmalarında yapılan hatalar öğrencilere de buldurulmalıdır. Öğrenci kendi yaptığı hataları bulduğu zaman yaptığı hatanın doğrusunu daha kolay öğrenecektir. Öğrencilerin yazma çalışmalarında yaptığı hatalar dışında beğenilen cümle ve paragraflar övücü ifadelerle belirtilmelidir. Bu durum öğrencilerde yazma becerisinin gelişimine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Aksan, Doğan (2003). *Her Yöniyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*. 2.baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 439.

Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2008). *Yazılı ve Sözlü Anlatım: Kompozisyon Sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Akyol, Hayati (2008). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Akyol, Hayati (2010). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*. 3. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Bahar, M., Z. Nartgün, S. Durmuş ve B. Bıçak (2009). *Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri*. 3.baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Banguoğlu, Tahsin (2004). *Türkçenin Grameri*. 7.baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 528.

Büyüköztürk, Şener (2010). *Veri Analizi El Kitabı*. 11.baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Calp, Mehrali (2010). *Özel Eğitim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi*. 4.baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Cemiloğlu, Mustafa (2001). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Cemiloğlu, Mustafa (2005). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi (Yeni Programa Uyarlanmış)*. 5.baskı. Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.

Demirel, Özcan (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Demirel, Özcan (2004). *Türkçe Öğretimi (Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin)*. 6.baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Demirel, Ö. ve Şahinel, M. (2006), *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. 7.baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Ediskun, Haydar (1999). *Türk Dilbilgisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Ergin, Muharrem (2002). *Türk Dil Bilgisi*. 1.baskı. İstanbul: Bayrak Yayınları.

Erkman, F. ve Akerson (2008). *Türkçe Örneklerle Dile Genel Bir Bakış*. 2.baskı. İstanbul: Multilingual Yayınevi.

Güleryüz, Hasan (2001). *En Son Değişikliklerle İlköğretim Okulu Programı*. İstanbul: Pegem A Yayıncılık.

Günay, Doğan (2003). *Metin Bilgisi*. 1.baskı. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Güneş, Firdevs (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayınları.

İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı (2007). Ankara: MEB Yayınları.

İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı (2007). İstanbul: Koza Yayınları

İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı (2007). Ankara: MEB Yayınları.

İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı (2007). İstanbul: Koza Yayınları

İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı (2007). Ankara: MEB Yayınları.

İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı (2007). İstanbul: Koza Yayınları

Kaptan, Saim (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. İstanbul: Bilim Yayınları.

Karasar, Niyazi (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kavcar, C., F. Oğuzkan ve S. Sever (1998). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretmeni*. Ankara: Engin Yayınları.

Kıran, Zeynel (1986). *Dilbilim Akımları*. Ankara: Onur Yayınları.

Kırkılıç, A. ve Akyol, H. (Editörler) (2009). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. 2.baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Korkmaz, Z., A.B. Ercilasun, H. Zülfikar, İ. Parlatır, M. Akalın, T. Gülensoy ve N. Birinci (2001). *Yüksek Öğretim Öğrencileri İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*. 5.baskı. Ankara: Yargı Yayınları.

Küçük, Salim (2007). *Yazılı Anlatım ve Yaratıcılık*. 1.baskı. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Milli Eğitim Bakanlığı (1929). *1929 İlkokul Programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı (2006). *2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Nas, Recep (2003). *Türkçe Öğretimi (Eğitim Fakültesi Öğrencileri ve Sınıf Öğretmenleri İçin)*. 1.baskı. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Nuhoğlu, Mualla Murat (2007). *Türkçe Öğretimi Etkinlikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Nuhoğlu, Mualla Murat ve Gökkaıa, Hakan (2006). *Türkçe Öğretimi Uygulamaları*. 1.baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Öz, M. Feyzi (2003). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*. 2.baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.

Özbaı, Prof. Dr. Murat (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap Yayınları.

Özgöker, Uğur (2007). *Bilimsel Araştırma ve Çalışma Yöntemleri*. İstanbul: Derin Yayınları.

Sever, Sedat (1997). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. 4.baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sever, Sedat (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. 4.baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.

Tazebaı, Attila (Editör) (2000). *İlköğretim Programları ve Gelişmeler (Program Geliştirme İlke ve Teknikleri Açısından Değerlendirilmesi)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tekin, Halil (1980). *Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi*. Ankara: Mars Matbaası.

Temizyürek, Fahri ve Balcı, Ahmet (2006). *Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Türkçe Sözlük (2005). Ankara: TDK Yayınları.

Ünalın, Şükrü (2001). *Türkçe Öğretimi*. 3.baskı. Ankara: Nobel Yayınları.

Yaman, Havva (2011). *İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıflar İçin Yapılandırmacı Yaklaşımın Uygun Dil Bilgisi Etkinlikleri*. 1.baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yıldız, Cemal (2008). *Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Yayınları.

Yıldız, Cemal (2008). *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. 2.baskı. Ankara: Pegem A Yayınları.

Yılmaz, Zeynep Aydın (2007). *Sınıf Öğretmenlerine Türkçe Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

EKLER

EK-1: ÖĞRETMENLERE UYGULANAN ANKET

2005 PROGRAMINDAKİ 8. SINIFA YÖNELİK YAZMA EĞİTİMİ ETKİNLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK TUTUM VE GÖRÜŞLERİNİZİ BELİRLEMeye YÖNELİK ANKET FORMU

Bu anket, Türkçe öğretmenlerinin 2005 programında önerilen yazma etkinliklerine yönelik tutum ve görüşlerinizi öğrenmek amacıyla hazırlanmıştır. Doğru veya yanlış cevap yoktur. Tüm sorulara cevap verilmesi gerekmektedir. Yüksek lisans çalışmamda yardımını esirgemeyen Türkçe Öğretmeni arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yaşınız :

Cinsiyetiniz : ( ) Bayan ( ) Erkek

Öğretmenlikte Hizmet Yılıınız :

Çalıştığınız Okulun Adı :

Derse girdiğiniz 8. sınıflarda ortalama öğrenci sayısı kaçtır?

( ) 20-25 ( ) 26-30 ( ) 31-35 ( ) 36-40 ( ) 41 ve üzeri

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.1. Olay yazıları yazar.

ETKİNLİK :

YUVARLAK MASA YAZARLIĞI

DERS	: Türkçe
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40 dakika
TEMEL BECERİLER	: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme
TEMEL DİL BECERİSİ	: Yazma
AMAÇ	: Farklı türlerde metinler yazma
MATERYALLER	: Kalem, kâğıt, saat

SÜREC

1. Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba farklı bir cümle verilir.
2. Verilen cümleler, hikâyelerin giriş cümlesi olarak kullanılır. İlk yazan öğrencilere iki dakika süre verilir. Öğrenciler, bu sürenin sonunda cümleleri bitmemiş bile olsa yazmayı bırakırlar.
3. Her öğrenci kâğıdını sağındaki arkadaşına verir. Üç dakika içinde herkes arkadaşının kaldığı yerden devam eder. Süre bittiğinde yazmayı bırakarak kâğıtlar tekrar sağdaki öğrencilere verilir.
4. Üçüncü yazan öğrenciye dört dakika, dördüncü yazana beş dakika, beşinci yazana altı dakika süre verilir. Her öğrenci, kendi kâğıdını alana kadar devam edilir. Son turda metinler, ilk yazan öğrenciye döner ve o öğrenci hikâyeye tamamlanmamışsa hikâyeyi tamamlar.
5. Her grup yazdıkları hikâyeler arasından en beğendiklerini seçerek sınıfla paylaşır.
6. Yazılan hikâyeler resimlenerek sınıf veya okul panosunda sergilenir.

Not : Grup olarak yazma yöntemi kullanılır.

DEĞERLENDİRME

1. Grup değerlendirme formu kullanılır.
2. Akran değerlendirme formu kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.1. Olay yazıları yazar.

ETKİNLİK :

HİKAYE YAZMA

DERS : Türkçe
SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dakika
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
MATERYALLER : Kalem, kâğıt, saat

SÜREÇ

1. Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba hikâyeler verilir.
2. Farklı hikâyelerden tek bir hikâye oluşturulur.
3. Farklı olasılıklar düşünülerek “Eğer... olsaydı/olmasaydı, ne olurdu?” sorularına cevap veren bir hikâye yazılır.
4. Her grup yazdıkları hikâyeler arasından en beğendiklerini seçerek sınıfla paylaşır.
5. Yazılan hikâye canlandırılır.

Not : Grup olarak yazma yöntemi kullanılır.

DEĞERLENDİRME

Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.1. Olay yazıları yazar.

ETKİNLİK :

PERDE AÇILIYOR

SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: 1 hafta (yazma çalışmaları dışında kalan paylaşım süresi)
TEMEL BECERİLER	: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, araştırma
TEMEL DİL BECERİSİ	: Yazma
AMAÇ	: Farklı türlerde metinler yazma
KAYNAKLAR	: Tiyatroda kullanılacak dekor, kostüm.

SÜREC

- Öğrencilerin tiyatroyu canlandırmalarını sağlamak amacıyla,
- 1- Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruptaki öğrencilere bir konu verilir.
  - 2- Belirlenen konuda, öğrenciler tiyatro metni yazarlar.
  - 3- Bir hikâye metni tiyatro metnine dönüştürülür.
  - 4- Tiyatroyu sahnelemek için gerekli araç ve gereçlerin temini sağlamak amacıyla öğrencilere ek süre verilir.
  - 5- Her öğrenci tiyatroyu sahnelerler.

Not: Grup olarak yazma yöntemi kullanılır.

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme ölçeği kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.1. Olay yazıları yazar.

ETKİNLİK :

MASAL YAZMA

DERS : Türkçe
SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dakika
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
MATERYALLER : Kalem, kâğıt, saat

SÜREC

Okunan veya dinlenen/ izlenen bir masal kahramanının hayal edilen yeni bir macerası yazılır. Değişik masal kahramanları tek bir masalda buluşturulur veya masal kahramanının maceraları günümüze uyarlanarak yazılır.

Öğrencilere masal oluşturulması için otuz dakika süre verilir. Süre sonunda öğrencilerden yazdıkları masallar okunarak, en beğendiklerini seçerek sınıfta okunur. Yazılan masallar resimlenerek sınıf panosunda sergilenir.

Not: Grup olarak yazma yöntemi kullanılır.

DEĞERLENDİRME

Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.1. Olay yazıları yazar.

ETKİNLİK :

SENARYOLAŞTIRMA

- SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 1 hafta (yazma çalışmaları dışında kalan paylaşım süresi)
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, araştırma
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
KAYNAKLAR : Dekor, kostüm.

SÜREC

1. Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba farklı bir cümle verilir.
2. Öğrencilerden bildikleri bir Nasrettin Hoca fıkrasını seçmeleri istenir.
3. Seçtikleri bir Nasrettin Hoca fıkrası senaryolaştırılır.

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme ölçeği kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.1. Olay yazıları yazar.

ETKİNLİK :

DİYALOG YAZMA

DERS : Türkçe
SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dakika
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
MATERYALLER : Kalem, kâğıt, saat

SÜREC

Okunan masal, hikâye, fıkra veya anı diyaloga dönüştürülür.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.2. Düşünce yazıları yazar.

ETKİNLİK :

BİR ELİN NESİ VAR İKİ ELİN SESİ VAR

DERS	: Türkçe
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40 dakika
TEMEL BECERİLER	: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; eleştirel düşünme
TEMEL DİL BECERİSİ	: Yazma
AMAÇ	: Farklı türlerde metinler yazma
MATERYALLER	: Kâğıt, kal

SÜREC

- Öğrencilerin atasözlerini kendi hayatlarıyla ilişkilendirmelerini sağlamak amacıyla;
1. “Bir elin nesi var, iki elin sesi var.” atasözü tahtaya yazılır. Ne anlatmak istediği öğrencilere sorulur. Atasözünde anlatılana benzer bir durumla karşılaşmış ve karşılaşmadıkları hakkında konuşulur. Öğrencilerin verdikleri örnekler tahtaya yazılır.
  2. Sınıf iki gruba ayrılarak bildikleri atasözlerini yazmalarını ister. Gruplardan, her atasözünün karşısına anlatılmak istenenle ilgili yaşantılarından örnek yazmaları istenir.
  3. Öğrenciler yazdıkları atasözlerinden birini seçerek üç veya beş paragraflık bir yazı yazarlar.
  4. Yazdıklarını resimle de destekleyebilirler.
- Not :** Grup olarak yazma yöntemi kullanılır.

DEĞERLENDİRME

1. Grup değerlendirme formu kullanılır.
2. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.2. Düşünce yazıları yazar.

ETKİNLİK :

GÜNDEM OLUŞTURMA

DERS	: Türkçe
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: 40 dakika
TEMEL BECERİLER	: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme
TEMEL DİL BECERİSİ	: Yazma
AMAÇ	: Farklı türlerde metinler yazma
MATERYALLER	: Çalışma kâğıdı

SÜRECİ

1. Okul, çevre, ülke veya dünya sorunlarıyla ilgili bir konu, sınıfın gündemine alınır.
2. Konu ile ilgili beyin fırtınası yapılır.
3. Konu sınıf ortamında tartışılarak sorular oluşturulur.
4. Öğrenciler, cevaplamak üzere, sorulardan birini seçerler. Bu sorunla ilgili düşünce ve çözüm önerilerini yazılı olarak ifade ederler.

Not: Kontrollü yazma yöntemi kullanılır.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.2. Düşünce yazıları yazar.

ETKİNLİK :

RENKLERİN DÜNYASI

DERS : Türkçe
SINIF : 7
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dakika
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde yazma
MATERYALLER : Resim, fotoğraf, pano

SÜREC

- 1- Her öğrenci bir renk adını alarak en güzel rengin kendisi olduğu konusunda ikna edici yazı yazar.
- 2- Öğrencilere yazmaları için yeterli süre verilir.
- 3- Öğrencilere yazdıkları okutulur.
- 4- En çok ikna edici yazı seçilir.

DEĞERLENDİRME

1. Grup değerlendirme formu kullanılır.
2. Akran değerlendirme formu kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.2. Düşünce yazıları yazar.

ETKİNLİK :

KULAĞIMA KÜPE OLSUN!

DERS	: Türkçe
SINIF	: 7
YAKLAŞIK SÜRE	: 40 dakika
TEMEL BECERİLER	: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme
TEMEL DİL BECERİSİ	: Yazma
AMAÇ	: Farklı türlerde yazma
MATERYALLER	: Kağıt, kalem, saat.

SÜREC

- 1- Bir metnin ana fikrinden hareket edilerek öğüt verici bir yazı yazılır.
- 2- Öğrencilere yazmaları için yeterli süre verilir.
- 3- Öğrencilere yazdıkları okutulur.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.2. Düşünce yazıları yazar.

ETKİNLİK :

AYNADAKİ İZLER

DERS : Türkçe
SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dakika
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde yazma
MATERYALLER : Kağıt, kalem, saat.

SÜREC

- 1- Öğrenciler, kendilerinin 20 yıl sonraki hâlleri ve fizikî görünüşleri hakkında düşünce ve hayallerini anlattıkları geleceğe yönelik bir mektup yazarlar.
- 2- Öğrencilere yazmaları için yeterli süre verilir.
- 3- Öğrencilere yazdıkları okutulur.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.3. Bildirme yazıları yazar.

ETKİNLİK :

ONU TANIYORUM

DERS	: Türkçe
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: 40 dakika
TEMEL BECERİLER	: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, araştırma
TEMEL DİL BECERİSİ	: Yazma
AMAÇ	: Farklı türlerde metinler yazma
MATERYALLER	: Yunus Emre'nin yaşadığı dönemle yansıtan materyaller

SÜREC

1. Yunus Emre'nin hayatını anlatan bir zaman çizelgesi hazırlanır.
2. Yunus Emre'nin hayatındaki önemli olaylar ve olayların geçtiği mekânlar belirlenir.
3. Her öğrenci veya grup, zaman çizelgesinden bir dönem seçer ve o dönemle ilgili araştırma yapar.
4. Öğrenciler, kendilerini o dönemde yaşayan gerçek veya hayalî bir şahsın yerine koyarak Yunus Emre'yi tanıtan bir yazı yazarlar.
5. Öğrencilerin yazdıkları, kronolojik sıraya konularak kitap hâline getirilir ve sınıf kitaplığına yerleştirilir.

Not: Yaratıcı yazma yöntemi kullanılır.

DEĞERLENDİRME

Yazılı anlatımı değerlendirme formu kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.3. Bildirme yazıları yazar.

ETKİNLİK :

ŞİRKET KURUYORUM

DERS	: Türkçe
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: 40 dakika
TEMEL BECERİLER	: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, iletişim kurma, karar verme, girişimcilik
TEMEL DİL BECERİSİ	: Yazma
AMAÇ	: Farklı türlerde metinler yazma
MATERYALLER	: Öz geçmiş, dilekçe, başvuru formu, anlaşma metni

SÜREC

1. Öğrenciler sanal bir şirket kurarlar.
2. Bir grup öğrenci, şirketin yönetim kadrosunu oluşturur.
3. Diğer öğrenciler, ekte öz geçmişlerini sundukları bir dilekçe ile şirkete iş başvurusunda bulunurlar.
4. İş başvurusu kabul edilen öğrencilerle görüşülür, kabul edilenlerle şirket yönetimi arasında anlaşma metni imzalanır.

Not: Kontrollü yazma yöntemi kullanılır.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.3. Bildirme yazıları yazar.

ETKİNLİK :

SERĞİ

SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 1 hafta (yazma çalışmaları dışında kalan paylaşım süresi)
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, araştırma
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
KAYNAKLAR : Edebiyat Atölyesi (6, 7, 8. sınıflar), Eğitim Gönüllüleri Vakfı

SÜREC

Okul sonu sergisi için bir plan hazırlanır. Sergi için duyuru metni yazılır. Sergiye şiir, deneme, öykü, karikatür vb. çalışmalarla katılım olacağı belirtilir. Çalışmaya katkıda bulunanlar için katılım belgesi hazırlanır. Şiir, öykü, deneme, karikatür köşeleri oluşturularak çalışmalar gruplara ayrılır.

Sergi günü ve yeri belirlenerek bununla ilgili duyuru hazırlanır. Dönem sonunda açılış konuşması yapılarak sergi açılır. Açılış sonrası katılım belgeleri katılımcılara dağıtılır.

Not: Yaratıcı yazma yöntemi kullanılır.

DEĞERLENDİRME

Proje değerlendirme formu kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.3. Bildirme yazıları yazar.

ETKİNLİK :

YANGIN VAR!

SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dak.
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, araştırma
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
KAYNAKLAR : Sahne, kağıt, kalem.

SÜREC

- 1- Bir yerde yangın çıktığı haberi alınır.
- 2- Öğrenciler; muhabiri, itfaiye şefini, yaralıyı, olaya tanık olan birini canlandırır.
- 3- Muhabir, olayla ilgisi olanlarla görüşerek notlar alır.
- 4- Mümkün olduğu kadar çok bilgi edinilerek alınan notlardan haber metni oluşturulur.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.3. Bildirme yazıları yazar.

ETKİNLİK :

SLOGAN BULMA

SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dak.
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, araştırma
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
KAYNAKLAR : Kağıt, kalem.

SÜREC

- 1- Öğrencilerden bir ürünü veya etkinliği tanıtmak için kısa, etkili cümleler kurmaları istenir.
- 2- Bulunan sloganlar sınıf panosuna asılır.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.3. Bildirme yazıları yazar.

ETKİNLİK :

BEN BİR ORGANİZATÖRÜM

SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dak.
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, araştırma
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
KAYNAKLAR : Kağıt, kalem.

SÜREC

- 1- Öğrenciler, bir şiir dinletisi düzenler.
- 2- Hazırlanan afişler okulun çeşitli yerlerine asılır.
- 3- Okul yöneticileri, öğretmen ve diğer öğrencilere davetiye hazırlanır.
- 4- Dinleti sonunda şiir metinleri tutanakla öğretmene teslim edilir.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.3. Bildirme yazıları yazar.

ETKİNLİK :

TUTANAK TUTMA

SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dak.
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, araştırma
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
KAYNAKLAR : Kağıt, kalem.

SÜREC

- 1- Eğitsel kol faaliyetlerinin tutanağı tutulur.
- 2- Öğrencilere yazmaları için yeterli süre verilir.
- 3- Öğrencilere yazdıkları okutulur.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.3. Bildirme yazıları yazar.

ETKİNLİK :

TOPLANTI VAR

SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dak.
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, araştırma
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
KAYNAKLAR : Kağıt, kalem.

SÜREC

- 1- Öğretmen öğrencilerden, hayvanların dilinden, kendi haklarını elde etmek ve uygulamak için bir yasa oluşturmalarını ister.
- 2- Bu yasaya hangi maddelerin girmesini isteyebilecekleri sorularak hayvanların ağzından dile getirdikleri maddelerin yer aldığı bir yazı yazmaları istenir.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.3. Bildirme yazıları yazar.

ETKİNLİK :

SANA ÖZEL

SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dak.
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, araştırma
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
KAYNAKLAR : Kağıt, kalem.

SÜREC

Öğrencilerden kendilerine bir kutlama konusu belirleyerek arkadaşlarına davetiye yazmaları veya kendilerini öğretmenlerinin yerine koyarak başarılı bir öğrencisi için ailesine tebrik kartı hazırlamaları istenir.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.)

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.3. Bildirme yazıları yazar.

ETKİNLİK :

DUYARLI VELİ

SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dak.
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, araştırma
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
KAYNAKLAR : Kağıt, kalem.

SÜREC

- 1- Öğrencilerden birinden veli rolü üstlenmesi istenir.
- 2- Veli rolündeki öğrenci çocuğunun öğretmeninden, okuma alışkanlığını kazanmasına destek istediğini belirten bir mektup alır.
- 3- Çocuğu için neler yapılabileceğini düşünerek öğretmene bir cevap mektubu yazar.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.3. Bildirme yazıları yazar.

ETKİNLİK :

HERKESİN BİR HİKAYESİ VAR

SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dak.
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, araştırma
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
KAYNAKLAR : Kağıt, kalem.

SÜREC

- 1- Yakın çevre veya aileden birinin biyografisi yazılır.
- 2- Öğrencilere yazmaları için yeterli süre verilir.
- 3- Öğrencilere yazdıkları okutulur.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

Aşağıda, 2005 Programındaki yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerden biri yer almaktadır.

Lütfen bu etkinlik hakkındaki düşüncenizi (X) işareti koyarak belirtiniz.

Bu etkinlik;

- ( ) Yazma becerisini geliştirmeye katkı sağlamaktadır.
( ) Yazma becerisini geliştirmede yetersiz kalmaktadır.
( ) Üzerinde değişiklik yapılırsa daha etkili olabilir.
( ) Yazma becerisine katkı sağlamadığı için programdan çıkarılmalıdır.
( ) Bu etkinliği uygulamadığım için fikrim yok.

AMAÇ :

3. Farklı türlerde metinler yazma

KAZANIM :

3.3. Bildirme yazıları yazar.

ETKİNLİK :

DÖNÜŞÜM KUTUSU

SINIF : 8
YAKLAŞIK SÜRE : 40 dak.
TEMEL BECERİLER : Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma; yaratıcı düşünme, araştırma
TEMEL DİL BECERİSİ : Yazma
AMAÇ : Farklı türlerde metinler yazma
KAYNAKLAR : Kağıt, kalem.

SÜREC

- 1- Öğrenciler üç veya dört gruba ayrılır.
- 2- Her gruba farklı bir nesne verilerek bu nesneyi asıl kullanımından farklı işlevde kullanmaları istenir.
- 3- Nesneyi yeni işlevine göre tanıtan bir reklam metni hazırlanır.

DEĞERLENDİRME

1. Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeği kullanılır.
2. Çalışma kâğıdı kullanılır.

EK-2: YAZMA BECERİSİNİ DEĞERLENDİRME FORMU**NOT : (100-85: Çok İyi, 84-70: İyi, 69-55: Orta, 54-45: Zayıf, 44-0: Çok Zayıf.)**

Öğrencinin; Adı Soyadı:..... Okulu:..... Sınıfı:.....	1. YAZI	2. YAZI	3. YAZI	4. YAZI	5. YAZI	6. YAZI
		Çok İyi ( ) İyi ( ) Orta ( ) Zayıf ( ) Çok Zayıf ( )	Çok İyi ( ) İyi ( ) Orta ( ) Zayıf ( ) Çok Zayıf ( )	Çok İyi ( ) İyi ( ) Orta ( ) Zayıf ( ) Çok Zayıf ( )	Çok İyi ( ) İyi ( ) Orta ( ) Zayıf ( ) Çok Zayıf ( )	Çok İyi ( ) İyi ( ) Orta ( ) Zayıf ( ) Çok Zayıf ( )
1. Olay yazıları yazar.						
2. Düşünce yazıları yazar.	10					
3. Standart Türkçe ile yazar.	10					
4. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.	10					
5. Yazısını bir ana fikir etrafında planlar.	10					
6. Yazısının ana fikrini yardımcı fikirlerle destekler.	10					
7. Konun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yolları kullanır.	10					
8. Yazısına konunun ve türün özelliğine uygun bir giriş yapar.	10					
9. Yazıyı etkileyici ifadelerle sonuca bağlar.	10					
10. yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.	5					
11. tekrara düşmeden yazar.	5					
12. kağıt ve sayfa düzenine dikkat eder.	5					
13. yazım ve noktalama kurallarına uyar.	5					
TOPLAM PUAN	100					

EK-7: YAZILI ÇALIŞMA ÖRNEĞİ-5

Adı-Soyadı : .....
Sınıfı-Nu. : .....
Okulunun Adı : .....

Aşağıdaki resimden hareketle, yazı planına uygun olarak bir deneme yazısı yazınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

